KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

İÇ MİMARLIK ANABİLİM DALI

ANAOKULU SINIF MEKÂNINDA ÖĞRENME MERKEZİ ODAKLI TASARIM KRİTERLERİNİN BELİRLENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İlknur ATA AYDEMİR

HAZİRAN 2024
TRABZON

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

İÇ MİMARLIK ANABİLİM DALI

ANAOKULU SINIF MEKÂNINDA ÖĞRENME MERKEZİ ODAKLI TASARIM KRİTERLERİNİN BELİRLENMESİ

İlknur ATA AYDEMİR

Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsünce
"YÜKSEK İÇ MİMAR"
Unvanı Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 20 / 05 / 2024
Tezin Savunma Tarihi : 25 / 06 / 2024

Tez Danışmanı : Prof. Dr. Şengül YALÇINKAYA
ORCID :

Trabzon 2024

ÖNSÖZ

"Anaokulu Sınıf Mekânında Öğrenme Merkezi Odaklı Tasarım Kriterlerinin Belirlenmesi" isimli bu tez Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü İç Mimarlık Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Programı'nda hazırlanmıştır.

Tez çalışmam boyunca hiçbir desteğini esirgemeyen ve bilim insanı olma yolundaki ilk adımlarımı atarken kıymetli bilgileriyle ve tecrübesiyle yolumu aydınlatan danışman hocam Sayın Prof. Dr. Şengül YALÇINKAYA'ya teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca, yapıcı eleştirileri ve önerileri ile tezime büyük katkıları bulunan saygıdeğer hocalarım Sayın Prof. Dr. Tülay ZORLU'ya ve Sayın Doç. Dr. Serap FAİZ BÜYÜKÇAM'a, teşekkür ederim.

Son olarak, beni her zaman destekleyen hayat arkadaşım sevgili eşim Burakhan AYDEMİR'e, doğduğum günden beri elimi hiç bırakmayan, hayatım boyunca aldığım tüm kararlarda bilgi ve tecrübelerinden faydalandığım ve her kararımda arkamda olan, maddi ve manevi desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen ve bugünlere gelmemde en büyük paya sahip olan annem Fatma ATA ve babam Tacettin ATA'ya, canım kardeşlerim Mücahit, İlayda ve Mert ATA'ya teşekkür eder, minnettarlığımı sunarım.

Bu tez çalışmasının bundan sonraki çalışmalara katkı sağlamasını temenni ederim.

İlknur ATA AYDEMİR

Trabzon 2024

TEZ ETİK BEYANNAMESİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Anaokulu Sınıf Mekânında Öğrenme Merkezi Odaklı Tasarım Kriterlerinin Belirlenmesi” başlıklı bu çalışmayı baştan sona kadar danışmanım Prof. Dr. Şengül YALÇINKAYA’nın sorumluluğunda tamamladığımı, verileri/örnekleri kendim topladığımı, deneyleri/analizleri ilgili laboratuvarlarda yaptığımı/yaptırdığımı başka kaynaklardan aldığım bilgileri metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, çalışma sürecinde bilimsel araştırma ve etik kurallara uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ederim. 25/06/2024

İlknur ATA AYDEMİR

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

ÖNSÖZ ... III
TEZ ETİK BEYANNAMESİ ... IV
İÇİNDEKİLER ... V
ÖZET ... VII
ŞEKİLLER DİZİNİ ... IX
TABLOLAR DİZİNİ ... X
SEMBOLLER VE KISALTMALAR DİZİNİ ... XII
1. GENEL BİLGİLER ... 1
1.1. Giriş ... 1
1.2. Problemin Tanımı ... 2
1.3. Araştırmanın Amacı ve Kapsamı ... 3
1.4. Araştırmanın Önemi ... 4
1.5. Çocuk ve Mekân İlişkisi ... 5
1.5.1. Çocuğun Gelişimi ... 6
1.5.2. Okul Öncesi Çocuğun Gelişimi ... 10
1.5.3. Eğitim Mekânları ve Çocuk ... 13
1.5.4. Okul Öncesi Eğitim ... 14
1.5.5. Türkiye'de Okul Öncesi Eğitim ... 16
1.5.6. Alternatif Okul Öncesi Eğitim Yaklaşımları ... 18
1.5.7. Okul Öncesi Sınıf Mekânı ve Özellikleri ... 23
2. YAPILAN ÇALIŞMALAR ... 27
2.1. İdeal Sınıf Mekân Tasarımına Ait Araştırma Modeli ... 27
2.2. İdeal Sınıf Mekân Tasarım Modeline Ait Kavramlar ... 28
2.3. Araştırmada Kullanılan Yöntem ve Teknikler ... 32
2.3.1. Alanyazın Taraması ... 32
2.3.2. Uygulamaya Ait Verinin Elde Edilmesine Yönelik Çalışma ... 34
2.3.3. Sınıfın Mevcut Durumuna Ait Tespit Kriterleri ... 34
2.3.4. Eğitimciye Uygulanan Anketin İçeriği ... 37
2.3.5. Örneklemin Belirlenmesi ... 37
2.3.6. Çalışma Alanının Belirlenmesi ... 38

3. BULGULAR VE TARTIŞMA 40
3.1. Öğrenme Merkezi Temelli "İdeal Sınıf Mekân Tasarım" Kriterlerinin Oluşturulması: Alanyazın Verisi 40
3.2. Öğrenme Merkezi Temelli "İdeal Sınıf Mekân Tasarım" Kriterlerinin Oluşturulması: Uygulama Verisi 50
3.2.1. Öğrenme Merkezlerinin Uygulamadaki Durumu: Sınıf Analizi. 50
3.2.2. Öğrenme Merkezlerinin Uygulamadaki Durumu: Eğitimci Anketi Verisi 86
4. SONUÇLAR 100
5. ÖNERİLER 103
5.1. İdeal Sınıf Mekanına Ait Öğrenme Merkezi Temelli Eylem ve Gereksinimler 103
5.2. Mekân Örgütlenmesi ile İlgili Öneriler 106
6. KAYNAKLAR 111
7. EKLER 121
ÖZGEÇMİŞ

Yüksek Lisans Tezi

ÖZET

ANAOKULU SINIF MEKÂNINDA ÖĞRENME
MERKEZİ ODAKLI TASARIM KRİTERLERİNİN BELİRLENMESİ

İlknur ATA AYDEMİR

Karadeniz Teknik Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
İç Mimarlık Anabilim Dalı
Danışman: Prof. Dr. Şengül YALÇINKAYA
2024, 120 Sayfa, 10 Sayfa Ek

Türkiye'de okul öncesi eğitimde çocuğun gelişimini destekleyecek öğrenme merkezlerinden oluşan karma model benimsenmiştir. Okul öncesi eğitim sürecinde birçok görev üstlenen mekanın sahip olduğu koşullar ve tasarımı ile çocuğun eğitim ve gelişimini desteklemesi önemli noktalardan biridir. Çalışma, çocuğun nitelikli bir eğitim alabilmesi için anaokulu sınıf mekanı öğrenme merkezli tasarım kriterlerinin oluşturulmasını amaçlamaktadır. Araştırmada anket çalışması Trabzon il merkezinde 11 anaokulunda bulunan 46 anasınıfı öğretmeni ile yapılmıştır. Araştırmacı tarafından sınıf mekanları plan ve görseller üzerinden analiz edilmiş ve şemalar oluşturulmuştur. Çalışma sonucunda okul öncesi ideal sınıf mekan tasarım kriterleri belirlenmiştir. Sonuç olarak, sınıf tasarımında öğrenme merkezlerini oluşturacak ve sınırlarını belirleyecek nitelikli bir bölgeleme sağlanması, sınıf atmosferinin, donatının, materyalin çocuğun ilgisine uygun estetik nitelikte olması, yeterli boşluğun bulunması, boyutsal koşulların sağlanması, güvenli mekansal öğe ve bileşenlerin bulunması gibi kriterler ön plana çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Anaokulu, Sınıf, Öğrenme merkezleri, Çocuk, Tasarım kriterleri

Master Thesis

SUMMARY

LEARNING IN KINDERGARTEN CLASSROOM SPACE
DETERMINING CENTRALLY FOCUSED DESIGN CRITERIA

İlknur ATA AYDEMİR

Karadeniz Technical University
The Graduate School of Natural and Applied Sciences
Department of Interior Architecture
Supervisor: Prof. Dr. Şengül YALÇINKAYA
2024, 120 Pages, 10 Sayfa Appendix

In Turkey, a mixed model consisting of learning centers that support the development of the child has been adopted in pre-school education. One of the important points is that the conditions and design of the space, which plays many roles in the pre-school education process, supports the education and development of the child. The study aims to establish learning-centered design criteria for kindergarten classroom space so that the child can receive a qualified education. The research was conducted with 46 kindergarten teachers in 11 kindergartens in the city center of Trabzon. Classroom spaces were analyzed by the researcher through plans and visuals and diagrams were created. As a result of the study, ideal preschool classroom space design criteria were determined. As a result, ensuring a qualified zoning that will create learning centers and determine their boundaries in classroom design, ensuring that the classroom atmosphere, equipment and materials are aesthetically pleasing in line with the child's interests, criteria such as having sufficient space, ensuring dimensional conditions, and having safe spatial elements and components have come to the fore.

Key Words: Kindergarten, Classroom, Learning centers, Child, Design criteria

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa No

Şekil 1. Montessori eğitimi mekân organizasyonu 20
Şekil 2. Waldorf eğitimi mekan organizasyonu 21
Şekil 3. Reggio Emilia eğitimi mekan organizasyonu 23
Şekil 4. Yedi merkezli öğrenme merkezlerinin organizasyonu 25
Şekil 5. İki merkezli öğrenme merkezlerinin organizasyonu 25
Şekil 6. Büyük sınıf öğrenme merkezlerinin organizasyonu 25
Şekil 7. Küçük sınıf öğrenme merkezlerinin organizasyonu 26
Şekil 8. Araştırma modeli ve süreci 27
Şekil 9. Sınıf mekânının durum tespit formu 35
Şekil 10. Sınıf yerleşimine ait olan veriler 36
Şekil 11. Öğrenme merkezine ait olan veriler 37
Şekil 12. Çalışma alanının belirlenmesi 39
Şekil 13. Tasarım kriterinin kaynakları 40
Şekil 14. Öğrenme merkezlerinin birbiri ile ilişkileri 88
Şekil 15. Değerlendirme ve puanları 90
Şekil 16. Sınıf mekanından memnuniyet durumu 93
Şekil 17. Sınıf mekanı ile ilgili beklentiler 97
Şekil 18. Sınıf mekanından memnuniyet durumu ve beklenti karşılaştırması ... 99
Şekil 19. Sınıf mekânlarının merkez dağılım 110

TABLOLAR DİZİNİ

Sayfa No

Tablo 1. İdeal sınıf mekanının tasarım kriterlerin oluşturulmasında kullanılan alanyazın kaynakları 33
Tablo 2. Yedi ana kavram ve kaynakları 33
Tablo 3. Katılımcıya ait bilgiler 38
Tablo 4. Trabzon merkez Ortahisar ilçesinde yer alan anaokullarına ait bilgiler 39
Tablo 5. A okulunun A1 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi 50
Tablo 6. A okulunun A2 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi 51
Tablo 7. A okulunun A3 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi 52
Tablo 8. A okulunun A4 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi 52
Tablo 9. A okulunun A5 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi 53
Tablo 10. A okulunun A6 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi 54
Tablo 11. A okulunun A7 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi 55
Tablo 12. B okulunun B1 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi 56
Tablo 13. B okulunun B2 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi 57
Tablo 14. B okulunun B3 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi 57
Tablo 15. B okulunun B4 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi 58
Tablo 16. B okulunun B5 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi 59
Tablo 17. B okulunun B6 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi 60
Tablo 18. C okulunun C1 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi 61
Tablo 19. C okulunun C2 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi 61
Tablo 20. C okulunun C3 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi 62
Tablo 21. C okulunun C4 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi 63
Tablo 22. C okulunun C5 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi 64
Tablo 23. D okulunun D1 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi 65
Tablo 24. D okulunun D2 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi 66
Tablo 25. D okulunun D3 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi 67
Tablo 26. D okulunun D4 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi 68
Tablo 27. D okulunun D5 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi 69
Tablo 28. D okulunun D6 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi 70
Tablo 29. E okulunun E1 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi 71

Tablo 30. E okulunun E2 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi 72
Tablo 31. E okulunun E3 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi 72
Tablo 32. E okulunun E4 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi 73
Tablo 33. E okulunun E5 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi 73
Tablo 34. F okulunun F1 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi..... 74
Tablo 35. F okulunun F2 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi..... 74
Tablo 36. F okulunun F3 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi..... 74
Tablo 37. F okulunun F4 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi..... 75
Tablo 38. F okulunun F5 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi..... 76
Tablo 39. F okulunun F6 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi..... 77
Tablo 40. G okulunun G1 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi 78
Tablo 41. G okulunun G2 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi 79
Tablo 42. G okulunun G3 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi 80
Tablo 43. G okulunun G4 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi 81
Tablo 44. H okulunun H1 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi 82
Tablo 45. H okulunun H2 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi 83
Tablo 46. H okulunun H3 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi 83
Tablo 47. I okulunun I1 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi 84
Tablo 48. I okulunun I2 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi 84
Tablo 49. J okulunun J1 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi..... 85
Tablo 50. K okulunun K1 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi 86
Tablo 51. Değerlendirme ve puanları 87
Tablo 52. Ders saatinde ve serbest zamanda tercih edilen merkezler..... 87
Tablo 53. Var olanların dışında önerilen merkezler 89
Tablo 54. Öğrenme merkezi eylem ve gereksinimleri..... 104
Tablo 55. Öğrenme merkezi donatı gereksinimleri 106

SEMBOLLER VE KISALTMALAR DİZİNİ

G.N.L.	: Completely kindergarten: Kinder-garten curriculum guide - Anaokulu müfredat kılavuzu
G.S.A.	: General Services Administration - Genel Hizmetler Yönetimi
M.E.B.	: Milli Eğitim Bakanlığı
MEGEP	: Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı Mesleki Eğitim Ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi.
O.M.C.Y.S.	: Government of Ontario, Ministry of Children and Youth Services - ntario Hükümeti, Çocuk ve Gençlik Hizmetleri Bakanlığı

1. GENEL BİLGİLER

1.1. Giriş

Okul öncesi dönem, doğumdan ilkokula kadar 0-6 yaş arasında geçen süreçtir. Bu dönemde çocukların algıları ve zihinleri oldukça açıktır. Okul öncesi eğitim dönemi çocukların zihinsel, motor ve sosyal gelişimleri için önemli olmaktadır. Nitelikli ve sağlıklı bireylerin yetişebilmesi için eğitime küçük yaşlarda başlanılması gerektiği bilimsel araştırmalarca ispatlanmıştır (Şıvgın, 2005; Yıldır, 1991). Çocuğun bilişsel, sosyal, duyusal ve bedensel olarak gelişim göstermesi, ihtiyaçlarını karşılaması, temel alışkanlıklar edinmesi ve yeteneklerini fark edebilmesi için bu dönem oldukça önemli olmaktadır. Bu dönemin içinde bulunan anaokulları, 3-6 yaş arası çocukları eğitime ve hayata hazırlayan kurumlardır. Anaokullarında okul öncesi dönem çocukların eğitimi oyun ile gerçekleşmektedir. Bu yüzden sınıf mekânlarının niteliği çocuk için önemlidir.

Çocuğun gelişiminde biyolojik etkilerinin yanında çevresel etkiler de bulunmaktadır. Çocuğun sosyal bir çevre edinebilmesi, ortamda kendini gösterebilmesi için bulunduğu fiziksel çevre ile ilişkisi büyük önem taşımaktadır. Okul öncesi dönemde sınıf mekânının niteliği önemli olmaktadır. Sınıftın yapısı, bileşenleri ve öğeleri çocuğun mekânı algılamasını ve etkileşim göstermesini sağlamaktadır. Moore vd.'e (1994) göre çocuk çevresinde bulunan mimari, mobilya ve kullanılabilir malzemelerle temas halindedir. Bu temasın niteliği çocuğun öğrenme deneyimini gerçekleştireceği ortamın zenginliğine bağlı olmaktadır (Şener, 2001). Fiziksel mekânın niteliği ve zenginliği çocuğun kişiliğinin oluşmasında ve davranışlarının şekillenmesinde önemli bir yeri olduğu araştırmalarca ispatlanmıştır (Barker, 1968). Çocuk bu dönemde çevreyi kavrar, keşfeder ve öğrenir.

Okul öncesi eğitim döneminde bulunan çocukların sağlıklı bir gelişim gösterebilmeleri için bazı gereksinimlerinin karşılanması gerekmektedir (Oktay, 1999). Sosyal çevre yetersizliği, maddi manevi eksiklikler nedeniyle bu gereksinimleri ev ortamında karşılayamayan çocuk için okul öncesi eğitim ortamları önemli olmaktadır. Okul öncesi eğitimde sınıf mekânı çocukların gelişimleriyle ilişkili farklı faaliyetleri/etkinlikleri gerçekleştirebilmeleri için bir eğitim programı, materyal ve sınıf içi düzenlemeler sunmaktadır. Son olarak 2024' de güncellenen okul öncesi eğitim programı, sınıf düzenlemeleri ve öğrencinin kazanımları ile çocukların sınıfta daha iyi etkileşim

gösterebilmeleri için bireysel veya grup olarak öğrenme merkezleri oluşturulmasını önermektedir (MEB, 2024). Çocuklar sınıf içerisinde fiziksel, bilişsel ve dil gelişimlerini bu merkezleri kullanarak gerçekleştirebilmektedirler. Sınıfta bulunan öğrenme merkezlerinin çocukların fiziksel, sosyal, psikolojik gelişimlerini destekleyecek nitelikte olması oldukça önemlidir. Oyun kurarak etkinlik yapmak ve farklı merkezlerle farklı gelişimlere karşılık gelen aktivite alanlarına sahip olmak çocukların sağlıklı bir gelişim göstermelerini desteklemektedir.

Çocukların öğrenme isteklerine karşılık verecek çocuğa uygun oyun ortamı sunulması gerekmektedir. Çocuğun hayatının ilk yıllarını geçirdiği evi ve sosyal çevresinden sonra en önemli yer okul öncesi sınıfı ve fiziksel çevresi olmaktadır. Okul çevresi ve sınıf çevresi çocuğun gereksinimlerini karşılamalı ve onu keşfetmeye sürükleyecek olanaklar sağlamalıdır. Bu yapıların çocukların gereksinimlerini karşılayacak nitelikte tasarlanmaları önemli olmaktadır (Kanbur, 2012). Sınıf ortamının tasarımında, sınıfta bulunan öğrenme merkezlerinin konumlanması, mekânsal gereksinim ve öğeleri sınıf mekânı için önemlidir. Bu noktada okul öncesi sınıf mekânının tasarım kriterlerinin belirlenmesi için alanyazın taraması, durum tespiti ve okul öncesi öğretmenleri ile anket yapılmıştır. Alanyazın ve gerçekleştirilen durum tespitler ışığında ideal okul öncesi sınıf mekânına ilişkin tasarım kriterleri listelenmiştir.

1.2. Problemin Tanımı

Anaokulu, çocukların eğitim sürecinin en önemli dönemini içine almaktadır. Bu okullar çocukların ileriki hayatlarında sağlıklı bireyler olabilmeleri açısından büyük öneme sahiptir. Anaokulları, çocukların bilgi edinmesinde fiziksel temasın çok olduğu, ev ve dış mekânı birbirine bağlayan kilit noktalar olarak nitelendirmektedir. Anaokulları sınıf mekânları çocuğun eğitimlerini devam ettirdikleri, arkadaşlarıyla ve öğretmenleriyle iletişim kurdukları mekânlardır. Bu mekânların çocuğun gelişimlerine uygun olması önemli olmaktadır. Türkiye' de okul öncesi eğitim yapıları Milli Eğitimin önerdiği kılavuza uygun olarak öğrenme merkezleri oluşturulmasını gerekli kılmaktadır. Bu merkezler çocuğun fiziksel, bilişsel, dil, duyusal ve sosyal gelişimlerini olumlu düzeyde etkilemekte ve çocukları geleceğe sağlıklı birer birey olarak hazırlanmasına yardımcı olmaktadır. Mekânın bu programa uygun olarak tasarlanması önem kazanmaktadır. Bu noktada alanyazın ve mevcut durum araştırılarak ideal sınıf tasarım kriterleri oluşturulmuştur.

1.3. Araştırmanın Amacı ve Kapsamı

Fiziksel çevrenin tasarımı çocukların zihinsel, bilişsel ve bedensel gelişimlerini etkilemektedir. Çocuğun mekân ile ilişkisinin niteliği onun kişiliğinin oluşmasını, yetenek ve becerilerini fark etmesini sağlamaktadır. Çocukların ev ortamından sonra ki en önemli mekân anaokulları sınıflarıdır. Anaokulları, çocukların uzun süre zaman geçirdiği akademik eğitimin yanında birçok farklı yönü ile hayatı deneyimlediği bir ortamdır. Bu ortamı oluşturan bahçe, koridor, sınıf bütününün fiziksel çevresinin sahip olduğu koşullar çocuğun gelişimini desteklemesi önemli noktalardandır. Bu yaş grubu çocuğu okuldaki zamanının çoğunu sınıf ortamında geçirmektedir. Dolayısıyla çocuğun eğitimi için anaokullarında bulunan alanlarının ve mekânsal yaklaşımların önemi oldukça fazladır. Vaktinin çoğunu geçirdiği sınıfın ideal sınıf tasarım kriterlerinin bilinmesi ve buna ilişkin tasarım kriterlerinin oluşması önemlidir. Bu tasarımlar öğrenme merkezleriyle oluşturulmaktadır. Bu noktada MEB okul öncesi dönem çocuklarının gelişimi için nitelikli bir sınıf mekânın nasıl olması gerektiğini kazanım ve göstergelerle birlikte açıklamaktadır.

Tez çalışmasının amacı; anaokullarında okul öncesi eğitiminin en önemli mekânlarından olan sınıf için eğitim modelinin temelini oluşturan öğrenme merkezli tasarım kriterlerinin oluşturulmasıdır. Bunun için çocukların eğitim aldıkları anasınıfı mekânının mekânsal organizasyonun tespit edilmesi, alanyazında ve uygulamadaki durumunun analiz edilerek tasarım kriterleri belirlenmesi yoluna gidilmiştir. Bu amaç doğrultunda çocukların eğitim alacakları sınıfların tasarımları için bir kılavuz niteliği taşıması hedeflenmiştir. Çalışmanın amacına yönelik,

- Durum tespit yapılarak sınıf mekânlarında bulunan öğrenme merkezleri belirlenmesi,
- Öğretmen/eğitimci görüşlerinin alınmasıyla sınıf ve öğrenme merkezleri hakkında bilgi toplanması,
- Alanyazın araştırmasıyla öğrenme merkezlerinde kullanılan öğelerin neler olduğu, desteklediği hareketlerin tespit edilmesi,

Bu üç veriye bağlı olarak okul öncesi dönem çocukların nitelikli bir eğitim alabilmeleri için sınıf tasarım kriterleri belirlenmiştir. Elde edilen veriler ile daha nitelikli bir sınıf tasarımı oluşturulmasına imkân verilmesi hedeflenmektedir.

Tez çalışmasının kapsamı; ideal sınıf mekân tasarımı için okul öncesi kurumların yapısı ve özellikleri araştırılmaktadır. Alanyazın çalışması yapılarak ideal sınıf mekânının olması gereken kriterler oluşturulmuştur. Kavramlar altında toplanan kriterler Trabzon Ortahisar' da bulunan anaokulları okul öncesi sınıf mekânı özelinde değerlendirilmiştir.

1.4. Araştırmanın Önemi

Eğitimin temelini oluşturan okul öncesi eğitim, çocuğun doğduğu andan itibaren devam eden ve sonraki yaşamının şekillenmesinde büyük etkiye sahip olan bir dönemdir. Bu dönem çocuğun karakteri, ruhu ve yaşam tarzında büyük etkileri bulunmaktadır. Okul öncesi dönem, çocuğu sonraki eğitim dönemlerine ve yaşama hazırlayan, motor, sosyal, zihinsel gelişimlerinin temelini oluşturan ve şekillendiren en önemli eğitim dönemidir (Myers, 1990, aktaran, Aral, Kandır & Can, 2002). Çocuk için önemli olan okul öncesi eğitiminin nitelikli düzeyde verilmesi de oldukça önemli olmaktadır. Ülkemizde çocuklar okul öncesi eğitimini MEB' in program ve gereksinimlerine uygun ortamlarda oyun, eğlence ve hareket ile almaktadır. Fiziksel çevrenin niteliği, çocuğun eğitimini ve gereksinimlerini desteklemesi önemlidir. Dolayısıyla mekân, verilecek eğitimi oldukça etkilemektedir. Fiziksel çevresi nitelikli olan bir mekânda eğitimin niteliği de artmaktadır. Çocukların hayatlarında önemli olan anaokulu sınıf mekânı, okul öncesi ve öğrenim merkezleri kapsamında alanyazın araştırması yapılmıştır. Okul öncesi sınıf ile ilgili farklı alanlarda farklı boyutlarda konuyu ele alan çalışmalar bulunmaktadır. Çocuk gelişimini konu alan araştırmalara bakıldığında; okul öncesi dönemde çocukların psikososyal, psikomotor, cinsel, dilsel ve bilişsel gelişimlerini olumlu etkisi alanında birçok araştırma bulunmaktadır (Akay, 2019; Koç, 2012; Aral & Baran, 2011; Yavuzer, 1999; Sevimay Özer & Özer, 2016; MEB, 2013).

Mimari olarak konuyu ele alan çalışmalara bakıldığında; okul öncesi fiziksel çevre, kullanıcı gereksinimleri, öğretmen ve aile görüşleri, materyal kullanımı, mekânsal düzenleme ve tasarımı, ergonomi ile ilgili araştırmalara (Baran, Yılmaz & Yıldırım, 2007; Kızılkan & Türkyılmaz, 2021; Bala, 2022; Demiriz vd., 2003; Şener, 2001; Kıldan, 2007; Ayyıldız & Kahraman, 2019; Kıldan, 2007); anaokulların iç ve dış mekânsal düzenleme ile ilgili araştırmalara (Şener, 2001; Kurşunlu, 2018; Dilmaç, 2018; Kurşunlu, 2018; Ayyıldız & Kahraman, 2019); okul öncesi eğitim kurumalarının çocukların iç mekân ve dış mekânda bulunan oyun alanlarının özellikleri ve gereksinimleri üzerine araştırmalara (Öztürk &

Tayılga, 2021); anaokulların iç ve dış mekânsal düzenleme ile ilgili araştırmalara rastlanılmıştır (Şener, 2001; Kurşunlu, 2018; Dilmaç, 2018; Kurşunlu, 2018; Ayyıldız & Kahraman, 2019).

Konuyu öğrenme merkezleri boyutunda ele alan çalışmalara bakıldığında; eğitim kurumlarının düzenlenmesi ve donanımı, öğrenme merkezlerinin incelenmesi, öğretmenlerin öğrenme merkezleri hakkındaki görüşlerinin incelenmesi, 2013 eğitim programının öğrenme merkezlerinin uygulanmasına yönelik araştırmalar yapılmıştır (Özkubat, 2013; Çelebi Öncü, 2017; Aysu & Aral, 2016).

Bu çalışmada ise, anket verilerinin kaynağı olan MEB 2013 okul öncesi eğitim kılavuzu ve alanyazın taraması sonucunda sınıf mekânlarının tasarım kriterlerini belirlenmesi ve uygulaması üzerinde durulmaktadır. Okul öncesi sınıf ortamının tasarımı ve sınıfta bulunan öğrenme merkezlerinin konumlanması ve mekânsal öğelerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın özgün yönünü, eğitimcilerle yapılan anket çalışması ve durum tespit çalışmasından elde edilen verilerle alanyazından elde edilen veriler ışığında "ideal sınıf tasarım kriterleri" nin belirlenmesi ve mekânsal gereksinimlerinin tespit edilmesi oluşturmaktadır.

1.5. Çocuk ve Mekân İlişkisi

Mekân, kütlesel değişiklikler sonucu oluşan üç boyutlu değişimler veya çevresel elemanların bir araya gelmesiyle canlıların hareket ederek eylemde bulunduğu bir alan olarak tanımlanmaktadır (Aydınlı, 1986). Mekân insanı çevresinden ayıran sınırları tanımlı bir boşluktur (Rasmussen, 2010). Gür'e (1996) göre insanın insanla, nesnenin nesneyle olan uzaklık, aralık ve arasındaki ilişkilerinin üç boyutlu uzantısıdır. Mekân farklı organizasyonların etkisiyle işlev ve boyut kazanır. Bu etkilerin işlevine göre düzenlenen mekânın kullanıcı üzerinde olumlu ve olumsuz yönde etkisi olmaktadır (Yazıcı, 2004). Fiziksel çevre ve mekân, çocuğun gelişim sürecini etkileyen en önemli faktörlerden biridir. Çocukların zihinsel, ruhsal ve bedensel gelişimleri için fiziksel çevrelerinin tasarımı oldukça önemli olmaktadır. Çocuk kişiliği, yeteneği ve becerileri bulunduğu mekânın etkisi ile değişir ve gelişimiyle ileri seviyeye taşınır. Çocuk hareketli ve gezginci tavrıyla bulunduğu mekânın renk, ışık gibi faktörlerini görsel olarak algılarken, mekândaki objeleri dokunarak tanımaktadır (Buluklu, 2015). Dolayısıyla çocuğun bulunduğu mekânın niteliği önemli olmaktadır.

Çocukların gelişimlerinin en önemli dönemleri ev ve evden sonra okul öncesi eğitim aldıkları sınıf, bahçe ve koridorlarda geçmektedir. Bu mekânlar çocukların fiziksel güvenilirlik ve ruhsal güvenliği için oldukça önemlidir (Kıldan, 2007). Mekânlar çocukların hareket etmelerine imkân verecek boyutlarda olmaları ve onların ilgilerini çekebilecek tasarıma uygun araç gereçlerin bulunması çocukların gelişimleri için önemlidir. Dolayısıyla çocuğun bulunduğu mekân, eğitim hayatını, gelecek yaşamındaki başarısını ve sağlıklı gelişimini etkilemektedir. Mekân, çocuğun fiziksel ve ruhsal gereksinimlerini karşılayacak düzeyde olduğunda nitelikli bir gelişim göstermektedir. Bundan ötürü çocukların gelişiminin bir parçası olan mekânların tasarımları oldukça önemlidir. Kapalı mekânlarda çocuklar için tüm yaşamsal gereksinimlere cevap verebilecek işlevsel çok amaçlı donatıların döşenmesi büyük önem taşımaktadır (Tavşan, 1995). Mekânı bir parçası olarak benimseyen çocuk, mekânı daha aktif kullanmakta ve öğrenme dürtüsünü kullanarak mekânı keşfetmektedir. Çocuk göz önüne alınarak tasarlanan bir mekânda edinmesi gereken bilgi ve becerileri doğrudan veya dolaylı olarak edinebilmektedir.

Bu noktada Land'de (1994) bir mekânda çocuğun nitelikli eğitimi için önemli belirli özelliklerin olması gerektiğini savunmuştur. Land' e göre eğitici bir mekân; rahatça harekete ve dolaşıma imkân vermesi, oyun merkezli öğrenme hedefli alanların olması, oyun parkları olması, yapay ve doğal kaynakları kullanarak duyuları harekete geçirilmesi, panoları kullanılarak önemli olayların açıklanması ve etkinliklerin yapılması gerektiğini söylemektedir (Yazıcı, 2004). Bu noktada çocuğun bulunduğu her alandaki fiziksel çevresinin önemi oldukça fazladır. Hayatının en önemli gelişimsel dönemini geçireceği okul öncesi kurumların çocukların gereksinimlerini karşılayacak nitelikte tasarlanmaları gerekmektedir.

1.5.1. Çocuğun Gelişimi

Gelişim döllenmeden başlayarak yaşamın sonuna kadar devam eden bir süreçtir. Bireyin gelişimi anne karnındaki döllenmeden doğuma, doğumdan ölüme kadar durmaksızın devam eder. İnsan zamanla bedensel bir değişime uğrar, öğrenerek edindiği bilgilerle değişir ve gelişimini sürdürür. Gelişimler zaman içerisinde biriken bilgilerle oluşmaktadır. Örneğin çocuğun fiziksel aktivitesi için motor gelişimini sürdürebilmesi gerekmektedir. Bu emekleme, tutma devamında yürüme olarak devam eden bir süreçtir. Bebeğin nesneleri tanımasından zamanla ergenliğindeki karmaşık olaylara cevap verebilmesi için bilişsel

gelişimin etkisi olmaktadır (Başaran, 1996; San Bayhan & Artan, 2004). İnsanın gelişimi sürekli olmaktadır ve her dönemde aynı hızda değildir. Çocuğun büyüme ve gelişim hızı 2 yaşından önce daha yavaş, 2 yaşından sonra ki büyümesi daha hızlı olmaktadır. Dolayısıyla bireylerin gelişim hızları farklılık göstermekte ve değişim içerisindedir (Aral & Baran, 2011). Çocukların gelişimi üzerine araştırmalarda Jean Piaget, Heinz Werner ve Jerome Brune gibi isimler öne çıkmaktadır. Çocuğun motor, ahlak, bilişsel gelişimleri ile ilgili araştırmalar yapmıştırlar. Çocukların gelişim dönemlerine ait bilgiye sahip olmak oldukça önemlidir. Gelişim dönemine uygun eğitim ortamlarının ve programlarının oluşması çocuğun sağlıklı gelişimini desteklemektedir. Bu noktada çocukların eğitimini üstelenen her bireyin çocuk gelişim dönemlerinin ihtiyaç ve gereksinimlerine hâkim olması, çocukların etkili bir eğitim almalarını sağlayacaktır (Erden & Akman, 2006). Gelişimin ihtiyaçlarını ve doğasını bilmek her ebeveyn ve öğretmenin en önemli sorumluluğudur. Öğretmen çocuğun gelişimini izleme, eksikleri fark etme, müdahale etme gibi önemli sorumlulukları yerine getirmektedir (Aydın, 2002). Çocuğun gelişim dönemleri genel olarak doğumdan sonraki 2 yıl bebeklik dönemi, 3 ve 6 yaş arası ilk çocukluk dönemi (oyun dönemi), ilkokul yıllarında kapsayan 7 ve 11 yaş arası ikinci çocukluk dönemi, 12 ve 18 yaş arası ergenlik dönemi olarak kabul edilmektedir (Aral & Baran, 2011). Her gelişim döneminde kendine ait farklılıklar ve gereksinimler bulunmaktadır.

Bebeklik dönemi: Dünyaya gözlerini yeni açan bir bebeğin pek çok ihtiyacı bulunmaktadır. Sevgi, ilgi, bakım, beslenme ve uyku bunların bazılarıdır (Avcı, 2003). Bu dönem çocuklarda çok hızlı değişim gerçekleşmektedir. Bebeğin bu yıllarında gelişimi için dikkatli olmak ve özen göstermek sağlıklı bir büyüme gerçekleştirmesini sağlayacaktır. Çocuk yaşamının ilk iki yılında karakterinin temelini oluşturmaktadır. (Aral & Baran, 2011). Bu yaş çocuğun sevgi ve yakın ilgi sayesinde güven duygusu oluşturulmaktadır. Bu zamanda çocuklara ilginin kesilmemesi, ihtiyaçlarının karşılanması ve oyun oynamasına fırsat verilmesi gerekmektedir. Yaşamının ilk yıllarında sağlıklı temel alışkanlıklar kazanmasında bu dönem önemli olmaktadır. Bebekler arasında gelişimsel farklılıklar görünebilmektedir. Örneğin bazı bebekler yaşının gerisinde gelebilirken bazıları yaşının ilerisinden gidebilmektedir. Ancak çok bariz bir gelişimsel sıkıntı olmadıkça endişelenmeye gerek duyulmamalıdır. Bu durum kontrol altında tutularak doktor tavsiyesine başvurulabilir (Demiral, 1996; Yılmaz,1999). Bebekler ilk olarak parmaklarını ve başlarını hareket ettirebilir. Dokuz ay civarında bebekler emeklemeyi bırakıp yürümeyi öğrenerek etrafı keşfetmeye başlayabilmektedir. Belirli bir seviyede olan dil gelişimleriyle çocuklar iki üç

kelimelik cümleler kurabilmektedir (Bacanlı, 2001). Bu dönem zihin gelişimleri aldıkları eğitime bağlı olmaktadır. Anne karnında başlayan eğitim, annenin gösterdiği ilgiyle paralel olarak çocuğun zihinsel gelişimini etkilemektedir. Bu noktada yetişkinler ve çocuk çevresiyle iletişimi oldukça önemli olmaktadır. Olumlu duyumlar ve zengin uyarıcılarla birlikte çocuk gelişimi olumlu yönde etkilenmiş olacaktır (Demiral, 1996a; Yılmaz, 1999). Dolayısıyla bebeklik dönemini nitelikli bir şekilde tamamlamış olacaktır

İlk çocukluk dönemi: Okul öncesi yılları içinde bulunduran ilk çocukluk dönemi 3 ile 6 yaş arasını kapsamaktadır. İnsan yaşamının temel becerilerini edindiği, uyarıcılarla dünyayı keşfettiği ve çevresiyle aktif bir iletişim halinde olduğu bir dönemdir. Bebeklik dönemine oranla bedensel gelişim daha yavaş olmaktadır. Günlük yaşantı içerisinde bulunan giyinme, tuvalet ve dil becerilerinin gelişimi bu dönmede edinilmektedir. Fiziksel bir gelişim halinde olan vücut motor gelişimi ile ilişkilidir. Bu dönemde kemik, kas, beyin ve omurilik gelişimleriyle paralel olarak hareket becerilerini edinilir. Bu dönem atlama, sıçrama, koşma ve topa vurma gibi temel hareket becerileri çocuklar tarafından kazanılır (Hooper & Mills, 2004; Kandır, 2003). Çocuklar daha çok sosyalleşme eğilimindedirler ve iletişim kurmada çok fazla zorlanmazlar. Fakat iletişimi sürdürmede zorluk yaşayabilmektedirler. Çocuk, 4 yaşından sonra kuralları öğrenerek uygulamaya başlamaktadır. Kuralları öğrenen çocuk 5 ve 6 yaşlarında grup oyunlarına ilgisi artmaktadır. Arkadaşlarıyla ilişki kurar ve iletişim halinde olması onu mutlu etmektedir (Kandır, 2003). Bu dönemde oyun çocukların öğrenmedeki öncelikli etkinliğidir. Çoğu zamanını hayal gücüne dayalı oyunlar oynayarak geçirir. Çocuklar ebeveynliyle kurduğu ilişkileri oyunlarına yansıtır. Ailelerinin ve yakın çevrelerinden edindikleri bilgileri taklit ederler. Bu sayede çocuklar kendi kişiliklerini bulurlar. Akranlarıyla iletişim kurabilmesi, oyun oynayabilmesi, yeni arkadaşlar edinebilmesi, yeni deneyimler yaşayabilmesi için okul öncesi eğitim kuralları oldukça önemli olmaktadır. Daha iyi bir eğitim ortamı sunan bu kurumlar sayesinde çocukların sosyal, zihinsel ve psikomotor gelişimleri desteklenir (Erden & Akman, 2006). Bu kurumlar sayesinde çocuk nitelikli bir ilk çocukluk dönemi geçirebilmektedir.

İkinci çocukluk dönemi, Okul öncesi dönemden sonra ilkokula başlama yaşını içine alan bu dönem 7 ile 11 yaş arasını kapsamaktadır. Çocuğun ilkokula başlamasını ve ergenliğe girmenin ilk zamanlarını içermesinden dolayı son derece önemli bir dönemdir. Ailelerinden ayrılıp yeni ortam ve insan tanıyan çocuk, okul çevresinin etkisiyle yeni arkadaş çevresi edinir. Okula başlamanın duyusal ve sosyal açıdan stresli geçmesinden dolayı bu dönemde bazı problemlerle karşılaşabilmektedir. Diğer dönemlere oranla gelişimin yavaş

ama düzenli olmasından dolayı bireylerin en sakin geçen yılları olarak kabul edilir. Okul çağında çevre edinen ve bağımsız olarak hareket eden çocuğun motor, bilişsel ve sosyal becerileri artmaktadır (Ömeroğlu & Ulutaş 2007). Oyunlarında daha fazla hareket etmeye başlayan çocuklar arkadaşlarıyla vakit geçirir. Bu durum onların sonraki yaşantılarında sosyalleşme düzeylerini de etkilemektedir (Bacanlı, 2001). Arkadaş çevrelerinin oluşmasını sağlamaktadır.

Cinsiyet farklılığı ortaya çıkar ve kızlar ve erkekler gruplaşmaya başlarlar. Bu yaşlarda çocuklarda, kendini kanıtlama ve üstünlük kurma çabası oluşmaktadır (Yörükoğlu, 2000). Okul sosyal çevresine olan ilgisinden dolayı çocuğun aile ilişkilerinde bir azalma görülür. Bu durum çocuğun ilgisinin sosyal çevresine kaydığının bir göstergesidir. Çocuk sosyal çevresinde bazı problemlerle karşılaşabilmektedir. Aile bu noktada çocuğun problemlerle baş edebilmesini ve çocuğa sorumluluk sahibi olmasını öğretmelidir. Okul hayatında yaşayacağı sorunlarla baş edebilmesi için çocuğu bilinçlendirmeli ve eğitmelidir. Aileler çocuğa ev veya herhangi ortamda faklı sorumluluklar vererek çocuğun gereken bilgiyi öğrenmesini sağlayabilmektedir (Ulutaş, 2007a). Sorumluluk bilinciyle büyüyen çocuk ergenlik dönemine geçmektedir.

Ergenlik dönemi, Çocukluk döneminin sona erdiği, gençlik döneminin başladığı 12 ile 18 yaş arasını kapsamaktadır. Bireyin yaşamında en hızlı büyümenin gerçekleştiği bir evredir. Ergenlik sürecinin üç aşaması bulunmaktadır. Erken ergenlik evresi 12 ile 14 yaş aralığında fiziksel, cinsel ve bilişsel gelişimi içermektedir. 15 ve 17 yaş aralığında olan orta ergenlik evresi, bedensel gelişimin tamamlanıp, arkadaş ilişkilerinin daha fazla olduğu ve cinsel kimliğin şekillendiği bir evredir. 18 ile 21 yaş arasını kapsayan geç ergenlik evresi, kişiliğinin ve kimliğinin tamamlandığı bir evredir (Ulutaş, 2007b). Gelişim dönemlerinin sonuncusuna gelinmiş ve çocuğun gelişimi sınırlanmıştır.

Ergenlik döneminde çocuklarda hızlı fiziksel bir değişim olmaktadır. Bu dönem çocuklarında bedensel olarak farklılıklar meydana gelmektedir. Fiziksel bir değişim içerisinde olan genç için zorlu bir süreç olabilmektedir. Bu süreçte çocuk zorlukların üstesinden gelmeli ve uyum sağlamalıdır. Bu dönemde çocuğun sosyal ilişkilerinde artış görülebilmektedir. Ergenlik dönemi, cinsiyetlere göre farklılık taşıyabilmektedir. Kızlar erken olabilirken erkek çocukları geç ergenlik yaşayabilmektedir. Bu dönemi yaşayan çocuğun kendi cinsi ve karşı cinsiyle olan ilişkisinde artış olmaktadır. Çocuk bu dönemde kendi cinsinin niteliğini ve rollerini öğrenir (Bacanlı, 2001). Rolünün ve niteliğinin farkında olan çocuk iletişim becerisini kullanmaktadır.

1.5.2. Okul Öncesi Çocuğun Gelişimi

Çocuk, ailesi, bulunduğu sosyal çevre, kurduğu ilişiler sonucunda gelişim göstermektedir. Dünyaya gözünü açtığı andan itibaren yaşamı boyunca çocuk gizli ve görünür olarak gelişim göstermektedir. Çocuğun en önemli gelişim dönemi çocukluk dönemi olan 0 ile 6 yaş arasını kapsamaktadır. Nitelikli bir çevre ve eğitimle gelecek yaşantısını sağlıklı inşa edebilmektedir. Çocuğun bu dönemde sosyal, duyusal, psikomotor, bilişsel ve dil gelişimi göstermesi önemlidir.

Dil gelişim sürecinde, çocuklar yaşamın ilk aylarında anlamı olmayan sesler çıkarır ve bedensel hareketlerle iletişim kurmaya çalışırlar. İlerleyen zamanlarda söylenenleri anlar, tek kelime ile kendini ifade etmeye çalışır ve zamanla cümleler kurarak konuşma becerisini kullanmaya başlar. Dil bilimcilere göre tüm dünyadaki çocuklar ilk altı ayında aynı iletişim dilini kullanmaktadır. Sonraki altı aylarında ise çevresinden duyduğu seslere yönelik tepki verebilmektedir (Küçükkaragöz, 2002). Dil gelişim süreci konuşma öncesi dönem ve konuşma dönemi olarak ayrılmaktadır.

Konuşma öncesi dönem; yeni doğan dönemi (0-2 ay), gığıldama dönemi (2-4 ay), mırıldanma dönemi (4-6 ay), mırıldanma tekrarı dönemi (7-9 ay), başka kişilerin seslerini taklit etme dönemlerini (9-11 ay) içermektedir. Yeni doğan dönemi olan ağlama döneminde çocuklar iletişimini ağlayarak kurarlar. Anne belirli bir süre sonra bebeğinin ağlamasından ne söylemek istediğin anlamaktadır (San Bayhan & Artan, 2004). Gığıldama dönemi, ağlamayla birlikte çocuğun farklı sesleri çıkardığı dönemdir. Ağız kasları kontrolünü yapmaya başlayan bebek sesler çıkararak oyun oynamaya çalışır. Bu dönem bebekleri bazı harfleri çıkarabilmektedir (Aral, 1997). Mırıldanma döneminde, çocuk dilini daha kolay kullanır. Dilini yuvarlar ve ileriye doğru uzatabilmektedir. Bu dönemde amacı olan sesler çıkarmaya başlamaktadır. Çocuk kendi kendine konuşma beceri edinir (Baykoç Dönmez vd., 2000; Wortham, 1998). Duyduğu sesi tekrarlar. Bu dönemde gerçekleşen mırıldanmalar çocuğun erken konuşmasına yardımcı olabilmektedir (Aral & Gürsoy, 2007; San Bayan & Artan, 2004; Wortham, 1998). Mırıldanmanın tekrarı döneminde, değişik sesler çıkaran çocuğun hece tekrarı yaptığı görülmektedir (Karacan, 2000). Başkalarının seslerini taklit etme döneminde, insan sesini bilinçli olarak tekrar etmektedir. Taklit etme yeteneği çocuğun dil ve sosyal beceri kazanması için önemli olmaktadır. Bu dönemden sonra bebekler, duyduklarının anlamlarını araştırmaya ve öğrenmeye hazır olmaktadırlar (Karacan, 2000; San Bayhan & Artan, 2004). Sonraki dönemlerinde konuşma becerisi edinebilmektedirler.

Konuşma dönemi; ses sözcük dönemi (11-13 ay), ek sözcük dönemi (14-18 ay), iki sözcüklü ifadeler dönemi (18-24 ay), üç ve daha fazla sözcüklü ifadeler dönemi (2-3 yaş), gramer kurallarına uygun konuşma dönemlerini (3-6 yaş) içermektedir. Ses sözcük dönemi, ana diline ait sesler çıkarmaktadır. Anlamı olmayan sesler çıkararak mırıltılar oluşturur. Basit soruları cevaplandırmaya çalışır. Tek sözcük dönemi, tek sözcük kullanarak konuşmaya başlarlar. Bu sözcükler yetişkinlerin sözcüklerine benzerdir (Wortham, 1998). Bu dönem çocukların alıcıları ifade etmelerine oranla daha gelişmiş durumdadır. Bu dönem sonunda çocukların kelime hazneleri gelişir (Aral, 1997; Gander & Gandiner, 2004). İki sözcüklü ifadeler dönemi, çocuklar bu dönemde sözcüklerin birbirleriyle olan bağlarını anlar ve kavrar. Bu sözcükleri birleştirerek farklı ifadeler oluşturmaya çalışır. Kısa temel seviyede cümlelerden oluşmaktadır. Bu dönem çocuk, en az 10 ile 22 kelimeyi söyleyebilmektedir (Aral & Gürsoy, 2007; Arı & Gönen, 1988). Üç ve daha fazla sözcükle ifadeler dönemi, çocuk düşüncesini bütün olarak birkaç kelimeyle ifade edebilmektedir. Çocuklar mantık çerçevesinde anlamlı cümleler kurabilmektedir ve yaratıcı bir şekilde iletişim kurmaya başlamaktadır (Aral & Gürsoy, 2007). Çocuk bu dönemde ifade etmekten öte cümle yapısını da fark etmektedir. Basit düzeyde zarf, sıfat, zamir yapılarını kullanmaktadır (Aral, 1997; Karacan, 2000).

Gramer kurallarına uygun konuşma dönemi, ilk yaşlarında çocuk yeni kelimler öğrenir ve kullanır. Kendini iyi düzeyde ifade edebilir. Kendine ait benmerkezci konuşma yapar ve cümlelerinde benzerlik, neden-sonuç ilişkisi kurar. Zamansal süreçlere uygun cümle yapıları oluşturabilir. Dört yaşına geldiğinde yetişkinler gibi cümleler oluşturabilmektedir (Kandır, 2007; Karacan, 2000). Beş yaşlarına geldiğinde dili rahatlıkla kullanabilmektedir. Uzun ve karmaşık cümleler kurabilir. Beş ve altı yaş çocuğunun konuşması yetişkinler gibidir. Taklit azalmıştır, çocuk olayları akış sırasına göre aktarır yani iletişim becerisi ileri seviyede olmuştur (Baykoç Dönmez vd., 2000; San Bayan & Artan, 2004; Yavuzer, 1999). Karşılıklı olarak sohbet edebilmektedir.

Bilişsel gelişim sürecinde, beden ve zekânın ilişkisindeki etkileşimi kapsamaktadır. Ataç (1991), bilişsel gelişimi zekâ ve belleğin gelişimi olarak tanımlamaktadır. Çocuğun doğumundan başlayarak çevresini anlamasını, kavramasını sağlayan bilgidir. Edinilen bilginin saklanması, kullanılması, yorumlanması, değerlendirilip düzenlemesini sağlayan zihinsel gelişim sürecidir (MEGEP, 2009; Bilginer, 2002). Senemoğlu'na (2003) göre bebeklikten yetişkinliğe kadar geçen süreçte çevreyi ve dünyayı kavramanın daha karmaşık bir duruma gelmesidir.

Bilişsel gelişim, tüm gelişim alanlarıyla ilişkili olan ve zekânın gelişimini içeren önemli bir gelişim alanıdır. Okul öncesi dönemde çocuğun bilişsel olarak gelişim göstermesi beklenmektedir. Çocuktan basit kavramlar oluşturmayı ve konuşmayı öğrenme gibi farklı bilişsel gelişimler göstermesi beklenir. Okul öncesi çocuğun bulunduğu ortamın iyi düzenlenmiş olması ve zengin uyarıcılı ortamlar çocukların bilişsel olarak gelişimine yardım etmektedir (Oğuzkan & Oral, 1987; Yörükoğlu, 1992). Bu noktada zengin uyarıcılı nitelikli okul öncesi eğitim ortamlarında, 4 ve 5 yaş çocuklarının bilişsel yetenekleri artmakta ve diğer gelişim alanlarının nitelik kazanmasına yardımcı olmaktadır (Çağdaş & Yıldız, 2000). Çocuk zihnini, çevreden edindiği bilgi ve deneyimlerle bilişsel gelişimini nitelikli seviyeye çıkarmaktadır (Ergün & Özsüer, 2006). Bireyin eğitim sürecinde duyu organlarına hitap eden öğrenme ortamlarında çocuk bilişsel gelişim gösterebilmektedir.

Sosyal ve duygusal gelişim sürecinde, sosyal gelişimde insan, toplumsal bir varlık olarak doğduğu andan itibaren bulunduğu çevresiyle sürekli iletişim halindedir. Sosyal gelişimde birey, aile, arkadaş çevresiyle iletişimde olup sorumluluk alma, liderlik yapma, ortak paylaşımlarda bulunma gibi becerileri edinmektedir (Kandır, 2003; Ulutaş, 2007a). Birey sosyal bir uyumla sosyal gelişiminin desteklenmesi çocuğun, sonraki yıllarında davranışlarının ilk temellerini oluşturmaktadır (Çağdaş, 2000; Gizir, 2002). Okul hayatında çocuk, arkadaşlarıyla, aile ortamıyla ve sosyal çevresiyle ilişki kurmayı öğrenmektedir. Okul öncesi eğitime başlayan çocuk ev ortamındaki yaşantısını ve kabullenişinin okul ortamında kabul edilmediğini keşfeder. Çocuk okulda nasıl davranılması gerektiğini zamanla sosyal bir çevre içerinde edinir. Okul ortamında öğretmenin minimum kontrolünde olan çocuk, arkadaşlarıyla sosyal becerilerini pekiştirir, işbirliği yaparak oyun oynamayı öğrenir, karar verme ve uygulama yeteneğini kazanır. Bu noktada çocuklar grup veya bireysel ilişkiler kurarak sosyal bir ilişki kurmaktadırlar (Senemoğlu, 1994).

Yaşadığı toplumun kültür, ahlak değerlerini benimseyerek kendi üzerine düşen rolü benimseyen çocuk, topluma uyum sağlama, hissetme ve yeteneklerini kullanmaktadır (Mavi Dervişoğlu, 2007). Çocuk duygusal gelişimini, gülme ve ağlama ile gerçekleştirmektedir. Çocuğun bu tepkilerinin her biri duygu göstergesidir. Çevreden gelen uyarıcılarla çocuk tepki olarak duyusunu ifade eder. Çocuğun kendi duygularını bilmesi, çevresinden gelen uyarıları içsel olarak dengelemesi ve açığa çıkarması duygusal gelişim olarak ifade edilmektedir (Başaran, 1996; Kandır, 2003).

İlk çocukluk evresinde 2 ve 6 yaş arasında olan çocuk, çevresiyle iletişim kurmayı, yaşıtlarıyla ortak paylaşımda olmayı, sosyal bir bağ kurmayı öğrenir. Yapılan

araştırmalarda, ilk çocukluk döneminde her çocuk için küçük farklılıklar içermesine rağmen sosyal davranış önemli olmaktadır (Yavuzer, 2003). 3 yaşından sonra çocuk, mutluluk, endişe, korku, sevinç, kıskançlık, sevgi gibi tüm duygu türlerini yaşar. 4 ve 6 yaşında geldiğinde bu duygusal tepkileri mantık çerçevesinde göstermeye başlar. Çocuğun bu dönemde sağlıklı iletişim kurduğu çevresinin dönütleri çocuğun güven duygusu kazanmasını sağlamaktadır (Kandır, 2003). Dönütlerin etkisiyle nitelikli bir sosyal ve duyusal gelişim oluşabilmektedir.

Psikomotor gelişim sürecinde, beyin ve omurilik gelişimi ve fiziksel büyümeyle birlikte bireyin isteme bağlı olarak hareket etme yeteneği kazanmasıdır. Çocuğun kilosunun artışı, boyunun uzaması ile sinir sistemi ve kaslarının gelişimi paralel olarak artmaktadır. Bu gelişim ve beceriler doğumdan önce başlar ve ömrünün sonuna kadar devam eder (Ağır, 2005; Alpaslan & Korun, 1994, Kandır, 2003). Fiziksel gelişim doğum öncesinde en hızlı olmaktadır, sırasıyla 0 ve 2 yaş bebeklik dönemi, 3 ve 6 yaş okul öncesi dönem ve ergenlik döneminde yaşanmaktadır.

Fiziksel gelişimle birlikte hareket gelişimi de olmaktadır. Erken çocukluk ve ergenlik döneminde bulunan çocuğun fiziksel aktivitede katılımı motor becerilerinin gelişimini desteklemektedir (Gallahue, Ozmun & Goodway, 2012). Okul öncesi dönemde bulunan çocuklar hareketli ve esnektirler. Bu dönemde yoğun olarak motor gelişiminin yaşandığı evredir. Fiziksel büyümesi ve gelişmesi ilerleyen çocuğun, bedenini kullanması ve aralarında uyum sağlamasıyla yeni beceriler edinmektedir (Yavuzer, 2003). Çocukların çevrelerinin motor becerilerini edinmelerini sağlayacak düzeyde tasarlanması çocukların gelişimlerini destelemektedir (Çelebi, 2010). Motor beceriler iki kategoriye ayrılmaktadır. Büyük kas motor becerileri, bedenin kullanılmasıyla koşma, yürüme, sıçrama gibi temel beceriler edinmesidir. Küçük kas motor becerileri, vücudun üst kısmında olan el ve el koordinasyonuyla makas tutma, kalemle yazı yazma gibi becerileri edinmesidir (Sevimay Özer & Özer, 2016). Büyük ve küçük kas motor becerilerinin gelişimi çocuk için önemli olmaktadır.

1.5.3. Eğitim Mekânları ve Çocuk

Okul öncesinin temel amacı eğitim olan ve 0 ile 6 yaş arası okul öncesi dönem çocuğunu kapsayan yapıların tümü ‘okul öncesi eğitim kurumları’ olarak adlandırmaktadır. Ülkelerde gelişmekte ve yenilenmekte olan bu kurumlar çocukların sağlıklı büyümesi,

beslenmesi, kişiliklerini oluşturması, güven kazanması ve sosyal bir çevre oluşturmaları için çocuklara olanak tanımaktadır (Oktay, 1999). Bununla birlikte çocukları aktif harekete teşvik eden, aileyi çocuk bakımı konusunda bilgilendiren nitelikli eğitim kurumlarıdır.

Okul öncesi eğitim veren kurumlar, 0 ve 2 yaş arası kreşler, 2 ve 4 yaş arası çocuk yuvaları ve anaokulları olarak adlandırılmaktadır. Anaokulu çocuğu 3 ile 6 yaş arasında olan çocukların eğitimlerini veren kurumlardır. Bu kurumlarda öğretmenin amacı bir şey öğretmek değil, çocuğun içinde bulunan yeteneği açığa çıkarmak ve çocuğa bir şeyi öğrenebileceği olgunluğu kazandırmaktır (Yavuzer, 1984). Anaokulları çocukları ilkokul eğitimine hazırlamaktadır. Bu kurumlar çocukların ilgi ve gereksinimlerine uygun düzenlenmiş nitelikli mekânlardır.

Okul öncesi eğitim dönemi çocuk için mekânların nitelikli tasarlanmış olması önemli olmaktadır (MEB, 2013). Eğitim ortamları çocuğun eğitim sürecini olumlu veya olumsuz yönde etkilemektedir. Kullanıcı olan çocuğu dikkate alan eğitim ortamlarının düzenlenmesi gerekmektedir (Kıldan, 2007). Eğitim ortamında çocuğun istekleri kısıtlanmadan sınırları çerçevesinde özgürce hareket etmeli ve eğitimin bir parçası olmalıdır (Babaoğlu, 2007). Bu noktada eğitim ortamlarının çocuğun özgür hareket edebileceği nitelikli tasarlanan yapılardan olması önemli noktalardan biridir.

1.5.4. Okul Öncesi Eğitim

Okul öncesi dönem, insanların hayatlarının en önemli gelişimsel evresi olarak kabul edilir. Okul öncesi eğitim, anne karnından temel eğitime başlama zamanı olan 0-6 yaş arasını kapsamaktadır. Çocuklar bu dönemde bedensel, zihinsel, dil ve sosyal gelişimlerinin neredeyse çoğunu tamamlamaktadır (Günalp, 2007). Okul öncesi dönem, bulunduğu toplumun kültürel değerlerine uygun olan, nitelikli çevre olanakları sunan ve bu olanaklarla gelişimi olumlu yönde etkilenen çocuğu ilkokul seviyesine hazırlayan bir eğitim sürecidir (T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, 1993). Okul öncesi eğitimin verildiği anaokulları, ev ortamında bulunan çocukların hayatlarının çoğunu geçirecekleri okul ortamına geçişin ilk basamağıdır. Erken çocukluk yıllarında aktif sosyal bir çevrede bulunan çocukların gelişimleri daha iyi olmaktadır. Nitelikli ve sağlıklı birer nesil yetiştirebilmek için eğitime erken yaşlarda başlanması gerektiği araştırmalarca ispatlanmıştır (Yıldır, 1991). Gardner, bireyler çevreleriyle edindikleri tecrübeler sonucunda davranışlarının şekillendiğini söylemiştir. Bireylerin hayatlarının ilk yıllarında edindikleri deneyimlerin sonraki yıllarda

edindiklerinden daha etkili olduğunu belirtmiştir (Biçer, 1994). Erken çocukluk dönemi eğitimi çocuğun geleceğini etkilemektedir. Karakterindeki inanç, davranış, alışkanlık ve düşünce gibi değerlerin büyük bir kısmının oluşmasında bu dönemin etkisi büyük olmaktadır (Öztürk Büyükkazaz, 2019; Şahin, 1998) . Bu kurumlarda eğitim alan çocukların, okul öncesi eğitim almayan çocuklara oranla ilgi ve yeteneklerini keşfetmesinde önemli olan sosyal, psikomotor, zihin gelişimleri daha gelişmiş olmaktadır ve sonraki hayatlarında daha başarılı bir hayat sürdürmektedirler (Yılmaz, 1991). Bloom' un yapmış olduğu araştırmaya göre, 17 yaşına kadar devam eden zihinsel gelişimin %50 si 0-4 yaş, %30'u 4 -8 yaş ,%20 si 8 -17 yaş arasında oluşmaktadır (Fidan & Erdem, 1998). Okul öncesi dönem olan 0-6 yaş arasında, zihinsel gelişimin yarısından fazlasının bu dönemde gerçekleştiği sonucuna varılmaktadır. Çocuğun yetenek ve becerilerini keşfetmesi için bu dönemdeki planlı ve sistemli nitelikli bir okul öncesi eğitim önemli olmaktadır.

Eğitim veli, öğrenci ve öğretmen arasında ki ilişkidir. Çocuğun hayatında önemli bir yer edinmiş olan bu üç unsur çocuğun geleceğinin şekillenmesinde önemli birer rol oynamaktadır. Zihinleri boş olan çocukların okulöncesi dönemde hızlı bir şekilde bilgi ve deyimle dolduğu araştırmalarca ispatlanmıştır. Bir çocuğun beyninin 6 yaşındaki çalışma hızı belirli bir yaşta bulunan profesörün hızının yaklaşık 2 katıdır. Okul öncesi dönemin öneminin farkında olunması ve bu farkındalığa uygun nitelikli eğitim ve ortamının sağlanması çocuğun gelişimini olumlu yönde etkilemektedir. Okul öncesi dönemde bulunan çocukların temel gereksinimlerine cevap verilmesi gerekmektedir. Bu gereksinimler; çocuğun iyi bakımı ve sağlıklı beslenmesi, sevgi ve ilgiyle büyümesi, kendini tanıma, özgür olma ve kanıtlaması, güven duygusu hissetmesi ve yetişkinlerden destek alması, hareket ve oyun oynamaya imkân sunulması, sosyal bir çevre içerisinde çocuklarla olabilmesi, keşfetmesine ve yaratıcılığını destekleyen nitelikli bir ortamın sunulması gerekmektedir (Oktay, 1999). Bu gereksinimler ailenin evinde karşılanamadığı durumlarda okul öncesi eğitim ve eğitimin verildiği kurumlar devreye girmektedir. Ailenin yetersiz kaldığı bu durumlarda okul öncesi eğitim kurumları bu eksikleri tamamlama konusunda önemli bir yerde olmaktadır. Okul öncesi kurumlar çocukların fiziksel, dilsel, duyusal, zihinsel ve kişisel gelişimlerini desteklemektedir. Çocuğu bir sonraki temel eğitimden olan ilkokul dönemine hazırlamaktadır. Bu kurumlar alanında uzman eğitimci kadrosuna sahip eğitmenlerle çocukların kişiliklerini, yaratıcılıklarını olumlu yönde destekleyen sosyal kuruluşlardır (Aksoy, 1995). Bu kuruluşlar çocukların psikomotor, psikososyal ve bilişsel gelişimlerine önemli bir katkı sağlamaktadır.

1.5.5. Türkiye'de Okul Öncesi Eğitim

Milli Eğitim Bakanlığında uygulanan okul öncesi eğitim modelinde, okul öncesi dönemde bireyler hayatları boyunca en hızlı gelişim göstermektedirler. Çocuklar, nitelikli fiziksel, zihinsel, sosyal ve duyusal gelişim göstermelerinde bu dönemin etkisi oldukça önemli olmaktadır (Yıldırım, 2019). Kritik dönem veya duyarlı dönem olarak adlandırılan 0-6 yaş aralığı çocuğun geleceği için oldukça önemli bir yere sahiptir. Okul öncesi yaşlarda çocuk kendini keşfetmeye başlar ve kendi varlığının farkına varmaktadır. İçinde bulunduğu topluma uyum sağlayarak kendine özgü iletişim becerilerini oluşturmaktadır. Bu dönem çocuğun, var olan yeteneklerinin gelişebilmesinde ve zaman içerisinde oluşabilen kişiliğinin sağlıklı temellerinin atılmasında önemli olmaktadır (Yavuzer, 1999). Dolayısıyla bu zamanlarda üretken ve faydalı bir birey olabilmek için nitelikli ve sağlıklı bir eğitim almanın, sosyal bir çevre edinmenin önemi oldukça fazladır.

Okul öncesi eğitim programları, ülkedeki eğitimin amaçları ve ilkeleri göz önüne alınarak çocuk merkezli, çocuğun ilgi ve isteklerine odaklı bir eğitim programı geliştirilerek uygulanmalıdır (Oktay, 1999; Gültekin, 2000). Uygulanacak olan program, çocuğun zihinsel, bedensel, duyusal, bireysel ve sosyal açıdan gelişimini desteklemelidir (Yıldırım, 2019). Programda, çocuğun kendini keşfetmesi ve geliştirebilmesine imkân tanıyan eğitici etkinlikler olmalıdır. Çocuklar bu etkinlikler sayesinde yaratıcılıklarını geliştirir, estetik ve sanatsal değerler edinirler. Okul öncesi eğitim programları; ilk olarak 1952 Okul Öncesi Eğitim Programı, 1989 Okul Öncesi Eğitim Programı, 1994 Okul Öncesi Eğitim Programı, 2002 Okul Öncesi Eğitim Programı, 2006 Okul Öncesi Eğitim Programı ve 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı olarak güncellenmiştir (Yıldırım, 2019). Son olarak 2024 Okul Öncesi Eğitim Programı olarak günümüzde halen uygulanmaya devam etmektedir.

Okul Öncesi Eğitimin Güçlendirilme Projesi kapsamında, 2006 yılında modelin ulusal ve uluslararası araştırmalar ve geri dönütler dikkate alınarak kullanılan 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı oluşturulmuştur (Yıldırım, 2019). 2013 eğitim programının geliştirilmesinin amacı okul öncesi eğitim kurumlarında bulunan 36-72 aylık çocukların gelişim alanlarını desteklemek ve ileriki eğitim hayatına hazır etmektir. Program 'gelişimsel', 'sarmal' ve 'eklektik' bir yapıdadır. Çocukların ilgi, istek ve gelişimsel özelliklerine uygun olarak tasarlanan bu program çocuğun bulunduğu çevresel şartlara uygun olarak kazanım ve göstergeler ışığında çocukların eğitimlerini desteklemektedir. Program; motor, sosyal ve duyusal, öz bakım, dil ve bilişsel alanlarında çocukların

gelişmelerini bulundukları seviyeden daha ileri bir düzeye ulaşmalarını sağlamaktır (MEB, 2013). Öğretmen, Türk milli eğitimin amaçları, okul öncesi eğitim amaçları felsefesi ve özelliklerine bağlı olarak bir programda değişiklik yaparak ekleme ve çıkarmalar yapabilmektedir (Çelik & Daşkan, 2019). Okul öncesi eğitim programı çocuğu merkezine almaktadır ve çocukların yaratıcılıklarını ön plana çıkarmasını hedeflemektedir (MEB, 2013). Programda kültürel ve evrensel değerlere önem verilmektedir, günlük yaşantı ve yakın çevre ilişkileri önemli yer tutmaktadır. Belirlenen temel konular keşif ve yaratıcılık için bir araçtır. Aile eğitimi ve katılımı önemlidir. Program çok yönlü bir eğitim sağlanmaktadır (MEB, 2013). Bu doğrultuda eğitim programının amacına uygun planlanarak uygulanabilmesi için eğitim ortamları öğrenme merkezlerinden oluşmaktadır.

2013 eğitim programında öğrenme merkezleri olarak isimlendirilen ilgi köşeleri, çocukların serbest oyun oynamalarını sağlayan ve öğrenimlerini destekleyen belirli alanlardır. Buralarda; türkçe, fen, matematik, okuma, alan gezisi, müzik, hareket şeklinde adlandırılan etkinlikler yapılmaktadır. Sınıf ortamında olduğu gibi dış mekânda da bu etkinlikler ve merkezler oluşturulabilir. Bireysel ve grupça bulunulan merkezler birbirleriyle çeşitli malzemelerle ayrılabilmektedir. Ayrım net olmamakla birlikte birbirleri arasında etkileşimli olmaktadır. Sınıf yapısı ve öğrenci sayısına göre merkezlerin sayısı belirlenmektedir (MEB, 2013; Çelik & Daşkan, 2019). Çocuk odaklı olan bu program ile çocukların gelişimleri olumlu yönde etkilenmesi amaçlanmıştır. Çeşitli etkinliklerin yapıldığı bu merkezler;

Kitap merkezi, çocukların okuma-yazma etkinlikleriyle okumaya ve yazmaya karşı olumlu tutumlar edilmelerini, dil ve iletişim becerilerini geliştirmelerini hedeflemektedir. Çocukların minder, sandalye veya herhangi bir zemin üzerinde etkinliğini gerçekleştirebilmelidir. Bu alan ışık alabilen, rahat ve sessiz bir alan olmalıdır (MEB, 2013). Etkinliklerde atlaslar, farklı boyutlarda resimli dergi ve kitaplar, afişler, broşürler, hikâye CD'leri, bilmece ve bulmaca kitapları vb. materyaller olabilmektedir

Blok merkezi, çocukların yaratıcılıklarını geliştirerek özgün ürünler oluşturmalarını hedeflemektedir. Zihinlerinde oluşturdukları tasarımları yapı-inşa oyunlarıyla somutlaştırarak ürün oluşturmalarını sağlanmaktadır. Yapı-inşa oyunları ağırlık, denge, ölçüm, şekiller ile oluşturabilmektedir. Bu fen ve matematik etkinlikleriyle etkileşim içerisinde olabilmektedir. Çocukların birlikte oynama, yardımlaşma, iletişim ve motor becerilerini geliştirmesi hedeflenmiştir (MEB, 2024). Bu merkezde ses olabileceği için sessiz olunması gereken merkezlerden uzak olmalıdır (MEB, 2013). Etkinliklerde hayvan

figürleri, çeşitli boyutlarda plastik ve ahşap bloklar, farklı eğimlerde rampalar, çeşitli oyuncaklar, hayvan figürleri, farklı renklerde kâğıtlar vb. materyaller olabilmektedir.

Müzik merkezi, çocukların müzik ile ilgili becerilerini geliştirmeyi amaçlamaktadır. Çocuklar erken dönemde Türk ve dünya müziklerini, çalgı ve araçlarını, posterleri ve eserleriyle tanışması sağlanmaktadır. Çocukların müzik ile bedenlerini keşfetmeleri, kontrol sağlamaları, algı becerilerini geliştirmeleri, özgün vücut hareketleriyle ritim duygusu oluşturmaları, artık materyaller ile farklı ses çıkaracakları aletler yapmaları hedeflenmiştir (MEB, 2024). Etkinliklerde zil, davul, tef, marakas, klasik müzik kayıtları, çocuklara uygun şarkılar, doğal ses kaynakları vb. materyaller olabilmektedir.

Sanat merkezi, çocukların önceki deneyim ve öğrendikleri bilgiler neticesinde yeni ürünler oluşturmalarını amaçlamaktadır. Çeşitli malzemeler ile bu deneyimleri gerçekleşmektedir. Çocukların manipülatif becerileri ve estetik algıları gelişmektedir (MEB, 2013). Etkinlik sırasında çeşitli boyalar, kâğıtlar, çıkartmalar, çocukların yapmış olduğu resimler, fırça, tuval vb. materyaller olabilmektedir.

Fen merkezi, çocuklar her zaman merak hisseder ve keşfetme arzusu taşırlar. Bu merkezde çocukların yaşadıkları çevre ve dünya hakkında bilgi edinmelerini sağlamaktadır. Aydınlık, rahat ve sessiz çalışabilecekleri bir alan olması gerekmektedir (MEB, 2013). Etkinlikler sırasında kum, pirinç, nohut, cetvel, dünya, hesap makinası, terazi, mıknatıs, pusula, böcek koleksiyonu, hayvan figürleri vb. materyaller olabilmektedir.

Dramatik oyun merkezi, çocukların farklı rollere girerek hayal ettikleri oyunları ve günlük yaşam ile ilgili doğaçlama yaparak çeşitli oyunlar oynamasını sağlamaktadır. Çocukların serbest oyun oynamaları için sessiz olamayan geniş bir alana ihtiyaçları vardır (MEB, 2013). Etkinlik sırasında kostümler, kukla perdesi, kuklalar, çadır, sepet, oyun evi, tamir malzemeleri, evcilik oyuncakları, telefon gibi materyaller olabilmektedir.

1.5.6. Alternatif Okul Öncesi Eğitim Yaklaşımları

Uzun yıllardır dünyada çocuğun gelişimini daha iyi bir seviyeye taşıyabilmek için farklı yaklaşımlar geliştirilmiştir. Bundan dolayı çocuğun gelişimine yönelik eğitim sistemlerinde yenilikçi yaklaşımlar geliştirilmesi önemli olmuştur. Eğitim sistemleri incelendiğinde, okul öncesi eğitim kurumlarında "çocuk odaklı eğitim" anlayışı hâkimdir. Bu anlayış 20. yüzyılda ABD'de J. Dewey ve Avrupa'da M. Montessori, Loriz Malaguzzi, R. Steiner, C. Freinet ve gibi eğitimciler tarafından, geliştirilen bireyin doğal gelişimine

müdahale etmeyen kendi içlerinde farklı öğrenme, öğretme ve mekânsal gereksinimler barındırmaktadırlar. Dewey, Reggio Emilia, Waldorf ve Montessori, tarafından geliştirilen eğitim yaklaşımlarının günümüzde de geçerliliğini koruduğu ve eğitim kurumlarında ön plana çıktıkları görülmektedir (Erten Bilgic & Surur, 2016). Çocuğun, eğitim sistemlerinin ve bu yenilikçi yaklaşımların incelenmesi bu tez özelinde önemli bir yer tuttuğu düşünülerek tez kapsamında incelenmiştir.

Montessori yaklaşımı: İtalyan asıllı tıp doktoru olan bilim insanı, Maria Montessori (1970-1952) tarafından kendi adıyla anılan eğitim sistemidir. Amerika, Kanada ve Ekvator gibi birçok farklı ülkede bulunan okullar tarafından uygulanmaktadır (URL-1). Montessori eğitim sisteminde çocukların özgür, bağımsız ve otokontrol sahibi olarak yetiştirilmesi bu sistemin temelini oluşturmaktadır. Sınıflarda çocuklar arkadaşlarının dikkatini dağıtmadan özgürce hareket edebilmektedirler (Timur, 2021). Modern eğitim anlayışına sahip olan Montessori yöntemi; çocukların araştırma, deneme yanılma yapmalarına ve hatalarını düzeltmelerine imkân tanımaktadır (Vilscek, 1966, aktaran, Koçyiğit, Kayılı, 2008). Montessori eğitiminin anlayışı çocuğun; fiziksel gelişimine, doğa ile bağ kurmasına, sanat ve yapı-inşa alanına, okuma, yazmaya hazırlık, matematik ve dil gelişimine önem veren eğitim alanlarından oluşmaktadır (Montessori, 1912). Bu yaklaşım alanlarda bulunan araç gereçleri kullanarak kendi özverileriyle gelişmeleri için nitelikli bir sistem sunmaktadır. Sistemde çocuğun doğal büyümesine uygun olan şeyleri yapmasına imkân vermektedir (Mallory, 1989; Montessori, 1982). Eğitim sürecinde kullanılacak olan malzemeler çocuğun büyük, küçük, doku, tat ve renk gibi kavramaları tartışmasını ve aralarındaki ilişkiyi anlamasını sağlayan bir sisteme sahiptir (Aydın, 2002). Görülmektedir ki, çocuğu merkez alan Montessori eğitim sistemi, kendi sorumluluklarını bilen bireyler yetiştirmeyi amaçlamaktadır.

Montessori eğitim sisteminde çevredeki eşyalar ahşap ve çocuğun fiziksel yapısına uygun, estetik kaygı barındırmaktadır (Danışman, 2012). Mekânda kullanılacak olan araç gereçler çocuğun dikkatini çekmektedir. Mekân çocuğun algısına uygun, düzenli ve sistemli olan, huzurlu bir ortam olmaktadır. Ortamda çocuklar özgürce hareket edebilmektedir. Özgürce sınıf mekânında hareket eden çocuk kendi tercihleri doğrultusunda çalışma alanını belirleyebilmektedir. Montessori eğitim sistemi; özgürlük, yapı ve düzen, gerçekçilik ve doğa, güzellik olarak altı temel parçadan oluşur. Çocuğun bulunduğu mekânın belirli bir düzene sahip olması gerekmektedir, Montessori araçları tektir ve mekânda belirli yerlere belirli düzen içerinde yerleştirilir (URL-2). Bu durum çocuğa sınırlarını ve sırasını

beklemeyi öğretir. Gerçekçilik ve doğa temel parçasında sınıfta bulanacak olan araç ve gereçler gerçek malzeme olmalarıdır. Doğayla iç içe olmaları sayesinde canlı ve cansız varlıklar arasındaki farkı öğrenir ve doğanın düzeni hakkında fikir sahibi olurlar. Güzellik, mekân sadeliği barındırmalı ve ortam çocuğun üretkenliğe teşvik etmelidir. Sınıf ortamında çocuk çevresinin sayesinde kişiliğini oluşturur ve hayatta kalma becerisini kazanır. Montessori eğitiminde öğretmenlerin görevi, çocukların kullanacakları malzemeleri düzenlemek ve çocukların özgürce tercih yapabileceği ortamları hazırlamaktır (Kubanç, 2014). Malzemeleri nasıl kullanmaları gerektiğini gösteren öğretmen gözlem rolünde bulunarak çocukların ilgi ve ihtiyaçlarına karşılık gelmeyen çevre üzerinde düzenleme yapmaktadır (Temel, 1994). Montessori eğitiminde mekân organizasyonu, Şekil 1'de görüldüğü gibidir.

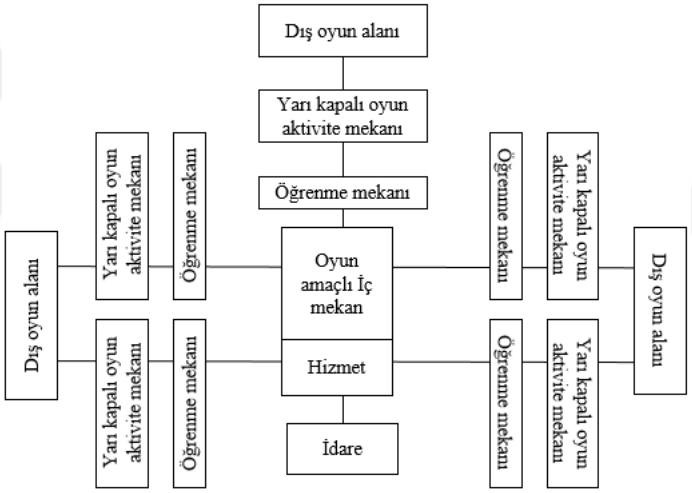

Şekil 1. Montessori eğitimi mekân organizasyonu (Uysal, 2006)

Waldorf yaklaşımı: Rudolf Steiner tarafından Almanya' da 1919 ortaya çıkmıştır (Çelik, 2013; Kotaman, 2009; Steiner, 1924, Ogletree, 1989). Steiner tarafından oluşturulan Waldorf eğitimi, insanın kendi eliyle deneyimleyebildiği bir evren olmuştur (Steiner, 1980). Etik ve estetik değerler kapsamında bütüncül düşünceyi geliştirmeyi hedefleyen yaklaşım, bireyi bütün olarak kabul eden ve tüm gelişim alanlarını desteklemeyi hedeflemiştir. Tüm etkinliklerin yaratıcılık barındırması amaçlanmıştır. Yaklaşımda sınıflar doğal ev ortamında olmaktadır. Fiziksel çevreleri ev ortamına benzetilerek okul hayatına geçişin daha kolay olması sağlamaktadır.

Waldorf eğitimde mekânlar doğa ile yakın tutulmuştur ve antroposofi felsefesine dayalı ruhun doğa ile evren arasında ki bağı anlaması hedeflenmiştir. Eğitim alanları sade,

insan ölçeğinde tasarlanmaktadır. Bu yaklaşımın eğitim malzemeleri, sağlam ve doğal olmaları önemli olmaktadır. Çoğu malzemelerin el yapımı olmasına dikkat edilmektedir. Mutfak bölümünde bulunan malzemelerden temizlik malzemelerine kadar her şeyin olabildiğince doğal, plastikten uzak olmasına özen gösterilmiştir. Doğal olan ahşap, cam, kumaş, mum gibi malzemeler sınıf mekânlarında yaygın olarak kullanılmıştır (Mancini & Berger, 2018). Bunun sonucunda çocuklar, gerçek dünya ile ilişki kurmaları daha kolaylaşmaktadır. Eğitimciler ana dersler harici, sorumlu olduğu sınıfı ilkokul birden son sınıf olan sekizinci sınıfa kadar birlikte götürmektedir. Bu sayede aynı öğretmen ve sınıf arkadaşlarıyla daha samimi ve içten bir bağ kurmalarının sağlanması amaçlanmıştır (Tutar, 2022). Eğitimciler sorumlu olduğu sınıftaki çocuklara rehberlik etmektedir. Öğretmen çocukların istekleri arasında bir denge sağlamamakta ve bir etkinlikten diğerine geçerken çocuğa yardımcı olmaktadır. Bireysel ve grup deyimlerinde onları yönlendirmektedir. Böylece çocuklar farklı bakış açılarında ve farklı arkadaş gruplarıyla iletişim kurabilmektedir. Waldorf eğitim yaklaşımına göre ritmik hareket oldukça önemli olmaktadır. Çocular bu alanda sağlıklı bir bedeni eğleceli uyum ile kazanmaktadır. Dolayısıyla mekan organizasyonun tam merkesinde bulunmaktadır. Şekil 2'de Waldorf eğitim yaklaşımının mekan organizasyonu bulunmaktadır.

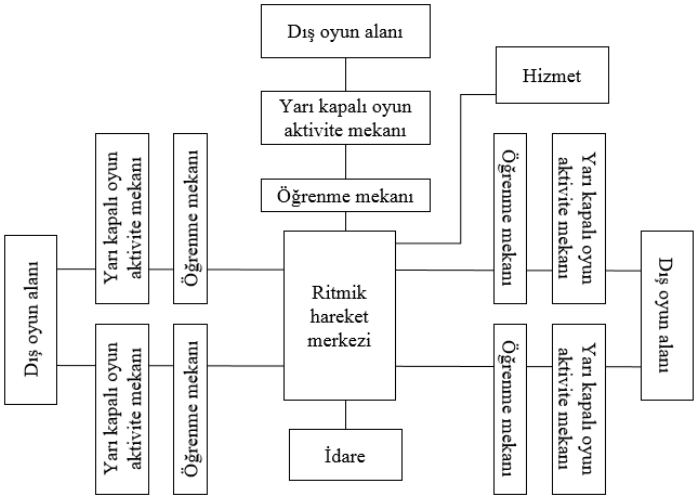

Şekil 2. Waldorf eğitimi mekan organizasyonu (Uysal, 2006)

Reggio Emilia yaklaşımı: Loris Malaguzzi ve kasaba halkının çabalarıyla italyada ortaya çıkan bu yaklaşım bebeklikten 6 yaşına kadar farklı yaş grubu çocuklardan oluşmaktadır (Malaguzzi, 1998). Çocuklar eğitim aldıkları süre boyunca sosyal, fiziksel ve duyusal açıdan gerekli olan bilgiyi sağlayacak ortamı oluşturmayı amaçlamaktadır. Bu

yaklaşım, çocukların ihtiyaç ve gereksinimlerine karşılık vermesiyle birlikte onların haklarını da savunmayı hedeflemektedir. Öğretmenin kendisi sınıftır ve sınıf ortamı çocukların keşfetme, hayal güçlerini destekleyecek düzeyde rahat ve ferah bir ortam olmasını gerektirmektedir (Pekdoğan, 2012). Çocuklara somut olarak deneyimler sunarak keşif ve merak becerilerini harekete geçirmeyi amaçlamaktadır. Doğal yaşantılarıyla duygularını harekete geçirterek bilgiye sahip olmaları sağlanmaktadır. Dolayısıyla bulundukları çevreyle aktif bir etkileşim halindedirler ve mekân oldukça önemli bir yer tutmaktadır (Dündar, 2007). Çocukların materyallere ulaşımı kolay ve rahattır. Sınıf mekânında açık raf sitemi ve şeffaf kutularla metaryallerin bulundurulmasına dikkat edilmektedir (Arnas, 2019). Mekânın köşeleri farklı grup veya bireysel çalışmalar için tasarlanmıştır. Çocuk mekânı aktif olarak kullanmaktadır.

Reggio yaklaşımı; çocuğun ortamına, aile ve öğretmenle etkileşimine, çevresiyle olan ilişkisine önem vermektedir (Edwards vd., 1993). Çocuklar kendi aralarında ilişkili olmalarıyla birlikte aile, sosyal çevre ve öğretmenleriyle de karşılıklı olarak etkileşim halinde olmaları üzerine odaklanmaktadır. Eğitimciler, çocukları serbest bırakan ve kendilerinin öğrenmelerine fırsat veren, çocuklarla iletişimlerini merak eden ve araştıran bir rol olarak benimsemiştir. Bu yaklaşımda eğitimciler çocuklarla iletişim halindedirler ve karşılıklı olarak sohbet etmeye önem vermektedir. Öğrencinin bilgiyi kendisinin edinmesine fırsat veren ve imkân sağlayan öğretmen, sınıfta öğrenen rolündedir. Çocuklarla birlikte sorgular ve bilgiyi öğrenmeye başlar. Çocuklarla sürekli iletişim kurar ve onlara sorular sorarak düşünmelerini sağlamaktadır. Reggio eğitim yaklaşımına göre, öğrenme alanları oyun alanını sarmıştır. Oyun alanlarıyla iç bahçe bütünleşiktir ve sirkilasyon sağlanmaktadır. Şeffaf iç bahçe bulunmaktadır, oyun alanları doğal ışık ile aydınlatılmıştır ve sirkülasyon alanlarında da oyun oynanması mümkün olmaktadır (Uysal, 2006). Çocuğun bulunduğu her yer aktif bir eğitim ve oyun alanı olarak düşünülmektedir. Reggio Emilia eğitimi mekan organizasyonu Şekil 3'de bulunmaktadır.

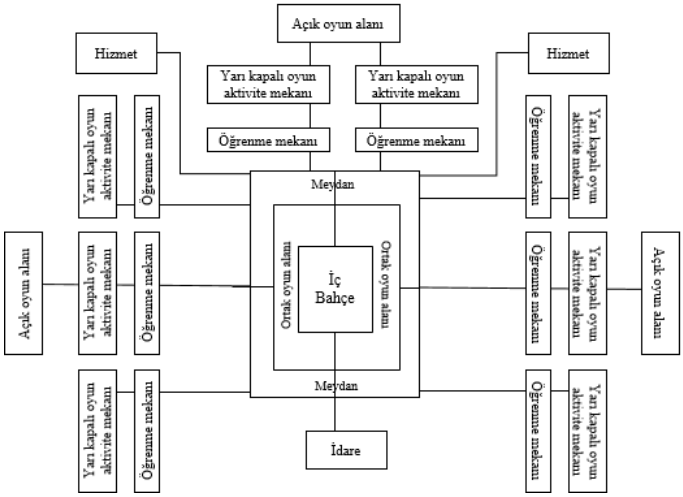

Şekil 3. Reggio Emilia eğitimi mekan organizasyonu (Uysal, 2006)

1.5.7. Okul Öncesi Sınıf Mekânı ve Özellikleri

Evinden sonra hayatının ilk yıllarında sosyalleşebileceği ve fiziksel bir etkileşim halinde olacağı sonraki önemli yer okul öncesi eğitim aldığı çevre ve sınıfıdır. Dolayısıyla okul öncesi eğitim kurumları çocuklar için en önemli mekânlar arasında olmaktadır. Sağlıklı bir etkileşimle büyüyebilmesi için bulunduğu ortamın çocuk için uygun ve zengin uyarıcılar barındırması gerekmektedir (Çelik & Daşkan, 2019). Erken yaşta zengin uyarıcıların bulunduğu çevrede gelişimini sürdüren çocuk ileriki eğitim hayatında daha başarılı olmaktadır. Bundan dolayı çocuğun ilk 6 yılında bulunduğu ortam oldukça önemlidir. Nitelikli zaman geçirebilmeleri için bulundukları ortamların onların gereksinimlerini karşılayacak düzeyde planlanması gerekmektedir.

Okul öncesi sınıflar, çocuk ve öğretmen için oldukça önemli bir yere sahiptir (Caples, 1996). Öğretmen ve öğrenci arasında kurulacak iletişim çocuğun bilgi alışverişini ve öğrenmesini geliştiren temel unsurdur. İyi tasarlanmış bir ortamda çocuk güven duygusunu kazanmasına ve endişeden uzak bir çalışma ortamı oluşturmaya katkı sağlarken kötü tasarlanan bir sınıf ortamı, öğretmen ve çocuklar arasında olumsuz bir iletişime sebep olabilmektedir (Clayton & Forton, 2001). Çocuğun bulunduğu sınıf mekânlarında nitelikli bir eğitim ve öğrenme ortamı sunulması çocuğun gelişimi için önemli olmaktadır (GNL, 2010). Özenle planlanmış bir eğitim ortamında çocuğun sosyal, duyusal, bilişsel ve fiziksel gelişimi desteklenmektedir (Maxwell, 1994). Bu doğrultuda nitelikli tasarlanan sınıflar ilgi çekici, materyale ulaşımı kolay, güvenle oyun oynayabilecekleri bir yerken (Isbell & Exelby, 2001) aynı zamanda çocukların tüm gelişimlerini olumlu yönde desteklemektedir (Vogel,

2012). İyi düzenlenmiş bir eğitim ortamında; düşünülmüş bir sınıf mekânı, binanın yapısı, eşyaların düzenli ve sistemli yerleşimi, kullanılacak materyallerin kaliteli oluşu ve yeterliliği gibi belirli unsurlar önemli olmaktadır (Dotterer, Burchinal, Bryant, Early, & Pianta, 2013). Çocuklar, iyi düzenlenmiş ortamlarda yaratıcı oyunları oynadıkları, sınıfı daha aktif kullandıkları, yaşıtları ve yetişkinlerle sağlıklı iletişim kurdukları görülmüştür. Okul öncesi programının temel özelliklerine bağlı kalınarak sınıf mekânının düzenlenmesi gerekmektedir. Öğretmen, temel felsefeden ayrılmadan öğrencilere uygun sınıf mekânında istediği gibi düzenleme yapabilmektedir (Hand & Nourot, 1999). Sınıf mekânı farklı çocukların farklı gelişimlerine karşılık gelen alanlara ayrılmıştır. Bu alanların her birine ilgi köşeleri veya öğrenme merkezleri denilmektir. Bu merkezler öğrencilerin sayısı, programın amacı ve görüşleri dikkate alınarak tasarlanmıştır (Catron & Allen, 2008). Milli eğitim bakanlığı okul öncesi eğitim programında merkezleri, Şekil 4-5'de görüldüğü gibi farklı materyallerle birbirinden ayrılmış sınıfın köşelerine konumlanan ve içlerinde çeşitli malzemeler, renk ve doku barındıran oyun alanları olarak açıklamıştır (MEB, 2013). Milli Eğitim Bakanlığının 2024' de yayımlamış olduğu güncellenen okul öncesi eğitim programında ideal bir sınıf mekânına ait örnek görseller verilmiştir (Şekil 6). Sınıflar yeteri kadar büyük olmadığı durumlarda Şekil 7' de olduğu gibi merkezleri bulunduran küçük bir mekân oluşturabilmektedir (MEB, 2024). Öğrenme merkezlerinin her biri anlamlı ve görevi tanınmış alanlardır. Çocuk tanımlı alanlarda belirli bir süre aktivitesini gerçekleştirebilir ve diğer tanımlı alanlara geçiş yapabilmektedir. Nitelikli bir şekilde tasarlan bu alanlarda çocuk akranlarıyla ve öğretmenle iletişime girer, etkilinler yaparak gelişim gösterir ve birçok bilgiyi edinir (Dodge vd., 2002; Isbell, 1995). Çocuklar ilgilerine göre istedikleri merkezlere yönelebilir ve orada oyun oynamaya devam edebilmektedirler. Öğretmenler programın amaçları ve kazanımları doğrultusunda rutin akışa bağlı kalarak çocuğun eğitimini destekleyici planlamalar yapabilmektedir (MEB, 2013). Bu doğrultuda öğrencilerin katılımı için oldukça önemli bir yer olan bu alanların tasarımı ve düzenlemesi özenle yapılması gerekmektedir (GNL, 2010). Özenle düzenlenen bu mekânlar da çocuğun gelişimi desteklenmekte ve eğitimi nitelikli hale gelmektedir.

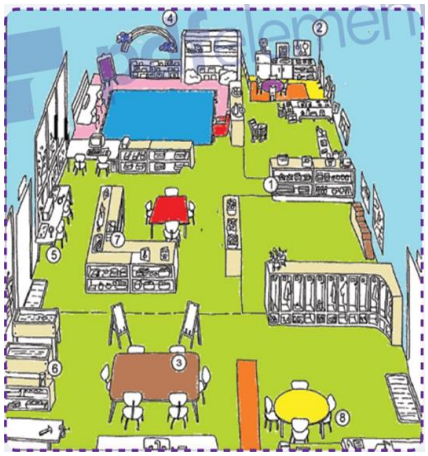

1. Blok Merkezi
2. Dramatik Oyun Merkezi
3. Sanat Merkezi
4. Kitap Merkezi
5. Fen Merkezi
6. Kum ve Su Masası
7. Müzik Merkezi
8. Giriş ve Bekleme alanı

Şekil 4. Yedi merkezli öğrenme merkezlerinin organizasyonu (MEB, 2013)

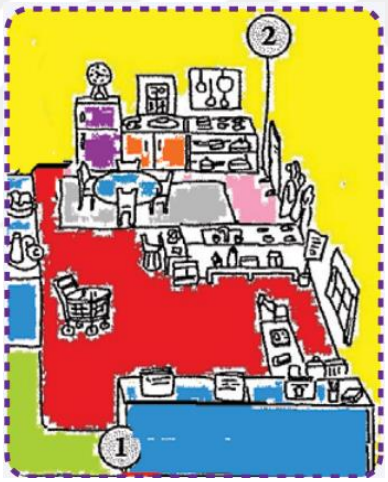

1. Giriş ve Koridor/Blok Merkezi
2. Dramatik Oyun Merkezi

Şekil 5. İki merkezli öğrenme merkezlerinin organizasyonu (MEB, 2013)

1. Okuma ve Dinleme Merkezi 2. Blok Merkezi 3. Matematik Merkezi 4. Fen Merkezi
5. Sanat Merkezi 6. Dramatik Oyun Merkez

Şekil 6. Büyük sınıf öğrenme merkezlerinin organizasyonu (MEB, 2024)

1. Sanat Merkezi 2. Okuma ve Dinleme Merkezi 3. Dramatik Oyun Merkezi

Şekil 7. Küçük sınıf öğrenme merkezlerinin organizasyonu (MEB, 2024)

2. YAPILAN ÇALIŞMALAR

Bu bölümde çalışmanın amacına uygun olarak; ideal sınıf mekân tasarımına ait araştırma modeli, ideal sınıf mekân tasarımına ait kavramlar, araştırmanın yöntemi, araştırma modeli ve süreci açıklanmaktadır.

2.1. İdeal Sınıf Mekân Tasarımına Ait Araştırma Modeli

Tez çalışmasının amacı, okul öncesi eğitimde çocuk için önemli mekânlardan olan sınıfın temeli öğrenme merkezlerinin tasarım kriterlerinin oluşturulmasıdır. Bunun için, Milli Eğitim Bakanlığının eğitim modelinde ideal sınıf mekân tanımları incelendi ve veriler elde edildi. Tanımda ki veriler analiz edildiğinde bölgeleme, boşluk, çeşitlilik, estetik, esneklik, güvenlik ve uygunluk kavramları araştırmacı tarafından oluşturulmuştur. Araştırma çerçevesinde ideal sınıf mekân tasarım kriterleri bu kavramlar altında gruplandırılmıştır. Bu nedenle çalışmada mekânın tasarımı bu kavramlar temel alınmış araştırma modeli kavramlar temelinde oluşturulmuştur (Şekil 8). Araştırmada karma yöntem kullanılmıştır. İdeal sınıf mekânına ait tasarım kriterlerinin oluşturulması için alanyazın taraması ve saha çalışması yapılmıştır. Saha çalışması mevcut durumun tespiti ve anket çalışmasından oluşmaktadır.

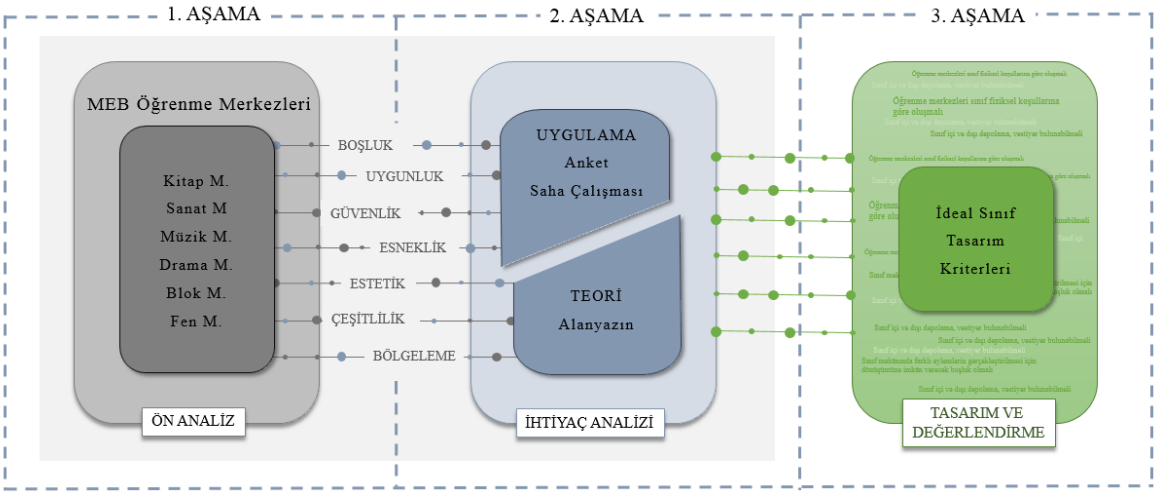

Şekil 8. Araştırma modeli ve süreci

Çalışmanın ön analizi olan 1. aşamasında MEB 2013 kılavuzu incelenmiş ve okul öncesi dönem çocuğun eğitim özellikleri ve sınıf gereksinimleri belirlenmiştir. Okul öncesi çocuğun fiziksel, bilişsel, sosyal, dilsel ve motor gelişimlerine yönelik kapsamlı bir araştırma yapılmıştır. Okul öncesi sınıf mekânının tasarımı MEB 2013 kılavuz çerçevesinde araştırılmıştır. Sınıf mekânın tasarımında kılavuz 7 ana kavrama dikkat çekmektedir. Bu kavramlar "2.2. İdeal sınıf mekan tasarım modeline ait kavramlar" başlığı altında açıklanmıştır.

Araştırmanın ihtiyaç analizi olan 2. aşamasında ön analizden gelen kavramlar pekiştirilmiştir. 2. aşama teori ve uygulamadan oluşmaktadır. Teori, alanyazından elde edilen bilgilerdir. Detaylı olarak "2.3.1. Alanyazın taraması" başlığı altında incelenmektedir. Uygulama, anket ve tespit çalışmasından oluşmaktadır. Detaylı olarak "2.3.2. Uygulamaya ait verinin elde edilmesine yönelik çalışma" başlığı altında bulunmaktadır.

Araştırmanın son evresi, tasarım ve değerlendirmeyi oluşturan 3. aşamasında, analiz verilerinin sonucunda ideal sınıf tasarım kriterleri oluşturulmuştur. Araştırmalar sonucunda okul öncesi eğitim sistemi, öğrenme merkezi tasarım kriterleri ve mekânının gereksinimleri tespit edilerek ''İdeal sınıf mekânı'' kriterleri araştırmacı tarafından belirlenmiştir. İdeal sınıf tasarım kriterlerine "3. Bulgular ve Tartışma" başlığı altında yer verilmiştir.

2.2. İdeal Sınıf Mekân Tasarım Modeline Ait Kavramlar

Modelde ideal sınıf mekânının değerlendirilmesinde kullanılan kavramlar;

• Bölgeleme

Bölgeleme kavramı, İngilizceye "zoning" olarak çevrilmiştir. Bu kavram, bölgeyi belirli faaliyetlerin gerçekleşmesi için ayırma, kentleri işlevine göre bölünmesi olarak tanımlanmaktadır (URL-3; Özdeş, 1974). Mimari olarak mekânlar işlevselliği artırabilmek için bölgelere ayrılmaktadır. Mekânlar çocuklar için oldukça önemli alanlardır. Dolayısıyla sınıf mekânının her bir alanı çocuğun gelişimi için önemlidir. Kullanıcı olan çocuğun gereksinimlerine göre şekillenen mekânlar, gelişimlerine cevap verebilecek "öğrenme merkezleri" ne ayrılmaktadır (MEB, 2013). Bu tanımlı bölgelerin birbirlerinden belirli olarak ayrılması gerekmektedir. Bir bölgedeki çocuk diğer bölgeyi görebilecektir ve birbirleri arasında geçişlerin olması mümkündür. Bu ayrım yapılırken birbirleriyle ilişkileri benzer olan merkezler yakın, diğerleri uzak bölgelerde konumlandırılmalıdır. Ses seviyesi yüksek olan merkezlerin birbirlerine yakın fakat diğerlerine uzak olması gerekmektedir

(MEB, 2024). Kısacası alanlar işlevlerine göre birbirleriyle ilişkileri dikkate alınarak konumlandırılmalıdır.

• Boşluk

Boşluk kavramı, İngilizcede "space, emptiness" olarak uzay, mekân ve aralık anlamlarına karşılık gelmektedir (URL-4). Batı felsefesi zaman, mekân ve hareket kavramlarını açıklamanın aslında boşluk kavramına işaret ettiğini savunmuştur. Antik çağ filozofu Demokritos devinebilmek, artmak ve çeşitlenebilmek için boşluğa ihtiyaç duyduğumuzu söyler. Mimari mekân tanımları içerisinde boşluk kavramı mekânın temel unsuru, mekânı mekân olarak tanımlanmasını sağlayan bir oluşumdur. Boşluk olmadan mekân ve bununla birlikte yaşam mümkün değildir. Boşluk mekân oluşturmanın ötesinde olan mekânların birbirleriyle olan ilişkilerini belirlememize ve güçlendirilmesine yardımcı olur (Karip, 2014). Mekânda özgürce hareketin olabilmesi için boşluk gerekmektedir (MEB, 2013). Boşluğun varlığıyla hareket mümkün olur, değişim gerçekleşir, mekân kullanımı kolaylaşır ve esnek kullanıma imkân sağlar.

• Çeşitlilik

Kavram çeşitli olmak ve çeşidi çok olmak anlamında kullanılmaktadır. Sözlükte; spektrum, izge ve tenevvü kavramları çeşitlilik anlamına karşılık gelmektedir (URL-5). İngilizce karşılığı olarak, variety, diversity, range olarak kullanılmaktadır. Çeşitlilik kavramı içerisinde değişiklik ve karşıtlığı barındıran bir tasarım olarak tanımlanmaktadır. Tasarım üzerinde değişiklikler yapılarak farklı durumlar ortaya çıkarılabilmektedir (Buyurgan & Buyurgan, 2018). Farklılıklar sayesinde çeşitlik mümkün olmaktadır. Bir yerde farklı oluşumlar veya durumlar bulunuyorsa orada zenginlik vadır. Farklılıkların oluşturduğu çeşitlilikler dikkat çekmektedir. Mekana veya eyleme canlılık, yaratıcılık ve devingenlik kazandırmaktadır. Dolayısıyla çeşitliliğin oldugu bir yerde yaratıcılık ve devingenlik mümkün olmaktadır.

• Esneklik

Kavramı, bir gözlemci veya gözlem aracının değişen durumlar karşısında farklı koşullara uyum sağlaması anlamında kullanılmaktadır (URL-5). İngilizce'de flexibility ve elasticity olarak tanımlanmaktadır. Tapan'a (1972) göre yapı sisteminde herhangi bir değişiklik meydana getirmeye gerek kalmadan ihtiyaçları karşılayabilme yeteneği ve faklı oluşumlardan faydalanabilme imkanı olarak tanımlamıştır. Atasoy (1973) uyum sağlama yeteneği ile az bir çaba sayesinde değişebilen ihtiyaçları karşılama olarak ifade etmiştir. Oxman (1975) esneklik kavramını değişebilirlik ve genişleme kavramlarını içermesiyle

birlikte değişen şartlara uyum sağlama olarak tanımlamıştır. Turan (1974), strüktürel bir yapının genel düzenini bozmadan, yeniden oluşturma, farklılaşmasını sağlama ve genişlemesi olarak tanımlanmaktadır. Bu tanımlamalarla birlikte; Yürekli (1983), Hertzberger (1991), Schneider ve Till (2005), Forty (2000), Habraken (2008) gibi bir çok araştırmacı tarafından benzer farklı tanımlamalarda bulunulmuştur. Esneklik, genel anlamıyla nesneyi farklı şekillerde kurgulayabilme yeteneği olarak adlandırılır. Mimari ve çevresel tasarımda "esneklik" kavramı, mekanda veya nesnede değişiklikler yapma yeni koşullar oluşturma ve ihtiyaca yönelik bir şeyi değiştirmeyi ifade etmektedir (Einifar, 2003). Sınıf mekanında esneklik, kullanıma uygun, taşınabilir ve erişilebilir materyal, kolayca istenilen duruma getirilebilir esnek bir mekandır (MEB, 2024). Mekanın esnekliği çocuğun özgürce hareket etmesine imkan vermekte ve onun mekanı etkin kullanmasını sağlamaktadır.

• Estetik

Yunanca algılama ve duymak olarak anlam taşıyan "aisthanesthai, aistheticos" kelime kökünden gelir (Anon, 1971). Güzel olanı ve güzelliğin insan belleğindeki ve duygularındaki etkilerini konu alan bir felsefe dalıdır (Cevizci, 1999). Kavram; ilginç, semptik sıcak nitelemeleriyle birlikte değer, yargı, olumlu-olumsuz nitelik ve beğeni duygularını kapsamaktadır (Şentürer, 1995). Bu kavram ile kullanılmak istenilen anlam verilebilmektedir. Mekanın biçimi ve dengesi içerisinde göze etkileyici görünmesi bununla birlikte kişinin algılarayarak anlam yüklemesidir. Algı düzeyi yüksek olan çocuk için mekanın yaratıcılığa imkan veren, keşfetmeye yönelik estetik bir kaygı içerisinde tasarlanmış olması öenmlidir (MEB, 2013). Araştırmanın kapsamı olan okul öncesi çocuğun ilgi ve beğenisini yöneltebileceği çocugu harekete ve keşfetmeye itecek mekanasal tasarımlar olmaktadır. Göze etkileyici gelerek beğeni duygularına hitap eden tasarım değerleri bulunmalıdır.

• Güvenlik

Sözlükte 'toplum yaşamında yasal düzenin aksamadan yürütülmesi, kişilerin korkusuzca yaşayabilmesi durumu, emniyet' olarak ifade edilmektedir (URL-5). Toplumun bulunduğu ortamın her açıdan güvenli olması gerekmektedir. Birey psikososyal ve fiziksel olarak kendini tehlike altında hissetmek istememektedir. Bundan dolayı bulunduğu mekanın yapısı, seçilen malzemesi ve konumu tehlikeden uzak olmasına dikkat edilmesi gerekmektedir. Yapının çevresinde bulunan canlı cansız tehtitlere karşı korunaklı oluşu ve statiğinin doğal afetlere direnç gösterebilmesi gerekmektedir. Toplumsal alanların aşırı

kalabalık olması bireyin istemediği bir temas, ses ve koku kişiyi olumsuz yönde etkilemektedir. Bu durum kişiyi psikolojik açıdan rahatsız ederek işlevini aksatmasına sebep olmaktadır. Mekanın sahip olduğu donatılar, aksesuar ve ışıklandırma kullanıma uygun tehlike oluşturmayacak düzeyde olmalıdır (Gür, 1996). Ortamın temiz ve herhangi bir hastalık oluşturabilme ihtimalinden uzak olmasına dikkat edilmesi gerekmektedir. Mekanı kullanan grubun yaşına uygun güvenlik unsurları dikkate alınarak tasarlanmalıdır. Özellikle küçük çocukların bulunduğu yapılarda malzemelerin seçimlerine dikkat edilmelidir. Çocukların ağızlarına alabilecekleri malzemeler kurşunsuz tercih edilmeli, herhangi bir çocuğun sağlık güvenliği tehlikeye atılmamalıdır. Bununla birlikte mekanda çocuğu anlamadan tehlikeye sürükleyecek balkon, merdiven, asansör gibi yapılar dikkate alınarak tasarlanmalıdır. Mekan, bireylerin olası bir durumda bulundukları alanı terkedebilecekeleri güvenli bir çıkış yoluna sahip olmalıdır. Özürlü bireylerin kullanımına uygun güvenli araç ve gereçler yapılarda güvenli olarak olması gerekmektedir (Gür, 1996). Mekan da güvenlik tasarım aşamasının en önemli paremeterelerinden biri olmaktadır. Elde edilen bilgiler ışığında, bu kritikler dikkate alınarak tasarıma dahil edilmesi gerekmektedir.

• Uygunluk

Kavram sözlükte ‘‘Yakışmak, elverişli olma ve içinde bulunduğu duruma uygun olma’’ anlamında kullanılmaktadır (URL-5). İnsanlar ihtiyaçlarını karşılayacak mekanlarda yaşamayı tercih etmektedirler. Mekanı kullanan yetişkin veya çocuk; eylemlerine cevap verecek, fiziksel yapısına uygun, ortam koşullarından memnun olmak istemektedir. Çocuğun bulunduğu mekanın; fiziksel konforu sağlanmış, kişinin ergonomisine uygun olması önemli olmaktadır. Fiziksel konfor; ısıtma, havalandırma, gürültü ve aydınlatma tasarımının, ortamı kullanan birey ile uyumlu ve uygun olarak sağlığı tehtit etmeyecek belirli sevide olması demektir (Gür, 1996). Kısaca kişinin fizyolojik ve biyolojik ihtiyaçlarını karşılayacak yapay veya doğal yöntemler sağlayan nitelikli bir ortamın yaratılmasıdır (Güler, 1994). Fiziksel konfor şartları sağlanan bir mekanda çocuk daha verimli bir etkileşim gerçekleştirebilecektir.

Uygunluğun sağlanmasındaki diğer önemli kavram ergonomidir. Bu kavram, yapılan eylemin verimliliğini artırmak amacıyla fiziksel ortam ve kullanıcı arasındaki etkileşimde fiziksel uyumun düzenlenmesi olarak tanımlanmaktadır (URL-5). Ergoomi, çocuğun anatomik ve antropometrik özellikleri, fizyolojik kapasiteleri göz ardı edilmeden bulundukları mekanın çocuğa uygun nitelikli bir tasarım olmasıdır (Erkan, 1996). Dolayısıyla mekanın veya ürünün tasarım aşamasında kullanılabilirliğini arttıran ergonomi

kavramı oldukça önemli bir yere sahiptir. Aydın' nın araştırmasına göre çocuk mobilyasının form, doku, ışık rengi ve ergonomik ölçüleri gibi tasarım kriterleri çocuğun gelişimi için oldukça önemlidir (Aydın, 2018). Özellikle mekan ve donatıların doğru kriterlede tasarlanmış olması okul öncesi çocuğun gelişimi için önemli bir yere sahiptir. Mekanın fiziksel yapısı, donatıların uygunluğu kullanıcı olan birey veya çocuk için oldukça önemli bir unusurdur.

Engeli olmayan çocuk için bu şartların sağlanması nitelikli bir eğitime temel hazırlayacaktır. Fiziksel engeli olan bir çocuk için ulaşabilirliğini kısıtlamayan, bulunduğu alanda özgür hareket edip ihtiyaçlarını gerçekleştirebileceği mekanların sağlanması gerekmektedir. Bunun sağlanabilmesi için çocuklara uygun bazı adaptosyonların bulundurulması engelli bireyler için oldukça önemlidir (Mutlu, 2009). Fiziksel engeli olan veya olmayan her çocuk için uygun bir eğitim mekanın sağlanması oldukça önemli olmaktadır.

2.3. Araştırmada Kullanılan Yöntem ve Teknikler

2.3.1. Alanyazın Taraması

Yapılan alanyazın çalışması, ideal sınıf mekânının tasarım kriterlerini belirlenmesine yönelik önceki çalışmalarda belirtilen kriterleri tespit etmek amacı ile yapılmıştır. Bunun için konu ile ilgili makale, bildiri, kitap ve tezler taranarak alanyazındaki kriterler tespit edilmiştir. Kriterlerin belirlenmesinde kullanılan alanyazın Tablo 1'de verilmiştir. Okul öncesi çocuk, anaokulu, sınıf, mekân, mekânsal öğeler, tasarım yaklaşımı, öğrenme merkezi, ilgi köşeleri anahtar kelimeleri ile KTÜ kütüphanesi, Google Akademik, Turcademy, YÖK tez veri tabanlarında ilgili araştırmalar incelemiştir.

Okul öncesi çocuğun gelişimi için ideal sınıf mekân tasarımına ilişkin yayınların incelenebilmesi için 2022 Eylül-2024 Şubat tarihleri arasında veri tabanlarında çevrimiçi tarama gerçekleştirilmiştir. Tarama sonucunda 36 adet yayın bilgisine ulaşılmıştır. Ulaşılan kayıtlar arasında 7 tez, 7 makale, 20 kitap, 1 seminer, 1 gazete köşe yazısı bulunmaktadır.

İdeal sınıf mekânının tasarım kriterleri 7 ana başlık altında toplanmıştır. Her başlığı destekleyen alt maddelerden oluşmaktadır. Bu başlıklar: bölgeleme, boşluk, çeşitlilik, estetik, esneklik, güvenlik, uygunluk kavramlarıdır. Kavramların alt maddeleri, ideal bir okul öncesi eğitim sınıfında kullanıcı gereksinimlerinden oluşmaktadır. Sınıf mekânın

yapısı, mekânsal öğeleri, donatı örgütlenmesi, öğrenme merkezlerinin niteliği ve ideal durumu ile ilgili bilgileri içermektedir.

Tablo 1. İdeal sınıf mekanının tasarım kriterlerin oluşturulmasında kullanılan alanyazın kaynakları

Tür	Yıl	Yayın
Kitap	1967-2019	Haktanır, 2014; Yıldırım, 2019; Gür, 1996; Acer, 2012; Doğan, vd., 2006; Dodge vd., 2002; Isbell, 1995; Kızıltan, 1967; Gür, 2014; Moore & Lackney, 1994; Vural, 2005; Arnas, 2019; Sabancı, 1984; Gür & Zorlu, 2002; Gür & Yalçınkaya, 2022; Day, 1994
Makale	1979-2022	Lubomira, 2004; Parlak & Özdemir, 2011; Weinstein, 1979; Ünal, 2009; Botsoglou vd., 2017
Tez	1995-2014	Tavşan, 1995; Uysal, 2006; Lanfer, 2006; Mutlu, 2009; Bilge, 2011; Emir, 2013; İslamoğlu, 2014
Klavuz	2003-2010	MEB, 2013; MEB, 2013a; GSA, 2003; GNL, 2010; OMCYS, 2006
Seminer	2003	Alqudah, 2003
Köşe yazısı	2012	Öğdül, 2012
Bülten	1972	Tapan, 1972

Tablo 2. Yedi ana kavram ve kaynakları

Soyad-yıl	Kavram
Yıldırım, 2019; Haktanır, 2014; MEB, 2013a; MEB, 2013	Bölgeleme
Alqudah, 2003; Öğdül, 2012; İslamoğlu, 2014; Gür, 1996; GSA, 2003; MEB, 2013; MEB, 2013a	Boşluk
Lubomira, 2004; Acer, 2012; Alqudah, 2003; Arnas, 2019; Doğan, vd., 2006; GSA, 2003; MEB, 2013a; MEB, 2013; Dodge vd., 2002; Gür & Zorlu, 2002; GNL, 2010; Isbell, 1995	Çeşitlilik
Kızıltan, 1967; Tapan, 1972; Tavşan, 1995; Parlak & Özdemir, 2011; Uysal, 2006; Weinstein, 1979; Moore & Lackney, 1994; Gür, 2014; İslamoğlu, 2014; Dodge vd., 2002; GNL, 2010; Isbell, 1995; MEB, 2013; MEB, 2013a;	Esneklik
Gür, 1996; Gür & Yalçınkaya, 2022; Bilge, 2011; Uysal, 2006; Vural, 2005; Ünal, 2009; Moore & Lackney, 1994; Arnas, 2019; MEB, 2013; MEB, 2013a; Alqudah, 2003;	Estetik
Arnas, 2019; Gür, 1996; OMCYS, 2006; MEB, 2013; Resmi Gazete. 2014; MEB, 2013a; Moore & Lackney, 1994; Uysal, 2006; GSA, 2003; Doğan, vd., 2016	Güvenlik
Gür, 1996; Gür & Yalçınkaya, 2022; Botsoglou vd., 2017; Day, 1994; Mutlu, 2009; Emir, 2013; Uysal, 2006; İslamoğlu, 2014; Arnas, 2019; MEB, 2013; MEB, 2013a; Doğan, vd., 2016; Sabancı, 1984; Lanfer, 2006	Uygunluk

2.3.2. Uygulamaya Ait Verinin Elde Edilmesine Yönelik Çalışma

Çalışma, uygulama çalışması mevcut durumun tespiti ve anket çalışmasından oluşmaktadır. Araştırma Trabzon Ortahisar' da bulunan devlete bağlı anaokulları ile yapılmıştır. 4 ile 6 yaş arası okul öncesi sınıf mekanı araştırma kapsamında incelenmiştir. Anket çalışmasına 11 anaokulunda bulunan 46 anasınıfı öğretmeni katılmıştır.

Durum tespit çalışması: araştırma alanının planı ve görsellerinin incelenmesiyle sınıftaki öğrenme merkezlerinin konum bilgisi, diğer merkezlerle ilişkisi, büyüklüğü ve donatı-materyal özelliklerine ilişkin mekansal örgütlenme, sınıf yapı bileşen ve öğelerin durumu tespit edilmiştir. Sınıf mekânlarının fotoğrafları çekilmiş ve araştırmacı tarafından sınıfın planları üzerinden donatı yerleşimi yapılmıştır. Her sınıf için kimlik kartı oluşturulmuştur.

Anket çalışması: öğretmenler ile yapılan anket ile mevcut sınıflarından memnuniyetleri ve merkezlerin kullanımına ait uygulamadaki bilgiler toplanmıştır. Anketi cevaplandıran her öğretmenin sınıflarının farklı olmasına dikkat edilmiştir. Her bir sınıfın öğretmeni ile 12 soruluk bir anket yapılmıştır. Anket, alanyazın araştırması ve durum tespit çalışması ile birlikte okul öncesi çocuk için uygun ideal sınıf tasarım kriterleri belirlenmiştir.

2.3.3. Sınıfın Mevcut Durumuna Ait Tespit Kriterleri

Bu bölümde Ortahisar' da bulunan devlete bağlı anaokulu sınıf mekânlarının mevcut durum tespit formu verilmiştir. Sınıfların durum tespit çalışması ile toplam 46 adet sınıf kimlik kartı oluşturulmuştur.

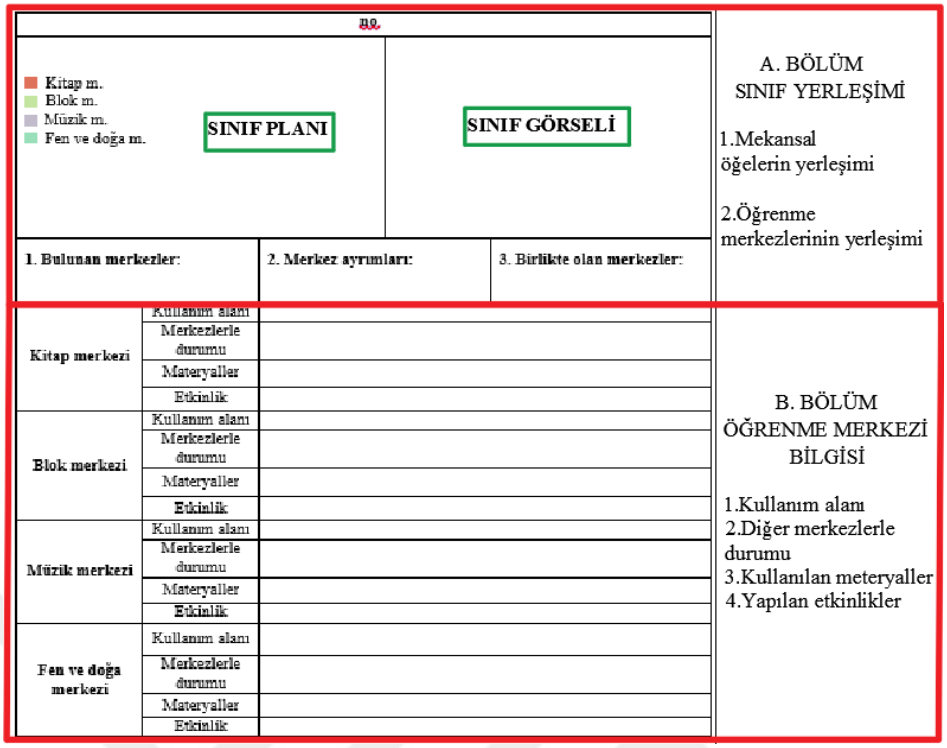

Şekil 9. Sınıf mekânının durum tespit formu

Şekil 9, okul öncesi sınıf mekânını değerlendirebilmek için form iki bölümden oluşmaktadır. B bölüm, A bölümün oluşmasına yardımcı olan anket verilerine dayanmaktadır.

A bölüm: sınıf mekânın öğe ve donatıları, görseller üzerinden plan düzleminde yerleştirilmesinden oluşmaktadır.

1. Mekânsal öğelerin yerleşimi

2. Öğrenme merkezlerinin yerleşimi

B bölüm: anket verileri yardımıyla mevcutta var olan öğrenme merkezlerinin bilgilerinden oluşmaktadır.

1. Kullanım alanı

2. Diğer merkezlerle durumu

3. Kullanılan materyaller

4. Yapılan etkinlikler

A bölümünde en üst kutucukta durum tespiti yapılan sınıf kodu yazılmaktadır. Sınıf planının olduğu alanda mekânda bulunan merkezlerin farklı renklerle kodlaması yapılmıştır. Bu renklerler ile sınıf planı üzerinde işaretlenmiştir. Sınıf görselleri ile mekânsal öğe ve donatılar hakkında bilgi sahibi olunmaktadır. Bu görseller ile sınıf mekânının planı analiz

edilmiştir. Alt kutucuklarda bulunan bilgiler sayesinde merkezlerin konumlarına göre yerleşimi yapılmıştır. Bu kutucuklarda sınıfta bulunan merkezler, merkezlerin ayırımının hangi mekânsal öğe ile yapıldığı ve merkezlerin birlikte ayrı veya uzak olma durumları hakkında bilgiler edinilmiştir (Şekil 10).

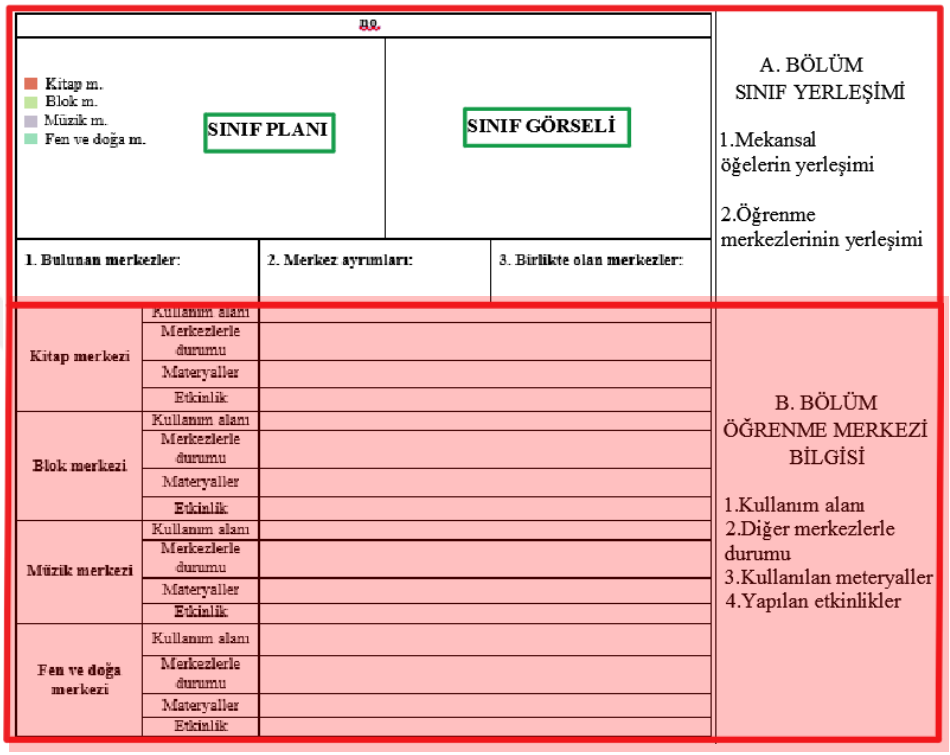

Şekil 10. Sınıf yerleşimine ait olan veriler

B bölümünde sınıf mekânında bulunan öğrenme merkezlerinin kapladığı alan, diğer merkezler ile yakın, birlikte veya uzak olma durumuna, öğrenme merkezinde bulunan materyallere, merkezde yapılan etkinliklerin bilgisine ulaşılmaktadır (Şekil 11). A bölümünde bulunan öğrenme merkezlerinin planlanması için B bölümünde edinilen bilgiler yardımcı olmuştur. Bu iki bölüm sonucunda öğrenme merkezlerinin yerleşimi ve kullanımı hakkında durum tespiti yapılmıştır.

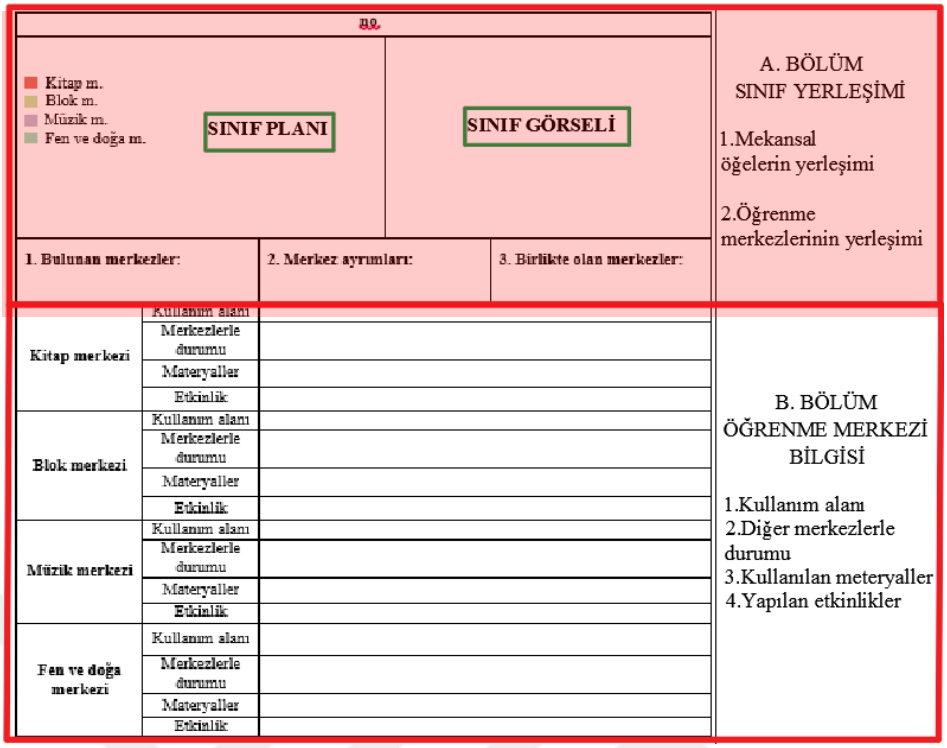

Şekil 11. Öğrenme merkezine ait olan veriler

2.3.4. Eğitimciye Uygulanan Anketin İçeriği

Anket dört bölümden oluşmaktadır. A bölümünde katılımcıya ait bilgilere yer verilmiştir. Katılımcının yaşı, cinsiyeti, mesleki deneyimi, çalıştığı kurum hakkında bilgiler edinilmektedir. B bölümde sınıfa ait bilgiler edinilmektedir. Katılımcının sorumlu olduğu sınıf, okuttuğu yaş grubu, sınıfının mevcudu ve alanı, çocuğun okulda veya serbest zamanda geçirdiği toplam zamanlar, sınıfında bulunan donatıların bilgisi edinilmektedir. C kısımda öğrenim merkezlerinin sayısı, kullanımı, özellikleri, mekezlerin birbirleriyle olan durumları, çocukların serberst zaman ve ders saatinde tercih ettikleri merkezler, katılımcıların sınıf mekanı ve merkezlerden beklentileri, memnun olmadığı durumlar ve istekleri hakkında bilgiler edinilmektedir (Ek1).

2.3.5. Örneklemin Belirlenmesi

Bu araştırma, Trabzon Ortahisar' da bulunan ve Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı anaokullarında yapılmıştır. Anaokulları tek ayrı bir bina olarak ve ortaokul veya ilkokulun bünyesinde bulunmak üzere toplamda 24 anaokulu ve sınıfı bulunmaktadır (URL-6). Araştırmanın örnekleminde özellikle tek ve ayrı bir bina olan anaokulları ele alınmıştır.

Bununla birlikte verilerin elde edilmesinde gönüllülük esası olduğu için araştırmaya dâhil olmayan anaokulları da bulunmaktadır. Bunun sonucunda 11 anaokulu ile araştırma yapılmıştır. Anaokullarında sınıflar sabahçı, öğlenci ve tam gün olarak kullanılmaktadır. Dolayısıyla anaokulunda bulunan ve sınıfı kullanan tek bir öğretmen ile anket yapılmasına araştırma sürecinde dikkat edilmiştir. Toplamda 46 öğretmenin katılımıyla 46 anket yapılmıştır. Öğretmenlerin tamamı kadın olmaktadır. Öğretmenlerin mesleki deneyimleri en az 3 ay ile en fazla 23 yıl arasında olmaktadır. Veriler no1' den no46 ya kadar kodlanmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin bilgileri Tablo 3' de verilmiştir.

Tablo 3. Katılımcıya ait bilgiler

Özellik	Grup	Sayı
Yaş	30 yaş ve daha küçük	11
	31 yaş ve üzeri	34
Mesleki Deneyim	3 ay ve 5 yıl arası	7
	6 yıl ve 10 yıl arası	12
	11 yıl ve üzeri	25
Kurum	Şehit Ali Yasin Erosmanoğlu Anaokulu	6
	İsmail Hakkı Bereketoğlu Anaokulu	6
	Çukurçayı Minik Adımlar Anaokulu	2
	Hüseyin Hüsnü Aker Anaokulu	1
	Yunus Emre Anaokulu	7
	Kaan Dinler Anaokulu	3
	Çukurçayır Anaokulu	5
	Tevfikbey Anaokulu	4
	Kardelen Anaokulu	5
	Erdoğdu Anaokulu	6
	Beşirli Anaokulu	1

2.3.6. Çalışma Alanının Belirlenmesi

Trabzon ili Ortahisar bölgesi çalışma alanı olarak belirlenmiştir (Şekil 12). Çalışmanın alanını, Trabzon Ortahisar' ın seçilmesinin temelinde, ulaşılabilirlik açısından önemli bir noktada olduğu ve anaokulu sınıflarına dair benzer bir araştırmaya rastlanılmamıştır. Anaokulları bir lise binası ile birlikte aynı alanda veya ayrı kendine ait bir binada olabilmektedir. Araştırma için seçilen anaokullarının ayrı ve tek bir bina olmalarına özen

gösterilmiştir. Araştırma kapsamında; Beşirli Anaokulu, Çukurçayır Anaokulu, Çukurçayır Minik Adımlar Anaokulu, Kaan Dinler Anaokulu, Erdoğdu Anaokulu, Hüseyin Hüsnü Aker Anaokulu, İsmail Hakkı Bereketoğlu Anaokulu, Kardelen Anaokulu, Şehit Ali Yasin Erosmanoğlu Anaokulu, Tevfikbey Anaokulu, Yunus Emre Anaokulu ile birlikte toplamda 11 anaokulu 46 öğretmenle ile araştırma yapılmıştır. Araştırmada katkı sağlayan anaokullarının; öğretmen sayısı, öğrenci sayısı, yapının kat sayısı, binanın yüz ölçümü ve yapılan anket sayısına ait bilgiler Tablo 4' de verilmiştir.

Şekil 12. Çalışma alanının belirlenmesi

Tablo 4. Trabzon merkez Ortahisar ilçesinde yer alan anaokullarına ait bilgiler

Okul Adı	Öğretmen Sayısı	Öğrenci Sayısı	Kat Sayısı	Bina Yüz Ölçümü	Yapılan Anket Sayısı
Beşirli Anaokulu	15	170	2	525	1
Çukurçayır Anaokulu	11	179	3	500	5
Erdoğdu Anaokulu	15	204	2	280	6
Hüseyin Hüsnü Aker Anaokulu	12	194	1	160	1
İsmail Hakkı Bereketoğlu Anaokulu	6	104	3	340	6
Kaan Dinler Anaokulu	10	154	4	220	3
Şehit Ali Yasin Erosmanoğlu	16	185	4	500	6
Tevfikbey Anaokulu	9	193	2	150	4
Yunus Emre Anaokulu	11	113	4	2267	7
Minik Adımlar Anaokulu	12	168	3	2308	2
Kardelen Anaokulu	8	103	-	-	5

3. BULGULAR VE TARTIŞMA

3.1. Öğrenme Merkezi Temelli "İdeal Sınıf Mekân Tasarım" Kriterlerinin Oluşturulması: Alanyazın Verisi

Konu ile ilgili yaklaşık 160 çalışmaya ulaşılmış, öğrenme merkezi temelli ideal sınıf mekân tasarımı için kriterler belirlenmesinde 36 çalışmadan yararlanılmıştır (Şekil 13). Bu kriterler içeriklerine göre 7 ana başlıkta toplanmıştır; bölgeleme, boşluk, çeşitlilik, estetik, esneklik, güvenlik, uygunluk.

Şekil 13. Tasarım kriterinin kaynakları

- Bölgeleme: Kavram çalışma kapsamında "Bir bölgede belirli bir veya birtakım faaliyetlerin yapılamasına izin verilmesi, bir bölgeyi belirli bir eylem için veya faaliyetler için ayırma" çerçevesinde ele alınmıştır.

  Anaokulu sınıf mekânı ile ilgili alanyazın değerlendirdiğinde bölgelemeye işaret eden kavramlar olarak ''sabit, ayrı, belirli, sınır, ilişki, geçişli'' alt kavramları tespit

edilmiştir. Anaokulu sınıflarında bölgelemede; öğrenci merkezleri belirli etkinlikler için organize edilir, bölgelerin sınırları belirlidir, bu alanlar birbiri ile ilişkilidir, kopuk ve bağımsız değildirler. Buna bağlı olarak alanyazın tarandığında (MEB, 2024; MEB, 2013; MEB, 2013a; Yıldırım, 2019; Haktanır, 2014) konu ile ilgili tasarım değerlendirme kriterleri oluşturulmuştur. Bunlar;

1. Öğrenme merkezlerinin sınıf içindeki konumları belirli olmalı
    - Eğitim ortamında köşeler uygun alanlara yerleştirilmeli
2. Öğrenme merkezleri birbiriyle olan ilişkilerine, özelliklerine göre konumlanmalı
    - Öğrenme merkezlerinin yerleşimi birbiri ile olan ilişkilerine göre düzenlenmeli
3. Öğrenme merkezleri aralarında geçişler olacak şekilde belirgin olarak birbirleriyle ayrılmış olmalı
    - Öğrenme merkezini seçen çocuk ilgi ve isteği doğrultusunda etkinliğini sürdürmeli, çalışmasını bitirdiğinde bir merkezden diğerine rahatlıkla geçebilmeli
    - Öğrenme merkezlerinin birbirleri arasında geçişler olmalı
    - Öğrenme merkezlerinin yerleşimi birbiri ile kopuk ve bağımsız olmamalı ilişkili olmalı
    - Öğrenme merkezleri birbirinden somut olarak farklı ayırma materyalleriyle bölünmüş olmalı
4. Öğrenme merkezleri sınıf fiziksel koşullarına göre oluşmalı
    - Öğrenme merkezlerinin, sınıf fiziksel koşulları ve öğrenci sayısına göre oluşmalı

- Boşluk: Kavram çalışma kapsamında ‘‘Mekânda kişinin veya fonksiyonların özgürce devinebilmesi, çeşitlenebilmesi için olması gereken boş alan’’ çerçevesinde ele alınmıştır. Anaokulu mekânı boşluk kavramı özelince alanyazın taraması yapıldığında araştırmacı tarafından ‘‘ hareket, boş ’’ alt kavramlarını içerdiği belirlenmiştir. Anaokulu sınıf mekânında boşluk için; çocuğun mekânda fiziksel becerilerini gerçekleştirebilmesine imkân veren boşluk ortamını bulundurması, donatı yoğunluğunun yeterli düzeyde olması gerekmektedir. Buna bağlı olarak araştırmacı tarafından alanyazın değerlendirildiğinde (MEB, 2024; MEB, 2013; MEB, 2013a; Gür, 1996; Alqudah, 2003; İslamoğlu, 2014; GSA, 2003; Karip, 2014) anaokulu sınıf mekânının değerlendirilme kriterleri oluşturulmuştur. Bunlar;

1. Sınıf mekânın da çocuk özgürce hareket edebileceği boşluk bulundurulmalı
    - Gereksiz eşyalarla hareket ortamı kısıtlanmamalı
        - İşlev yüklenmemiş tanımsız boş alan olmalı
        - Temiz hareket alanına sahip, engel bulunmayan alanlar olmalı
    - Binalar genel olarak sınıf içinde çocuk başına düşen alan en az 1,5 m^2, açık havada ise çocuk başına düşen alanın 6,5 m^2 den az olmamalı
    - Öğrenme merkezlerinde çocuğu rahatsız edecek kalabalık ortam olamamalı, çocuğun istemediği bir temas ve sese maruz bırakılmamalı
2. Sınıf mekânında eşya yoğunluğu yeterli düzeyde olmalı
    - Öğrenme merkezlerinde hareketin önemine göre boşluk kavramına uygun yeterlilikte düzenlenmeli
    - Öğrenme merkezlerinde donatı yoğunluğunun yeterli düzeyde olmalı
        - Depolama alanları yeterli olmalı
3. Sınıf mekânında farklı eylemlerin gerçekleştirilmesi için dönüşümüne imkân verecek boşluk olmalı
    - Sınıf mekânında devinmek, artmak ve çeşitlenmek için yeterli boşluk olması
4. Sınıf mekânında donatıların dönüşebilmesi için uygun alan bırakılmış olmalı
    - Okul öncesi eğitim yapılarında iç ve dış alanların çocuk sayısı ve yapacağı etkinlikler göz önüne alınarak ihtiyaçlarını karşılayacak seviyede tasarlanmalı

- Çeşitlilik: Çalışma kapsamında ‘‘Nesneyi veya mekânı ötekileştirmeden mekânın sağladığı farklılıkların zenginliği’’ olarak ele alınmıştır (Gür, 2014). Çeşitlilik kavramı üzerinde alanyazın taraması yapıldığında, farklılıkların içerisinde bulunan zengin çeşitlilik olarak kullanılan tanımı bu araştırmada kriter olarak belirlenmiştir. Bu kavram ‘‘değişim, farklılık ’’ alt kavramlarını içermektedir. Sınıf tasarım kriterlerinde çeşitlilik; öğrenci merkezlerinin birden fazla amaç için kullanılması, farklı işlevler barındırması, malzeme ve araç gereçlerin farklılaşarak çeşitlilik sağlaması gerekmektedir. Buna bağlı olarak araştırmacı tarafından okul öncesi sınıf mekanın çeşitlilik kavramı altında değerlendirme kriterleri belirlenmiştir (MEB, 2024; MEB, 2013; MEB, 2013a; Alqudah, 2003; Acer,2012; Doğan vd., 2006; GSA, 2013; Gür & Zorlu, 2002; Lumbomira, 2004; Arnas, 2019). Bunlar;
    1. Öğrenme merkezlerinde bulunan yeterli sayıda donatı ve malzeme kullanılarak çeşitlik sağlanmalı

- Öğrenme merkezleri çocuğa kurabilmesi ve bozabilmesi için yeterli miktarda donatı ve malzeme sağlamalı
- Tüm çocukların gelişimlerini desteklemeyi hedefleyen eğitim kurumunun uygun şekilde düzenlenmiş ve yeterli miktarda materyalle donatılmış olmalı
- Açık raf, kutu, sandık, sepet, çekmeceli dolap vb. kombinasyonlarla depolama oluşturulabilmeli
    - Sınıf içi ve dışı depolama, vestiyer bulunabilmeli

2. Farklı etkinliklere olanak sağlayacak halı, parke gibi döşemeler birlikte kullanılmalı
    - Çocuğun bulunduğu mekânda donatılar duyularını harekete geçirdiği için çocuk için tasarlanan mekânlarda bulunmalı
3. Öğrenme merkezlerinin çeşitliliğini sağlanmalı
    - Sınıf fiziksel koşulları ve çocuk sayısı sınıfta bulunan merkez sayısıyla ilişkili olmalı
    - Etkinlik köşelerinin her biri en az üç, dört çocuğun oynayabileceği öğrenme alanlarından oluşmalı
4. Bir alanın birden fazla öğrenim merkezini içerebilmesi, dönüşebilmesi
    - Öğrenme merkezleri ihtiyaç doğrultusunda birden fazla amaç için kullanılabilmeli
    - Mekânın daha küçük olduğu sınıflarda bütün öğrenme merkezlerine yer verilmeyebilir. Böyle bir durumda var olan öğrenme merkezleri birden fazla amaç için kullanılabilmeli
    - Bir merkez birden çok amaç için kullanılabilmeli

- Esneklik**:** Araştırmada kavram ‘‘Zamanın değişimi ile birlikte kullanıcı, fonksiyon ve mekânın farklılaşan koşullarına uyum sağlamak, kolaylıkla taşınabilme ve değişebilme’’ kapsamında ele alınmıştır. Anaokulu sınıf mekânı ile ilgili alanyazın değerlendirdiğinde esnekliğe işaret eden kavramlar olarak ‘‘Taşıma, değişim, farklı, geçicilik’’ alt kavramları tespit edilmiştir. Anaokulu sınıfında esneklik; mekân farklılaşmalara uyum sağlamalıdır. Mekânda bulunan araç gereç ve donatılar kolaylıkla taşınmalıdır. Buna bağlı olarak alanyazın tarandığında (MEB, 2024; MEB, ,2013; MEB, 2013a; Kızıltan, 1967; Tapan, 1972; İslamoğlu, 2014; Tavşan, 1995; Parlak & Özdemir, 2011; Kızıltan, 1967; Tapan, 1972; Gür, 2014; Moore & Lackney

1994; Arnas, 2019; Uysal, 2006) konu ile ilgili tasarım değerlendirme kriterleri oluşturulmuştur. Bunlar;

1. Sınıf mekânında bulunan donatı ve materyaller çok amaçlı kullanıma uygun olmalı
    - Öğrenme merkezlerinin çok amaçlı kullanımlı donatılara sahip olmalı
        - Masa, sandalye, oyuncak dolapları vb. portatif olmalı, çocukların farklı şekillerde, grupla veya tek başına oynama isteğini karşılamalı
        - İç mekânlar da çocuklar için tüm yaşamsal gereksinimlere cevap verebilecek işlevsel çok amaçlı donatılar bulunmalı
    - Sınıf mekânında bulunan materyaller kolaylıkla taşınabilmeli
        - Hareket ettirmeye imkân veren tekerlekli masa, sandalye tasarlanmalı
2. Sınıf mekân farklı isteklere karşılık verebilecek, farklı durumlara girebilmeli
    - Mekânın birden fazla fonksiyon için kullanılabilmeli
3. Çocukların ilgi ve ihtiyaçları, grubun özellikleri ve işlenen konunun/kavramın doğrultusunda köşelerin yerleri zaman içinde değiştirilebilir, farklı köşeler de eklenebilir, geçici köşeler oluşturulabilmeli
    - Öğrenme merkezlerinde geçici merkezler oluşturulabilmeli
    - Öğrenme merkezlerini ötekileştirmeden sağlanabilen sentezler olmalı
    - Sınıfta farklılaşan mekânın tekrar eski haline gelebilmeli
4. Sınıfta esneklik kapasitesi arttırmak için mekân uygun boyutta olmalı
5. Sınıfta farklı eylemler için donatıların dönüşüme imkân verilmeli
    - Kullanılan donatılar eklenebilme/çıkabilme, birleşme/bölünme modülerliğinde olmalı
6. Sınıf mekân yüzeyleri farklı eylem ihtiyaçlarını karşılayacak esneklikte olmalı
    - Sınıf mekanının yüzeyleri sergileme, sunum veya projeksiyon ihtiyaçlarını karşılayacak esneklikte olmalı
7. Öğrenme merkezlerinde ihtiyaç ve kazanıma uygun olarak materyaller kaldırılır, eklenir yani değişim içerisinde olmalı
    - Merkezlere birden fazla malzeme yerleştirilmemeli, malzemeler gerektiğinde kademeli olarak merkeze dâhil edilmeli veya gereksiz malzemeler ortadan kaldırılmalı

- Öğrenme merkezleri, kazanımlara uygun olarak yeni materyaller eklenmeli bazı materyallerin kaldırılmalı ve bazılarının da tekrar yerine konması şeklinde güncellenmeli

- Estetik**:** Araştırmada kavram ‘‘Güzellik ve beğeni yargılarına sahip, yaratıcı ve keşfetmeye imkân sağlayacak eğitsel, nitelikli estetik mekân’’ kapsamında ele alınmıştır. Okul öncesi çocuğun kullandığı sınıf mekânında estetik; eğitim gereksinimlerine karşılayacak nitelikte, ilgi ve meraklarını harekete geçirecek mekân tasarımı olmalıdır. Bununla birlikte yetkin ve yeterli düzeyde eğitselliğe uygun materyal bulundurmalıdır. Araştırmacı tarafından yapılan değerlendirme sonucunda anaokulu sınıf mekanının değerlendirilme kriteleri oluşturulmuştur (MEB, 2024; MEB, 2013; MEB, 2013a; Gür & Yalçınkaya, 2022; Uysal, 2006; Moore & Lackney, 1994; Alqudah, 2003; Vural, 2005; Arnas, 2019; Bilge, 2011; Gür,1996; Ünal, 2009). Bunlar;

  1. Sınıf çocuğun yaş grubuna uygun estetik değere sahip olmalı
     - Sınıf ortamı çocukların yaratıcılıklarını geliştirmeli
     - Sınıf; etkinliğe çekici, estetik olarak tasarlanmalı
       - Sınıf ortamı göze etkileyici gelen beğeni duygularına hitap etmeli
     - Sınıf çocukların ilgisini çekebilecek şekilde düzenlenmeli
     - Eğitim ortamında kaliteli bir düzenleme, çocuğu merkez alan, hoş ve pratik bir ortam oluşturmayı gerektirir. Çocuğun ilgisini çeken ve rahat hareket etmesini sağlayan sınıf ortamı iyi düzenlenmiş olmalı
     - Fiziksel, bilişsel ve algısal farklılıklardan dolayı kullanıcının yaşına uygun mekân tasarımı yapılmalı
     - Kullanıcı göz önüne alınarak dış mekân veya sınıf ortamı ilgisini çekecek renklerle tasarlanmalı
       - Duvarlarda canlı renkler ve çocuğa hitap eden figürler kullanılmalı
       - Okul öncesi eğitim binasında birbirleriyle uyumlu renk geçişleri kullanılmalı
  2. Sınıfta bulunan öğeler çocuğun algısına uygun olarak tasarlanmış olmalı
     - Öğrenme merkezleri zengin uyarıcı olanaklar barındıran keşfetmeye uygun olmalı
       - Öğrenme merkezleri çocukların gözlem, keşif, deneme yanılmaya imkân verecek nitelikte olmalı

- Farklı materyallerle çocuğun ilgisi çekilmeli ve keşfetme duygusu desteklenmeli
- Öğrencilerin yaş düzeyleri göz önünde bulundurularak öğelerin rengi ona göre tercih edilmeli

- Öğrenme merkezlerinde doğal malzemeleri kullanılarak oyun oynamaya imkân verilmeli
- Öğrenme merkezleri yapılandırılmış oyunlardan hariç, su ve kum gibi doğal malzemeleri kullanarak oyunlar çeşitlendirilmeli

3. Sınıf mekânının atmosferi uygun olmalı
   - Çocukların ilgisini çekebilmek için binalar, masal evleri, şato, gemi vb. şekillerde yapılabilmeli
   - Anaokulu binası, çocuğun ev atmosferinden uzaklaşmaması için yaşam alanını hatırlatan elemanlara ve özelliklere sahip olmalı
   - Fiziksel konfor (görsel, işitsel ve ısısal) koşulları sağlanmalı
   - Sınıf ortamı güneş ışığını içeri almalı, doğal olarak aydınlatma sağlanmalı

- Güvenlik**:** Çalışmada güvenlik kavramı ‘‘Olası afetlere ve istenmeyen kazalara karşı güvenliğin sağlanmış olması, çocuğun fizyolojik ve psikolojik gelişimini olumsuz etkilemeyecek sağlıklı rahat edebilecekleri güvenilir bir ortamın sağlanması’’ kapsamında ele alınmıştır. Güvenlik kavramı alanyazın incelemesi yapılmıştır. Araştırmada bu kavramın ‘‘materyal, malzeme, sağlık, konum, kalabalık’’ gibi alt kavramlar içerdiği belirlenmiştir. Güvenliği sağlanmış anaokulu sınıf mekânında; yapı afetlere karşı korunaklıdır, kişiyi ses ve temas gibi durumlarda rahatsız edecek kalabalık bir ortam yoktur, ortam temizdir donatı ve malzemeler çocuğa uygun herhangi bir kazaya sebep olmayacak düzeyde tasarlanmıştır. Araştırma sonucunda anaokulu sınıf mekânı oluşturulurken dikkat edilmesi gereken güvenlik kriterleri belirlenmiştir (MEB, 2024; MEB, 2013; MEB, 2013a; Resmi Gazete. 2014; Doğan vd., 2006; Gür, 1996; Moore & Lackney, 1994; OMCYS, 2006; Uysal, 2006; GSA, 2003; Arnas, 2019). Bunlar;

1. Öğrenme merkezlerinin, donatı ve aksesuarları tehlike oluşturmamalı
   - Duvarlarda darbeye ve vuruşa dayanıklı malzemeler kullanılmalı
   - Öğrenme merkezlerinin, kaba eşyaların kenarları pahlı olmalı
     - Olası çarpma ve yaralanmalara karşı masa ve sandalye kenarları pahlı olmalı

- Taşınabilir mobilyaların seçiminde sağlam, dayanıklı ve devrilme eğilimi olmayan özelliklerde olmasına özen gösterilmeli
- Sınıf ortamında kullanılacak her türlü malzeme kaliteli ve sağlam olmalı

2. Öğrenme merkezlerinin malzemeleri sağlığı tehlikeye atmamalı
   - Duvarlarda hijyen koşullarına uygun, kolay temizlenebilir malzemeler kullanılmalı
   - Öğrenme merkezlerinin, güvenlik ve sağlık kurallarına uygun araç gereç olmalı
   - Öğrenme merkezlerinin, donatıların yapım malzemeleri sağlığı tehlikeye atmamalı
     - Etkinlik alanlarında bulunan malzemeler doğal, hijyenik olması ve sağlığa zararlı olmamalı
     - Her bir köşede bulundurulacak malzemeler doğal, hijyenik olmalı ve sağlığa zararlı olmamalı
   - Ahşap, halı veya daha farklı özellikteki her türlü kaplama malzemesi; bakımı kolay, koku yapmayan, hijyenik, bakteri tutmayan, ses emici özellikte, kaymayan temizliği kolay ve yenilenebilir olmalı
     - Öğrenme merkezlerinin, duvar ve zemin malzemesi kurşunsuz olmalı
     - Bina içinde kullanılan malzemeler çocuklar için kayma ve düşme tehlikesi yaratmayacak şekilde olmalı
   - İç mekânda temizlemenin kolay olabilmesi ve suyla temasın çok olduğu yerlerde linolyum denilen kaymayan malzeme ile kaplanmalı
   - Oyun ve grupça etkinlik yapılan alanların bir kısmı fazla tüy tutmayan halı ile kaplanmalı, minderler bulundurulmalı
3. Anaokulunun yapısı ve konumu afetlere ve saldırılara karşı güvenli olmalı
   - Bina içi güvenlik sistemleriyle donatılmalı
   - Riskli alanlarda okul binası çit, paravan ağaç gibi ayırıcılarla ayrılmalı, kamusal alandan binaya erişim sınırlandırılarak okulun güvenliği ele alınmalı
   - Velilerin kısa veya uzun süreli araçlarını park etmeleri için park alanı olmalı
   - Anaokulunun yapısı olası tehlikeden kurtulmak için güvenli çıkış yolları olmalı

- Okul binasının girişi evden okula geçişi kolaylaştıracak nitelikte olmalı ve okul girişinde güvenlik personeli bulunmalı
- Güvenli çevre olmalı, riskli alanlardan uzak durulmalı doğa açısından zengin bir mekân olmalı
- Çocuk girişi ile idari girişini ayırarak ziyaretçilerin çocukların eğitim alanına ulaşması engellenmeli
- Islak hacim olan tuvaletler, kolay temizlenebilir kaymayan dayanıklı vinil karolar ile döşenmeli
  - Çocuk tuvaletleri sınıf içi veya alan yoksa sınıflara yakın bir yerde olmalı
- Ana giriş harici servis girişi olmalı, yiyecek ve çöp ihtiyaçlarını karşılamalı

4. Anaokulu sınıfı çocuğun yaş grubuna uygun güvenlik önlemleri alınmalı
   - Anaokulunun yapısının, balkon, merdiven, asansör gibi alanlar tehlike oluşturmamalı
   - Bina içinde mümkün olduğu kadar az basamak olmalı, yapılacak kademe ve basamaklar, düşme tehlikesini önleyecek yerlerde yani hareketli oyun alanlarından uzak olmalı
   - Çocukların merdivenleri kullanırken herhangi bir kazaya neden olmaması için anaokulu binaları mümkün olduğu oranda tek katlı yapılmalı

- Uygunluk: Araştırma kapsamında ‘‘Mekânı kullanan engeli olan veya olmayan her türlü çocuk için fiziksel konforu sağlanmış, fizyolojik ve biyolojik ihtiyaçlarını karşılayacak ve ergonomik özellikleri göz ardı edilmeyen antropometrik özelliklerine uygun tasarlanan bir mekân’’ olarak ele alınmıştır. Ergonomi, fiziksel konfor ve Anaokulu sınıf mekânı ile ilgili alanyazın değerlendirildiğinde uygun kavramı ‘‘fiziksel konfor, ergonomi’’ alt kavramlarını içerdiği belirlenmiştir. Anaokulu sınıfında uygunluk, mekânın havalandırma, aydınlatma, ısıtma ve gürültü gibi durumlara karşı konforunun sağlanmış olmasıdır. Bununla birlikte kullanıcı olan çocuğun engeline uygun nitelikli bir tasarımın yapılmasıdır. Çocuğun fiziksel yapısına uygun bir tasarıma sahip olması gerekmektedir. Araştırma ışığında anaokulu sınıf mekanında olması gereken uygunluk kriterleri belirlenmiştir (MEB, 2024; MEB, 2013; MEB, 2013a; Uysal, 2006; Doğan vd., 2006; İslamoğlu, 2014; Gür & Yalçınkaya, 2022; Botsoglou vd., 2017; Arnas, 2019; Day 1994; Sabancı, 1984; Gür, 1996; Emir, 2013; Mutlu, 2009). Bunlar;

1. Öğrenci sayısı ve sınıf fiziksel koşulları ilişkili olmalı
    - Eğitim ortamı çocuk sayısına uygun olmalı
    - Sınıf mekânının büyüklüğü kullanıcı yoğunluğuna cevap vermeli
    - Anaokulu binasının, planlaması çocuk sayısına yetebilecek ve çocukların rahatlıkla hareket edebilecekleri büyüklükte tasarlanmalı
    - Sınıf yapısı öğretmenin tüm çocukları görebilmesi için düzgün geometrik şekilde olmalı ve kör noktası olmayan bir planlama yapılmalı
    - Alan ne kadar geniş olursa olsun çocuk sayısı 20'yi geçmemelidir. 15-20 çocuğa uygun olarak en az 10-14 m² alan ayrılmalı
2. Sınıf ortamını kullanan çocuk için boyutsal koşullar sağlanmalı
    - Mekânda bulunan donatılar çocuklar için uygun boyutlarda olmalı
    - Öğrenme merkezleri insan özelliği ve çalışma koşuluyla optimum uyum sağlanmalı
    - Kapı pencere gibi yapı elemanları ve mobilyaların boyutsal özellikleri çocukları antropometrik boyutlarına uygun olmalı
    - Sınıf ortamında kullanılacak her türlü araç gereç çocuklara, onların göz seviyesindeki raflarda sunulmalı
        - Etkinlik alanlarında bulunan malzemeler rahatlıkla ulaşılabilmeli
    - Sınıf içinde veya yakın bir alanda çocukların kolay erişebilmesi ve kullanabilmesi için mutlaka bir lavabo ve musluk bulunmalı
        - Tuvalet alanındaki tüm donanımlar çocuğun boyutuna uygun olmalı
3. Sınıf ortamı fiziksel konfor koşullarına uygun olmalı
    - Sınıf ortamı istenmeyen olumsuz iklim koşullarından korumalı
    - Sınıf ortamında rutubet, nem önlenmeli, havanın yenilenmesi sağlanmalı
    - Sınıf ortamı yeterli düzeyde aydınlatılmış olmalı
        - Etkinliklere uygun ışıklandırma yapılmalı
    - Sınıf ortamının istenmeyen ses içeri girmemeli
        - Ses yalıtımı ve akustiği iyi olmalı
    - Sınıf ortamının temiz su ve kirli su ayrımı sağlıklı yapılmalı
4. Sınıf ortamı çocuğun bireysel farklılıklarına cevap verebilmeli
    - Sınıf ortamında engelli bireye uygun adaptasyonlar olmalı
        - Öğrenme merkezlerinde özürlü bireyler için güvenilir ve kullanılabilir olmalı

- Sınıf ortamı rahat, sağlıklı ve güvenli olabilecekleri ergonomiye uygun olmalı

3.2. Öğrenme Merkezi Temelli "İdeal Sınıf Mekân Tasarım" Kriterlerinin Oluşturulması: Uygulama Verisi

3.2.1. Öğrenme Merkezlerinin Uygulamadaki Durumu: Sınıf Analizi

Bu bölümde Trabzon Ortahisar'da bulunan anaokullarının sınıf mekânlarındaki öğrenme merkezlerinin tespiti ve analizi yapılmıştır.

Tablo 5. A okulunun A1 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi

<table>
<tr><td colspan="3">Kitap m.
Dramatik oyun m.
Blok m.
Müzik m.
Eğitici oyuncak m.
 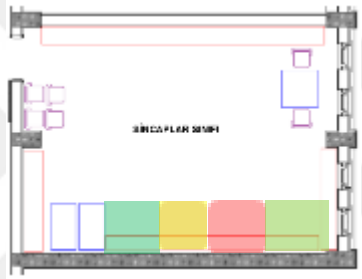 </td><td colspan="2">   </td></tr>
<tr><td colspan="2">1. Bulunan merkezler:
Blok, Dramatik oyun, Müzik, Kitap, Sanat</td><td>2. Merkez ayrımları:
Kısmen, dolap ile</td><td>3. Birlikte olan merkezler
Kitap ve Sanat merkezi</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Dramatik oyun merkezi</td><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="2">Kitap ve eğitici oyuncak merkezine yakın, blok merkezine uzak</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="2">Kuklalar, dramatik oyunlar</td></tr>
<tr><td>Etkinlikler</td><td colspan="2">Drama</td></tr>
<tr><td>Blok merkezi</td><td>Materyaller</td><td colspan="2">Ahşap ve plastik bloklar</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Eğitici oyuncak merkezi</td><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="2">Dramatik oyun merkezine yakın</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="2">Çeşitli eğitici oyuncaklar</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Kitap merkezi</td><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="2">Dramatik oyun ve blok merkezine yakın</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="2">Farklı boyutlarda çeşitli kitaplar</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Müzik merkezi</td><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="2">Yakın</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="2">Çeşitli müzik aletleri</td></tr>
</table>

Ortahisar' da aynı anaokulunun farklı sınıfları (Tablo 5-11) katılımcı verileri durum tespit formudur. Sınıf plan ve görselleri incelendiğinde masa düzeni duvar yüzeylerine yakın

olması tercih edilmiş ve orta alan boş bırakılmıştır. Öğrenme merkezlerini 5 katılımcı sağır duvarın önüne konumlandırmıştır. Sınıf planlarında öğrenme merkezleri dolap veya bir raf olarak kullanılmıştır. Öğrenme merkezlerinin hepsi birbirine yakın veya yan yana konumlanmaktadır. Merkez ayrımları sorusuna 5 katılımcı "kısmen, dolap ile" yanıtını vermektedir. 2 katılımcı "hayır" cevabını vererek merkez ayrımının olmadığını belirtmiştir. 5 katılımcının birlikte olan öğrenme merkezleri bulunmaktadır. 2 katılımcının birlikte konumlandırdıkları öğrenme merkezleri bulunmamaktadır.

Tablo 6. A okulunun A2 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi

<table>
<tr><td colspan="3">Kitap m.
Dramatik oyun m.
Blok m.
Müzik m.
Eğitici oyuncak m.
 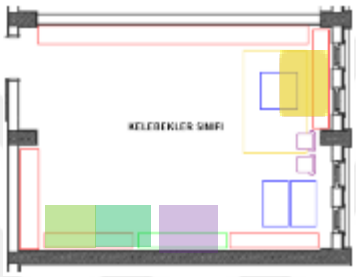
   </td></tr>
<tr><td colspan="2">1. Bulunan merkezler:
Blok, Dramatik oyun, Müzik, Sanat, Fen</td><td>2. Merkez ayrımları:
Kısmen, dolap ve halı</td><td>3. Birlikte olan merkezler
Drama ve Fen merkezi</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Dramatik oyun merkezi</td><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="2">Müzik merkezine yakın</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="2">Dramatik oyuncaklar, kuklalar</td></tr>
<tr><td>Blok merkezi</td><td>Materyaller</td><td colspan="2">Büyük ve küçük ahşap bloklar ve plastik renkli bloklar</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Eğitici oyuncak merkezi</td><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="2">Müzik ve blok merkezine yakın</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="2">Puzzle, eşleştirme vb.</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Kitap merkezi</td><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="2">Yakın</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="2">Farklı boyutlarda ve konularda çeşitli kitaplar, kapak tasarımı etkinliği</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Müzik merkezi</td><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="2">Eğitici oyuncak merkezine yakın</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="2">Çeşitli müzik aletleri</td></tr>
</table>

Tablo 7. A okulunun A3 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi

1. Bulunan merkezler: Blok, Dramatik oyun, Müzik, Kitap, Sanat, Fen, Matematik		**2. Merkez ayrımları:** Kısmen, masa ve halı	**3. Birlikte olan merkezler** Yok
Dramatik oyun merkezi	Merkezlerle durumu	Küçük bir halının yakınında	
	Materyaller	Dramatik oyun materyali	
Sanat merkezi	Merkezlerle durumu	Masada diğer merkezlere yakın	
	Materyaller	Hamur, boya, kalem, kâğıt, makas, yapıştırıcı	
Blok merkezi	Merkezlerle durumu	Halı boyutunda diğerlerine yakın	
	Materyaller	Manipülatif bloklar	

Tablo 8. A okulunun A4 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi

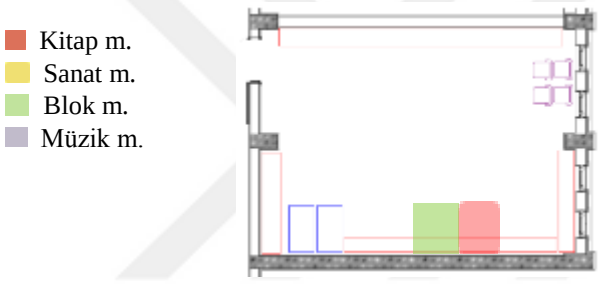

1. Bulunan merkezler: Blok, Müzik, Kitap, Sanat		**2. Merkez ayrımları:** Kısmen, dolap ile	**3. Birlikte olan merkezler** Müzik ve Blok merkezi
Kitap merkezi	Kullanım alanı	1 m	
	Merkezlerle durumu	Blok merkeziyle yakın	
	Materyaller	Tahta	
	Etkinlikler	Kitap inceleme, okuma	
Blok merkezi	Kullanım alanı	1,5 m	
	Merkezlerle durumu	Kitap merkeziyle yakın	
	Materyaller	Ahşap	
	Etkinlikler	Serbest zaman, oyun	
Müzik merkezi	Kullanım alanı	1 m	
	Merkezlerle durumu	Yakın	
	Materyaller	Ahşap	
	Etkinlikler	Ritim	
Sanat merkezi	Kullanım alanı	1,5 m	
	Merkezlerle durumu	Yakın	
	Materyaller	Ahşap	

Tablo 9. A okulunun A5 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi

<table>
<tr>
<td colspan="2">Kitap m.
Dramatik oyun m.
Blok m.
Müzik m.
Eğitici oyuncak m.
 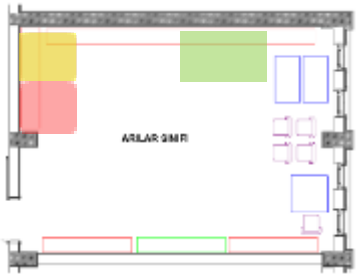 </td>
<td colspan="2">   </td>
</tr>
<tr>
<td colspan="2">1. Bulunan merkezler:
Blok, Müzik, Fen, Dramatik oyun, Sanat</td>
<td>2. Merkez ayrımları:
Kısmen, dolap ve halı</td>
<td>3. Birlikte olan merkezler
Drama ve Fen merkezi</td>
</tr>
<tr><td rowspan="2">Kitap merkezi</td><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="2">Dramatik oyun merkezine yakın</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="2">Farklı konularda çeşitli kitaplar</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Dramatik oyun merkezi</td><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="2">Kitap merkezine yakın</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="2">Kuklalar</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Blok merkezi</td><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="2">Dramatik oyun merkezine yakın</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="2">Ahşap, büyük bloklar, plastik renkli bloklar</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Müzik merkezi</td><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="2">Yakın</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="2">Çeşitli müzik aletleri</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Eğitici oyuncak merkezi</td><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="2">Yakın</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="2">Puzzle, eşleştirme</td></tr>
</table>

Tablo 10. A okulunun A6 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi

<table>
<tr><td colspan="2">Kitap m.
Dramatik oyun m.
Blok m.
Müzik m.
Fen m.
Eğitici oyuncak m.</td><td colspan="2"> 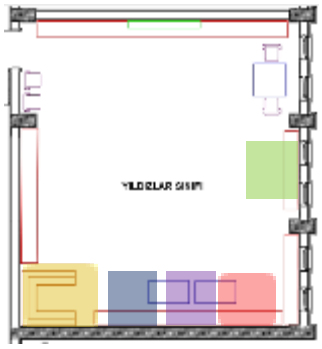 </td><td colspan="2">   </td></tr>
<tr><td colspan="2">1. Bulunan merkezler:
Kitap, Evcilik, Blok, Müzik, Kutu oyunları</td><td colspan="2">2. Merkez ayrımları:
Yok</td><td colspan="2">3. Birlikte olan merkezler
Yok</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Kitap merkezi</td><td>Kullanım alanı</td><td colspan="4">Tek dolap rafı</td></tr>
<tr><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="4">Müzik merkezine yakın</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="4">Etkinlik ve hikâye kitapları, dergiler</td></tr>
<tr><td>Etkinlikler</td><td colspan="4">Türkçe dil</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Dramatik oyun merkezi</td><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="4">Eğitici oyuncak merkezine yakın</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="4">Bebek oyuncaklar, tamir seti, mutfak aletleri, araba</td></tr>
<tr><td>Etkinlikler</td><td colspan="4">Drama</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Blok merkezi</td><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="4">Uzak</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="4">Tahta ve plastik bloklar</td></tr>
<tr><td>Etkinlikler</td><td colspan="4">Matematik, okuma, yazma</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Müzik merkezi</td><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="4">Eğitici oyuncak merkezine yakın</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="4">Tef, zil, darbuka</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Eğitici oyuncak merkezi</td><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="4">Müzik ve dramatik oyun merkezine yakın</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="4">Çeşitli Legolar, puzzle</td></tr>
<tr><td>Etkinlikler</td><td colspan="4">Matematik, okuma, yazma</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Fen merkezi</td><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="4">Yakın</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="4">Oyuncak hayvanlar</td></tr>
<tr><td>Etkinlikler</td><td colspan="4">Fen etkinliği</td></tr>
</table>

Tablo 11. A okulunun A7 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi

<table>
<tr><td colspan="2">Kitap m.
Dramatik oyun m.
Blok m.
Müzik m.
Fen m.
Eğitici oyuncak m.</td><td colspan="2"> 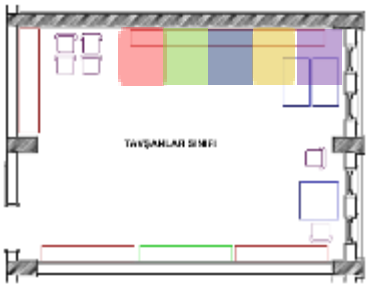 </td><td colspan="2">   </td></tr>
<tr><td colspan="2">1. Bulunan merkezler:
Kitap, Blok, Eğitici oyuncak, Dramatik oyun, Fen, Müzik, Sanat, Kukla</td><td colspan="2">2. Merkez ayrımları:
Yok</td><td>3. Birlikte olan merkezler
Blok ve Eğitici oyuncak</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Kitap merkezi</td><td>Kullanım alanı</td><td colspan="3">Tek dolap rafı</td></tr>
<tr><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="3">Blok merkezine yakın</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="3">Etkinlik ve hikâye kitapları, dergiler</td></tr>
<tr><td>Etkinlikler</td><td colspan="3">Türkçe dil</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Dramatik oyun merkezi</td><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="3">Müzik merkezine yakın</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="3">Bebek, oyuncak tamir seti, mutfak aletleri, araba</td></tr>
<tr><td>Etkinlikler</td><td colspan="3">Drama</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Blok merkezi</td><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="3">Eğitici oyuncak merkeziyle birlikte</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="3">Tahta ve plastik bloklar</td></tr>
<tr><td>Etkinlikler</td><td colspan="3">Matematik, okuma yazmaya hazırlık</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Müzik merkezi</td><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="3">Dramatik oyun merkezine yakın</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="3">Tef, zil, marakas, ritim çubuğu</td></tr>
<tr><td>Etkinlikler</td><td colspan="3">Müzik etkinliği</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Eğitici oyuncak merkezi</td><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="3">Dramatik oyun merkezine yakın</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="3">Çeşitli Legolar, puzzle</td></tr>
<tr><td>Etkinlikler</td><td colspan="3">Matematik, okuma yazmaya hazırlık</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Fen merkezi</td><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="3">Tüm merkezlere yakın</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="3">Oyuncak hayvanlar, büyüteç</td></tr>
<tr><td>Etkinlikler</td><td colspan="3">Fen etkinliği</td></tr>
</table>

Tablo 12. B okulunun B1 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi

<table>
<tr>
<td colspan="2"> 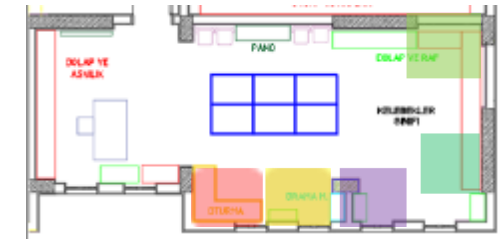
</td>
<td colspan="2"> </td>
</tr>
<tr>
<td colspan="2">1. Bulunan merkezler:
Bütün merkezler var</td>
<td>2. Merkez ayrımları:
Duvardaki çizimlerle</td>
<td>3. Birlikte olan merkezler
Drama ve Hikâye</td>
</tr>
<tr><td rowspan="4">Kitap merkezi</td><td>Kullanım alanı</td><td colspan="2">1 m^2</td></tr>
<tr><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="2">Drama merkezine yakın</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="2">Kitap, kütüphane minderi, oturma alanı</td></tr>
<tr><td>Etkinlikler</td><td colspan="2">Kitap okuma</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Drama merkezi</td><td>Kullanım alanı</td><td colspan="2">0,5 m^2</td></tr>
<tr><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="2">Yakınında Kitap merkezi, duvar arkasında Müzik merkezi var</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="2">Drama için perde, kuklalar</td></tr>
<tr><td>Etkinlikler</td><td colspan="2">Kukla oynatma</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Müzik merkezi</td><td>Kullanım alanı</td><td colspan="2">0,5 m^2</td></tr>
<tr><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="2">1 m karşısında Fen merkezi var</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="2">Üçgen, davul, ksilofon</td></tr>
<tr><td>Etkinlikler</td><td colspan="2">Bazı müziğe dair etkinlikler, ritim etkinlikleri</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Blok merkezi</td><td>Kullanım alanı</td><td colspan="2">1 m^2</td></tr>
<tr><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="2">Yakınında merkez yok, köşede bulunuyor</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="2">Çeşitli bloklar</td></tr>
<tr><td>Etkinlikler</td><td colspan="2">Serbest zamanda kullanılıyor</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Fen merkezi</td><td>Kullanım alanı</td><td colspan="2">0,5 m^2</td></tr>
<tr><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="2">1 m karşısında Müzik merkezi var</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="2">İnsan vücudu, dünya, büyüteç, terazi, ,insan vücut önlüğü</td></tr>
<tr><td>Etkinlikler</td><td colspan="2">Deney etkinlikleri genelde masada yapılıyor</td></tr>
</table>

Tablo 13. B okulunun B2 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi

<table>
<tr><td colspan="2">Kitap m.
Dramatik oyun m.
Müzik m.
 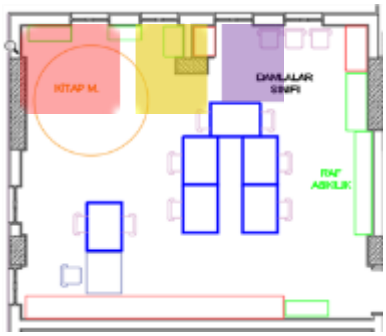 </td><td colspan="2">   </td></tr>
<tr><td colspan="2">1. Bulunan merkezler:
Blok, Kitap, Müzik, Dramatik oyun,</td><td>2. Merkez ayrımları:
Kısmen, dolaplarla</td><td>3. Birlikte olan merkezler
Yok</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Kitap merkezi</td><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="2">Müzik merkezine uzak</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="2">Kitaplar</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Müzik merkezi</td><td>Kullanılan alan</td><td colspan="2">Bir duvar</td></tr>
<tr><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="2">Dramatik oyun merkezine yakın</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="2">Zilli tef, ritim çubukları</td></tr>
<tr><td>Etkinlik</td><td colspan="2">Ritim çalışmaları</td></tr>
<tr><td>Dramatik oyun merkezi</td><td>Materyaller</td><td colspan="2">Evcilik oyuncakları</td></tr>
</table>

Tablo 14. B okulunun B3 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi

<table>
<tr><td colspan="2">Kitap m.
Oyun m.
  </td><td colspan="2">   </td></tr>
<tr><td colspan="2">1. Bulunan merkezler:
Blok, Kitap, Müzik, Oyun</td><td>2. Merkez ayrımları:
Kısmen, dolaplarla</td><td>3. Birlikte olan merkezler
Blok ve Oyun merkezleri</td></tr>
<tr><td>Kitap merkezi</td><td>Materyaller</td><td colspan="2">Kitaplar</td></tr>
<tr><td>Müzik merkezi</td><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="2">Fen merkezine yakın</td></tr>
<tr><td>Fen ve doğa merkezi</td><td>Materyaller</td><td colspan="2">Mercek, organ önlüğü</td></tr>
<tr><td>Dramatik oyun merkezi</td><td>Materyaller</td><td colspan="2">Evcilik oyuncakları</td></tr>
</table>

Tablo 15. B okulunun B4 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi

<table>
<tr><td colspan="2">Kitap m.
Blok m.
Müzik m.
Drama m.</td><td colspan="2"> </td><td colspan="2">   </td></tr>
<tr><td colspan="2">1. Bulunan merkezler:
Blok, Kitap, Müzik, Drama</td><td colspan="2">2. Merkez ayrımları:
Var</td><td colspan="2">3. Birlikte olan merkezler
Yok</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Kitap merkezi</td><td>Kullanım alanı</td><td colspan="4">2 m^2</td></tr>
<tr><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="4">Blok merkezine uzak</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="4">Kitaplar</td></tr>
<tr><td>Etkinlikler</td><td colspan="4">Kitap okuma</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Müzik merkezi</td><td>Kullanım alanı</td><td colspan="4">2 m^2</td></tr>
<tr><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="4">Yakın</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="4">Müzik aletleri</td></tr>
<tr><td>Etkinlikler</td><td colspan="4">Ritim çalışması</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Blok merkezi</td><td>Kullanım alanı</td><td colspan="4">2 m^2</td></tr>
<tr><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="4">Drama merkezine yakın</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="4">Oyuncaklar</td></tr>
<tr><td>Etkinlikler</td><td colspan="4">Oyun</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Drama merkezi</td><td>Kullanım alanı</td><td colspan="4">2 m^2</td></tr>
<tr><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="4">Blok merkezine yakın</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="4">Kukla vb.</td></tr>
<tr><td>Etkinlikler</td><td colspan="4">Drama</td></tr>
</table>

Tablo 16. B okulunun B5 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi

<table>
<tr><td colspan="3">Kitap m.
Blok m.
Müzik m.
Fen ve doğa m.
 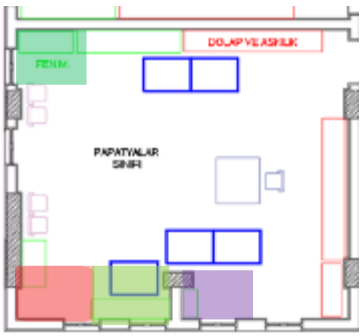

   </td></tr>
<tr><td colspan="2">1. Bulunan merkezler:
Kitap, Blok, Müzik, Fen ve doğa</td><td>2. Merkez ayrımları:
Kısmen, merkezler arası halı veya dolap</td><td>3. Birlikte olan merkezler
Yok</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Kitap merkezi</td><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="2">Blok merkezine yakın</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="2">Ağaç görünümlü kitaplık</td></tr>
<tr><td>Etkinlik</td><td colspan="2">Kitap okuma, parmak oyunu oynama</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Blok merkezi</td><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="2">Kitap merkezine yakın</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="2">Ahşap ve plastik bloklar</td></tr>
<tr><td>Etkinlik</td><td colspan="2">Serbest zaman etkinlikleri</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Müzik merkezi</td><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="2">Müzik merkezinden duvarla ayrılıyor</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="2">Müzik aletleri</td></tr>
<tr><td>Etkinlik</td><td colspan="2">Ritim dansları, şarkı söyleme, serbest zamanda müzik aletleri</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Fen ve doğa merkezi</td><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="2">Kitap merkezine uzak</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="2">Terazi, büyüteç, vücut maketi, gezegenler</td></tr>
<tr><td>Etkinlik</td><td colspan="2">Deney</td></tr>
</table>

Ortahisar' da bulunan aynı anaokulunun farklı sınıfları (Tablo 12-17) katılımcı formuna göre sınıf planları incelendiğinde katılımcılar sınıfta bulunan masa düzenini orta kısımda oluşturmuştur. Öğrenme merkezlerinin bir kısmını sağır duvarlara bir kısmını da pencereli duvarlarda konumlandırmıştırlar. Öğrenme merkezleri ayrımı kısmen, dolap, halı, duvardaki çizimlerle yapılmıştır. Katılımcılar arasında sadece 2 katılımcı birlikte kullandıkları öğrenme merkezleri olduğunu belirtmiştir.

Tablo 17. B okulunun B6 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi

<table>
<tr><td colspan="3">Kitap m.
Dramatik oyun m.
Blok m.
Müzik m.
Fen m.
 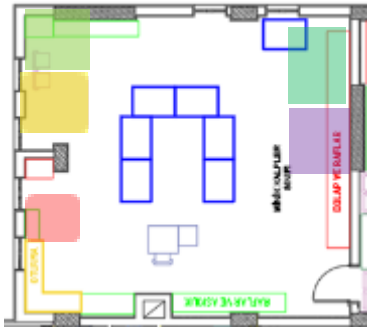 </td><td colspan="2">   </td></tr>
<tr><td colspan="2">1. Bulunan merkezler:
Blok, Kitap, Müzik, Fen, Dramatik oyun,
Sanat (net bir yeri yoktur)</td><td>2. Merkez ayrımları:
Kısmen, dolaplarla</td><td>3. Birlikte olan merkezler
Yok</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Blok merkezi</td><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="2">Dramatik oyun ve Müzik merkezine yakın, Kitap merkezine uzak</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="2">Büyük ve küçük plastik ve ahşap bloklar, Legolar</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Kitap merkezi</td><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="2">Her merkezden uzak</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="2">Hikâye kitapları ve boyama kitapları</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Müzik merkezi</td><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="2">Fen merkezine yakın</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="2">Davul, tef, çelik üçgen ve ksilofon</td></tr>
<tr><td>Etkinlik</td><td colspan="2">Ritim çalışmaları</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Fen merkezi</td><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="2">Müzik merkezine yakın</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="2">Büyüteç, dünya ve diş maketi</td></tr>
<tr><td>Etkinlik</td><td colspan="2">Deneyler ölçme çalışmaları</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Dramatik oyun merkezi</td><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="2">Blok merkezine yakın, Kitap merkezine uzak</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="2">Kuklalar ve kukla gösteri perdesi</td></tr>
<tr><td>Etkinlik</td><td colspan="2">Drama çalışmaları</td></tr>
</table>

Tablo 18. C okulunun C1 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi

1. Bulunan merkezler: Sanat, Blok, Dramatik oyun, Kitap, Müzik, Fen, Matematik, Masa oyuncakları		**2. Merkez ayrımları:** Kısmen, masa, dolap ve minder	**3. Birlikte olan merkezler** Fen ve Matematik merkezleri
Kitap merkezi	Merkezlerle durumu	Fen merkezine yakın, Blok merkezine uzak	
	Materyaller	Okuma, inceleme canlandırma	
	Etkinlikler	Hikâye kitapları, dergiler, kuklalar	
Müzik merkezi	Materyaller	Vurmalı çalgılar, marakaslar, org, gitar, ses çubukları	
	Etkinlikler	Ritim çalışmaları	
Sanat merkezi	Materyaller	Boyalar, pullar, dil çubukları, süngerler, yapıştırıcılar, makaslar	
	Etkinlikler	Kesme yapıştırma, boyama çalışmaları	
Dramatik oyun merkezi	Merkezlerle durumu	Blok merkezine yakın, Kitap merkezine uzak	
	Materyaller	Mutfak dolabı ve malzemeleri, çanta, şapka, saat, göz bandı, fular	
	Etkinlikler	Canlandırmalar, dramalar	
Blok Merkezi	Merkezlerle durumu	Dramatik oyun merkezine yakın	
	Materyaller	Bloklar, Legolar, tamir aletleri, arabalar	
	Etkinlikler	Yapı-inşa oyunları	
Fen merkezi	Merkezlerle durumu	Kitap merkezine yakın, Blok merkezine uzak	
	Materyaller	Büyüteç, dergiler, terazi, yer küre	
	Etkinlikler	Deneyler, gözlemler	
Masa oyuncakları merkezi	Materyaller	Kutu oyuncakları, satranç, 3 taş, hafıza oyunları, eşleştirme oyunları, akıl oyunları, küçük legolar	

Tablo 19. C okulunun C2 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi

1. Bulunan merkezler: Sanat, Dramatik oyun, Kitap, Fen-Matematik-Doğa, Masa oyuncakları		**2. Merkez ayrımları:** Var, masa ve çit	**3. Birlikte olan merkezler**
Kitap merkezi	Merkezlerle durumu	Fen ve Sanat merkezi kesişimi	
	Materyaller	Okuma kitapları, posterler, bilmece kartları	
	Etkinlikler	Türkçe dil etkinlikleri	
Sanat merkezi	Merkezlerle durumu	Kitap merkezine yakın	
	Materyaller	Kâğıt, boya, yapıştırıcı, artık materyaller, makas, karton	
	Etkinlikler	Sanat etkinlikleri	
Dramatik oyun merkezi	Merkezlerle durumu	Diğer merkezlere uzak	
	Materyaller	Mutfak, mutfak malzemeleri, kostümler, masa, sandalye, temizlik seti vs.	
Fen merkezi	Merkezlerle durumu	Kitap merkezine yakın	
	Materyaller	Doktor seti, hayvanlar, meyve, sebzeler, iskelet, büyüteç, abaküs, dünya, taşlar, kum	
	Etkinlikler	Fen doğa etkinlikleri	
Masa oyuncakları merkezi	Merkezlerle durumu	Kitap merkezine yakın	
	Materyaller	Kutu oyunları, yapbozlar, dikkat oyunları vs.	

Tablo 20. C okulunun C3 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi

1. Bulunan merkezler: Dramatik oyun, Blok, Kitap, Fen, Müzik		**2. Merkez ayrımları:** Var, halılar ve çitler	**3. Birlikte olan merkezler** Yok
Dramatik oyun merkezi	Kullanım alanı	5 m^2	
	Merkezlerle durumu	Yakın	
	Materyaller	Kostümler, tabaklar, kaşıklar, çatallar, mutfak vb.	
	Etkinlikler	Doğaçlama, canlandırma	
Blok merkezi	Kullanım alanı	5 m^2	
	Merkezlerle durumu	Yakın	
	Materyaller	Bloklar, çubuklar, Legolar	
	Etkinlikler	Yapı-inşa	
Fen merkezi	Kullanım alanı	5 m^2	
	Merkezlerle durumu	Yakın	
	Materyaller	Ağaç kabukları, iskelet maketi, hayvan figürleri	
	Etkinlikler	Fosil oluşturma, organlar	
Müzik merkezi	Kullanım alanı	1 m^2	
	Merkezlerle durumu	Uzak	
	Materyaller	Zil, tef, marakas, davul	
	Etkinlikler	Ses farkındalığı	
Kitap merkezi	Kullanım alanı	1 m^2	
	Merkezlerle durumu	Yakın	
	Materyaller	Kitaplar, broşürler	
	Etkinlikler	Kütüphane kuralları	

Ortahisar' da bulunan anaokulunun farklı sınıfları (Tablo 18-22) katılımcıların formudur. Bu katılımcıların sınıflarına ait görsellere ve planlara ulaşılamamıştır. Dolayısıyla bu merkezler anket verisinden elde edilen bilgiler sonucunda yorumlanmıştır. Merkez ayrımları kısmen, dolap, masa, minder, halı, çit, yer matı ile ayrılmaktadır. 4 katılımcı birlikte ortak merkez kullanmaktadır. 2 katılımcı birlikte kullandığı merkez bilgisi bulunmamaktadır.

Tablo 21. C okulunun C4 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi

1. Bulunan merkezler: Dramatik oyun, Blok, Kitap, Fen, Müzik, Sanat, Matematik		**2. Merkez ayrımları:** Kısmen, dolap, materyaller ve yer matı ile	**3. Birlikte olan merkezler** Dramatik oyun ve Kukla merkezi
Dramatik oyun merkezi	Merkezlerle durumu	Blok merkezine ve Fen merkezine yakın	
	Materyaller	Arabalar, ahşap mutfak, mutfak eşyaları, meyve ve sebze vb.	
	Etkinlikler	Çocukların hayal gücü çok geniş	
Blok merkezi	Merkezlerle durumu	Dramatik oyun merkezine yakın, Kitap merkezine uzak	
	Materyaller	Yer blokları, küçük ahşap bloklar, eğitici oyuncaklar	
	Etkinlikler	Yapı-inşa, eğitici ve yaratıcı oyunlar	
Fen merkezi	Merkezlerle durumu	Dramatik oyun merkezine yakın	
	Materyaller	Bilim dergileri, dünya ve insan maketi, hayvan figürleri, büyüteç	
	Etkinlikler	Çeşitli deneyler, inceleme ve araştırma çalışmaları	
Müzik merkezi	Merkezlerle durumu	Kitap merkezine uzak, sanat merkezine yakın	
	Materyaller	Tef, marakas, davul	
	Etkinlikler	Ses farkındalığı	
Kitap merkezi	Merkezlerle durumu	Müzik ve Dramatik oyun merkezine uzak, Sanat merkezine yakın	
	Materyaller	Çeşitli hikâye kitapları, dergiler	
	Etkinlikler	Kitap okuma çalışmaları, hikâye tamamlama, kuklalarla anlatma	
Matematik merkezi	Merkezlerle durumu	Kitap ve Sanat merkezine yakın	
	Materyaller	Rakam afişleri, rakamları çalışmak için irmik tablası, zamanla hazırladığım materyaller	
	Etkinlikler	Çeşitli rakam çalışmaları, kavram çalışmaları	
Sanat merkezi	Merkezlerle durumu	Kitap merkezine yakın, Blok ve Dramatik oyun merkezine uzak	
	Materyaller	Çeşitli bloklar, boya önlükleri, makaslar, yapıştırıcı, oynar göz vb.	

Tablo 22. C okulunun C5 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi

1. Bulunan merkezler: Dramatik oyun, Blok, Kitap, Fen, Müzik, Kukla, Evcilik, Masa oyuncakları		**2. Merkez ayrımları:** Kısmen, dolap, çit ve halı ile	**3. Birlikte olan merkezler** Blok ve Fen merkezi
Dramatik oyun merkezi	Kullanım alanı	5 m^2	
	Merkezlerle durumu	Yakın	
	Materyaller	Çanta, kıyafetler, örtüler, kostümler	
	Etkinlikler	Doğaçlama, canlandırma, rol oynama	
Blok merkezi	Kullanım alanı	7 m^2	
	Merkezlerle durumu	Yakın	
	Materyaller	Bloklar, Legolar	
	Etkinlikler	Yapı-inşa	
Fen merkezi	Kullanım alanı	5 m^2	
	Merkezlerle durumu	Yakın	
	Materyaller	Terazi, ağaç kökleri, iskelet maketi, hayvan figürleri	
Müzik merkezi	Kullanım alanı	1 m^2	
	Merkezlerle durumu	Uzak	
	Materyaller	Marakas, davul, tef, zil	
	Etkinlikler	Ses çalışması, ritim çalışması	
Kitap merkezi	Kullanım alanı	1 m^2	
	Merkezlerle durumu	Yakın	
	Materyaller	Kitaplar	
	Etkinlikler	Hikâye anlatma, canlandırma, kitap etkinliği	
Masa oyuncakları merkezi	Kullanım alanı	1 m^2	
	Merkezlerle durumu	Yakın	
	Materyaller	Yapbozlar, tahta oyuncaklar, eşleştirme oyunları	
	Etkinlikler	Zihinsel gelişim, problem çözme	

Tablo 23. D okulunun D1 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi

1. Bulunan merkezler: Sanat, Blok, Dramatik oyun, Kitap, Müzik,		**2. Merkez ayrımları:** Yok	**3. Birlikte olan merkezler:** Dramatik oyun ve Blok merkezleri
Kitap merkezi	Kullanım alanı	75 cm 5 katlı raf	
	Merkezlerle durumu	Sınıf küçük olduğu için oturma alanı oluşturmak zor	
	Materyaller	Kitaplar	
	Etkinlikler	Okuma	
Müzik merkezi	Kullanım alanı	Blok merkezinin bir rafı	
	Merkezlerle durumu	Bir katta müzik aletleri diğer katta blok aletleri var	
	Materyaller	Tefler, ksilofonlar, 2 mikrofon	
	Etkinlikler	Şarkı söylerken materyallerin kullanımı	
Sanat merkezi	Kullanım alanı	4 raf	
	Merkezlerle durumu	Blok merkezinin yanında	
	Materyaller	Kâğıtlar, hamur şekillendirme araçları	
	Etkinlikler	Hamur oynuyorlar	
Dramatik oyun merkezi	Kullanım alanı	4 raf	
	Merkezlerle durumu	Öğrenci dolaplarının yanında	
	Materyaller	Bebekler, kuklalar, evcilik oyuncakları	
	Etkinlikler	Serbest zamanlarda	
Blok Merkezi	Kullanım alanı	2 m iki ayrı 1 m raf	
	Merkezlerle durumu	Müzik merkezine yakın, diğer merkezlere uzak	
	Materyaller	Bloklar, Legolar, masa başı eğitici oyuncaklar	
	Etkinlikler	Güne başlama zamanında serbest oyunlar	

Ortahisar' da bulunan anaokulunun farklı sınıfları (Tablo 23-28) katılımcı formudur. Sınıf planlaması analiz edildiğinde masa düzeni orta alanda kurgulanmıştır. Öğrenme merkezleri pencere önü veya sağır duvar önüne konumlandırılmıştır. Öğrenme merkez ayrımları 3 katılımcı kısmen masa, dolap, çizgi ile yapmaktadır. Diğer katılımcıların merkez ayrımları sorusuna "hayır" cevabını vermiştir.

Tablo 24. D okulunun D2 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi

<table>
<tr><td colspan="2">Kitap m.
Dramatik oyun m.
Blok m.
Müzik m.
Fen ve doğa m.
Sanat m.
Kukla m.
 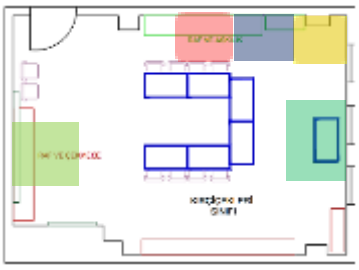 </td><td colspan="2">   </td></tr>
<tr><td colspan="2">1. Bulunan merkezler:
Fen ve doğa, Sanat, Blok, Kukla, Dramatik oyun, Kitap, Müzik,</td><td>2. Merkez ayrımları:
Var, dolap ve çizgi</td><td>3. Birlikte olan merkezler
Müzik ve Blok merkezleri</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Kitap merkezi</td><td>Kullanım alanı</td><td colspan="2">1 m</td></tr>
<tr><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="2">Dramatik oyun merkezine yakın, diğer merkezlere uzak</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="2">Kitaplar, hikâyeler</td></tr>
<tr><td>Etkinlikler</td><td colspan="2">Kitapların incelenmesi, hikâye zamanı etkinlikleri</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Müzik merkezi</td><td>Kullanım alanı</td><td colspan="2">1 m</td></tr>
<tr><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="2">Blok merkezine yakın, diğer merkezlere uzak</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="2">Tef, marakas, zil, ritim çubukları</td></tr>
<tr><td>Etkinlikler</td><td colspan="2">Müzik etkinlikleri, şarkı söylerken materyallerin kullanımı</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Fen ve doğa merkezi</td><td>Kullanım alanı</td><td colspan="2">1 m</td></tr>
<tr><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="2">Dramatik oyun merkezine yakın, diğer merkezlere uzak</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="2">Çiçekler, doğal taşlar, midye kabukları çam kozalakları, dünya küresi, diş maketi</td></tr>
<tr><td>Etkinlikler</td><td colspan="2">Çiçeklerin bakımı, sulama görevi, gözlem, inceleme etkinlikleri</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Sanat merkezi</td><td>Kullanım alanı</td><td colspan="2">4 m</td></tr>
<tr><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="2">Diğer merkezlere uzak</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="2">Kişisel boyama malzemeleri, dosyalar, pano, oyun hamurları, kâğıt, makas vb.</td></tr>
<tr><td>Etkinlikler</td><td colspan="2">Yapılan etkinliklerin panoda sergilenmesi</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Dramatik oyun merkezi</td><td>Kullanım alanı</td><td colspan="2">1 m</td></tr>
<tr><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="2">Kitap ve Fen doğa merkezine yakın, diğer merkezlere uzak</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="2">Oyun çadırı, halı, minderler, dramatik kostümler</td></tr>
<tr><td>Etkinlikler</td><td colspan="2">Güne başlama zamanında dramatik oyunlar</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Blok Merkezi</td><td>Kullanım alanı</td><td colspan="2">1 m</td></tr>
<tr><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="2">Müzik merkezine yakın, diğer merkezlere uzak</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="2">Bloklar, Legolar, masa başı eğitici oyuncaklar</td></tr>
<tr><td>Etkinlikler</td><td colspan="2">Güne başlama zamanında serbest oyunlar</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Kukla Merkezi</td><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="2">Dramatik oyun ve kitap merkezine yakın</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="2">Kukla sahnesi, kuklalar</td></tr>
<tr><td>Etkinlikler</td><td colspan="2">Kukla draması, dramatik oyunlar</td></tr>
</table>

Tablo 25. D okulunun D3 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi

<table>
<tr><td colspan="2">Kitap m.
Dramatik oyun m.
Blok m.
Fen m.
Müzik m.
Sanat m.
 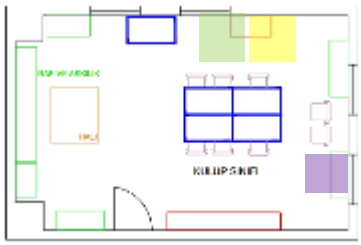 </td><td colspan="2"> </td></tr>
<tr><td colspan="2">1. Bulunan merkezler:
Kitap, Fen, Dramatik oyun, Müzik, Sanat, Blok</td><td>2. Merkez ayrımları:
Yok</td><td>3. Birlikte olan merkezler
Yok</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Kitap merkezi</td><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="2">Sanat merkezine yakın</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="2">Hikâye kitapları, dergiler</td></tr>
<tr><td>Etkinlikler</td><td colspan="2">Türkçe dil etkinliği</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Fen merkezi</td><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="2">Blok merkezine yakın</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="2">Gezegenler, hayvanlar, inşaat tamir takımı</td></tr>
<tr><td>Etkinlikler</td><td colspan="2">Fen ve matematik etkinlikleri, sanat çalışmalarında kullanılmaktadır</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Sanat merkezi</td><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="2">Müzik ve Kitap merkezinin arasında</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="2">Boyalar, kâğıt, sim ve pullar</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Müzik merkezi</td><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="2">Sanat merkezine yakın</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="2">Marakas, ritim çubukları</td></tr>
<tr><td>Etkinlikler</td><td colspan="2">Ritim çalışmaları, beden perküsyonu</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Dramatik oyun merkezi</td><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="2">Blok merkezine yakın</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="2">Kuklalar, pelüş oyuncak, mutfak malzemeleri</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Blok merkezi</td><td>Materyaller</td><td colspan="2">Tahta blok, plastik tak çıkar parçalar, yumuşak iç içe geçen parçalar</td></tr>
<tr><td>Etkinlikler</td><td colspan="2">Oyun etkinliklerinde parkur aşamalarında</td></tr>
</table>

Tablo 26. D okulunun D4 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi

<table>
<tr><td colspan="2">Kitap m.
Dramatik oyun m.
Blok m.
Fen m.
Müzik m.
Sanat m.
 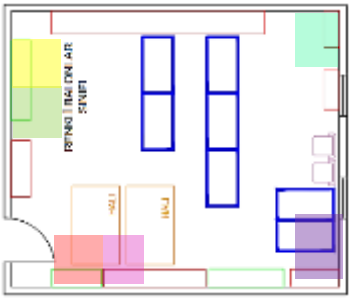 </td><td colspan="2"> </td></tr>
<tr><td colspan="2">1. Bulunan merkezler:
Fen, Dramatik oyun, Müzik, Blok</td><td>2. Merkez ayrımları:
Yok</td><td>3. Birlikte olan merkezler
Blok ve Dramatik oyun</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Kitap merkezi</td><td>Kullanım alanı</td><td colspan="2">75 cm 5 katlı raf</td></tr>
<tr><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="2">Kapının arkasında, Sanat merkezinin yanında, diğer merkezlere uzak</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="2">Kitap</td></tr>
<tr><td>Etkinlikler</td><td colspan="2">Serbest zamanda kitap okuma, etkinlik saatlerinde öğretmenin kitap okuması</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Blok merkezi</td><td>Kullanım alanı</td><td colspan="2">1 raflı dolap</td></tr>
<tr><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="2">Dramatik oyun merkezine yakın</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="2">Bloklar, Legolar</td></tr>
<tr><td>Etkinlikler</td><td colspan="2">Yapı-inşa oyunları, sayı ve renk kavramlarında materyal olarak kullanılıyor</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Fen merkezi</td><td>Kullanım alanı</td><td colspan="2">1 raflı dolap</td></tr>
<tr><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="2">Sınıfın köşesinde</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="2">Balık akvaryumu, çiçek, insan vücudu, hayvanlar, diş maketi</td></tr>
<tr><td>Etkinlikler</td><td colspan="2">Serbest zamanlarda hayvanlarla oynamak, her gün bir çocuğun balığı beslemesi, etkinliklerde insan vücudunu kullanma</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Sanat merkezi</td><td>Kullanım alanı</td><td colspan="2">1 raflı dolap</td></tr>
<tr><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="2">Kitap merkezine yakın</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="2">Boyalar, kâğıt, hamur şekilleri</td></tr>
<tr><td>Etkinlikler</td><td colspan="2">Serbest zamanda resim yapma, hamur oynama gibi etkinlikler</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Müzik merkezi</td><td>Kullanım alanı</td><td colspan="2">1 raf</td></tr>
<tr><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="2">Sınıfın ayrı bir köşesinde</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="2">Tefler, küçük davul, ziller</td></tr>
<tr><td>Etkinlikler</td><td colspan="2">Şarkı söylerken ritim tutma, serbest zamanda müzik yapma</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Dramatik oyun merkezi</td><td>Kullanım alanı</td><td colspan="2">2 metre raflı dolap</td></tr>
<tr><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="2">Blok merkezine yakın</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="2">Kuklalar, bebekler, evcilik oyuncakları, arabalar</td></tr>
<tr><td>Etkinlikler</td><td colspan="2">Serbest zamanda oyunlar oynamak, etkinlik esnasında rol için gerekli materyalleri oluşturma</td></tr>
</table>

Tablo 27. D okulunun D5 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi

1. Bulunan merkezler: Fen, Dramatik oyun, Müzik, Blok, Sanat, Kitap		**2. Merkez ayrımları:** Kısmen, dolaplarla	**3. Birlikte olan merkezler** Blok ve Dramatik oyun
Kitap merkezi	Kullanım alanı	2 m^2	
	Merkezlerle durumu	Dramatik oyun merkezine uzak, Sanat merkezine yakın	
	Materyaller	Kitap	
	Etkinlikler	Resimlere bakarak kitap okuma saati, hikâye anlatma	
Blok merkezi	Kullanım alanı	4 m^2	
	Merkezlerle durumu	Dramatik oyun merkezinin yakın; Kitap, Fen ve Sanat merkezine uzak	
	Materyaller	Çeşitli büyüklükte plastik Legolar, ahşap bloklar	
	Etkinlikler	Kule, ev, araba yolu	
Fen merkezi	Kullanım alanı	2 m^2	
	Merkezlerle durumu	Tüm merkezlere uzak	
	Materyaller	Çiçek, balık, ağız maketi, insan maketi, hayvanlar	
	Etkinlikler	Diş fırçalamayı öğrenme, hayvanlarla çiftlik oluşturma, insan vücudunu tanıma	
Sanat merkezi	Kullanım alanı	3 m^2	
	Merkezlerle durumu	Kitap merkezine yakın	
	Materyaller	Boyalar, kâğıtlar, hamurlar, fırçalar	
	Etkinlikler	Sanat etkinlikleri (suluboya, parmak boya, kesme, yapıştırma)	
Müzik merkezi	Kullanım alanı	2 m^2	
	Merkezlerle durumu	Kitap merkezine uzak	
	Materyaller	Tefler, marakaslar, zil	
	Etkinlikler	Ritim çalışmaları	
Dramatik oyun merkezi	Kullanım alanı	4 m^2	
	Merkezlerle durumu	Blok merkezine yakın	
	Materyaller	Evcilik malzemeleri (tencere, bardak, kaşık), bebekler, kuklalar, doktor seti, arabalar	
	Etkinlikler	Yemek pişirme, bebek uyutma, doktorculuk, kuklalarla hikâye anlatma	

Tablo 28. D okulunun D6 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi

<table>
<tr><td colspan="2">Kitap m.
Oyun ve Drama m.
Çizgi m.
Fen m.
Sanat m.
Eğitici Oyuncak m.
 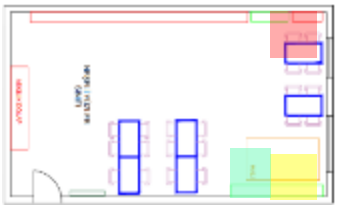 </td><td colspan="2">   </td></tr>
<tr><td colspan="2">1. Bulunan merkezler:
Fen, Oyun, Çizgi, Sanat, Blok, Eğitici oyun, Kitap</td><td>2. Merkez ayrımları:
Kısmen, dolap ve masa ile</td><td>3. Birlikte olan merkezler
Oyun ve Drama, Eğitici ve Blok merkezleri</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Kitap merkezi</td><td>Kullanım alanı</td><td colspan="2">1 m^2</td></tr>
<tr><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="2">Tüm merkezlerden ayrı yerde, diğer merkezler buradaki kitapları kullanabilir</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="2">Hikâye kitapları</td></tr>
<tr><td>Etkinlikler</td><td colspan="2">Kitapları inceleme, görsel okuma</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Çizgi merkezi</td><td>Kullanım alanı</td><td colspan="2">2 m^2</td></tr>
<tr><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="2">Tüm merkezlere uzak</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="2">Cetvel, çizgi küpleri, çizgi çeşitlerinin olduğu ahşaplar, kalemler</td></tr>
<tr><td>Etkinlikler</td><td colspan="2">Farklı çizgi çalışmaları, çizgi kalıpları kullanarak çeşitli çizgi görselleri oluşturmak</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Fen merkezi</td><td>Kullanım alanı</td><td colspan="2">1 m^2</td></tr>
<tr><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="2">Oyun ve drama merkezine yakın</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="2">Büyüteç, küre, bitki, hayvan figürleri</td></tr>
<tr><td>Etkinlikler</td><td colspan="2">İnceleme etkinlikleri</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Sanat merkezi</td><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="2">Diğer merkezlere yakın</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="2">Boya kalemleri, kâğıt, hamur şekilleri, hamurlar, yapıştırıcı</td></tr>
<tr><td>Etkinlikler</td><td colspan="2">Hamur ve çeşitli resim çalışmaları, kesme yapıştırma çalışmaları</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Oyun ve Drama merkezi</td><td>Kullanım alanı</td><td colspan="2">1.5 m^2</td></tr>
<tr><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="2">Fen merkezine yakın</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="2">Kuklalar, bebekler, evcilik oyuncakları, arabalar</td></tr>
<tr><td>Etkinlikler</td><td colspan="2">Dramatik oyunlar, evcilik oyunları</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Eğitici Oyuncak Merkezi</td><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="2">Ortak kullanım alanında</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="2">Çeşitli tak çıkar oyunları, zekâ oyunları</td></tr>
<tr><td>Etkinlikler</td><td colspan="2">Zekâ oyunları, eğitici oyuncaklar ile tasarımlar yapılıyor</td></tr>
</table>

Tablo 29. E okulunun E1 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi

1. Bulunan merkezler: Fen, Sanat, Blok, Dramatik oyun, Kitap, Müzik		**2. Merkez ayrımları:** Kısmen, dolap	**3. Birlikte olan merkezler** Fen ve Blok merkezleri
Kitap merkezi	Merkezlerle durumu	Tüm merkezlerden uzak	
	Materyaller	Hikâye kitapları, kukla, atlas	
	Etkinlikler	Kitapların dokularını inceleme, kuklalar ile resimlerini canlandırma	
Dramatik oyun merkezi	Merkezlerle durumu	Merkezlere yakın	
	Materyaller	Evcilik malzemeleri (tabak, çay bardağı, tepsi vb.)	
	Etkinlikler	Çocuklar gerçek yaşam becerileri oyun oynayarak kavrar	
Fen merkezi	Merkezlerle durumu	Kitap merkezine uzak	
	Materyaller	Dünya maketi, iskelet sistemi, büyüteç, laboratuvar malzemeleri	
	Etkinlikler	Deneyler, gözlem	
Sanat Merkezi	Merkezlerle durumu	Merkezlere uzak	
	Materyaller	Fırça, boya, kâğıt, hamur vb.	
	Etkinlikler	Sanat merkezinde çocuklar özgün etkinlikler yapar	
Blok Merkezi	Merkezlerle durumu	Fen merkezine yakın	
	Materyaller	Ahşap ve plastik birbirlerine geçmeli materyaller	
	Etkinlikler	Materyallerle yeni özgün eserler ortaya çıkarır ve oyun kurarlar	
Müzik Merkezi	Merkezlerle durumu	Merkezlere uzak	
	Materyaller	Bateri, org, davul, marakas, ritim çubuğu	
	Etkinlikler	Ritim çalışmaları, ses eğitimi, şarkı eğitimi	

Ortahisar' da bulunan anaokulunun farklı sınıfları (Tablo 29-33) katılımcı formudur. Sınıf görsellerine ulaşılamamıştır. Dolayısıyla anket verilerine göre sınıf mekânı analiz edilmiştir. Öğrenme merkezi ayrımları kısmen dolap ile yapılmaktadır. Öğrenme merkezlerini 4 katılımcı birlikte kullanmaktadır. 1 katılımcı birlikte kullandığı merkez bulunmamaktadır.

Tablo 30. E okulunun E2 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi

1. Bulunan merkezler: Fen, Sanat, Blok, Dramatik oyun, Kitap, Müzik		**2. Merkez ayrımları:** Kısmen, dolap	**3. Birlikte olan merkezler** Yok
Kitap merkezi	Merkezlerle durumu	Diğer merkezlere uzak	
	Materyaller	Kitaplar, kukla, maskeler, hayvanlar	
	Etkinlikler	Hikâye saati, kuklalar kullanılarak karakter canlandırma	
Dramatik oyun merkezi	Merkezlerle durumu	Diğer merkezlere yakın	
	Materyaller	Evcilik malzemeleri (tabak, çay bardağı, tepsi vb.)	
	Etkinlikler	Serbest zaman etkinliğinde gündelik hayatı taklit edecek malzemeler, oyuncak kullanılır	
Fen merkezi	Merkezlerle durumu	Diğer merkezlere uzak	
	Materyaller	Dünya maketi, iskelet sistemi, büyüteç, laboratuvar malzemeleri	
	Etkinlikler	Deneyler, gözlem, alan gezileri	
Sanat merkezi	Merkezlerle durumu	Diğer merkezlere yakın	
	Materyaller	Fırça, boya, kâğıt, hamur, kalem, pul, sim çeşitleri, yapıştırıcı	
	Etkinlikler	Yırtma yapıştırma yuvarlama, kolaj, boyama çalışmaları	
Blok merkezi	Merkezlerle durumu	Diğer merkezlere yakın	
	Materyaller	Ahşap ve plastik birbirlerine geçmeli materyaller, şekiller, Legolar	
	Etkinlikler	Materyallerle yeni özgün eserler ortaya çıkarır ve oyun kurarlar	
Müzik merkezi	Merkezlerle durumu	Diğer merkezlere uzak	
	Materyaller	Bateri, org, davul, marakas, ritim çubuğu	
	Etkinlikler	Ritim çalışmaları, ses eğitimi, şarkı eğitimi	
Hareket ve oyun merkezi	Merkezlerle durumu	Diğer merkezlere uzak	
	Materyaller	Basket potası, top çeşitleri, minderler, step tahtaları,	
	Etkinlikler	Parkur oyunları, kurallı oyunlar, çocuk yogası, spor hareketleri	

Tablo 31. E okulunun E3 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi

1. Bulunan merkezler: Sanat, Blok, Dramatik oyun, Kitap, Müzik	**2. Merkez ayrımları:** Kısmen, dolap	**3. Birlikte olan merkezler** Oyun ve Drama merkezi

Tablo 32. E okulunun E4 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi

1. Bulunan merkezler: Fen, Sanat, Blok, Dramatik oyun, Kitap, Müzik		**2. Merkez ayrımları:** Kısmen, dolap	**3. Birlikte olan merkezler** Fen ve Blok merkezi
Kitap merkezi	Merkezlerle durumu	Diğer merkezlere uzak	
	Materyaller	Kitaplar, kukla, maskeler, atlas	
	Etkinlikler	Dokunsal kitaplarla duyu organlarını çalıştırır, kuklalarla canlandırma yapar	
Dramatik oyun merkezi	Merkezlerle durumu	Diğer merkezlere yakın	
	Materyaller	Evcilik malzemeleri (tabak, çay bardağı, tepsi vb.)	
	Etkinlikler	Gündelik hayatı taklit edecek malzemeler, oyuncak kullanılır	
Fen merkezi	Merkezlerle durumu	Diğer merkezlere uzak	
	Materyaller	Dünya, iskelet sistemi, büyüteç, laboratuvar malzemeleri, atlas	
	Etkinlikler	Deneyler, gözlem, alan gezileri	
Sanat merkezi	Merkezlerle durumu	Diğer merkezlere uzak	
	Materyaller	Fırça, boya, kâğıt, hamur, kalem, pul, sim çeşitleri	
	Etkinlikler	Çocuklar etkinlikleri özgün şekilde oluşturup kolaj çalışması yaparlar	
Blok merkezi	Merkezlerle durumu	Diğer merkezlere yakın	
	Materyaller	Ahşap ve plastik birbirlerine geçmeli materyaller, şekiller, Legolar	
	Etkinlikler	Materyallerle yeni özgün eserler ortaya çıkarır ve oyun kurarlar	
Müzik merkezi	Merkezlerle durumu	Diğer merkezlere uzak	
	Materyaller	Bateri, org, davul, marakas, ritim çubuğu	
	Etkinlikler	Orf ile ritim çalışmaları, ses açma, şarkı eğitimi	
Hareket ve oyun merkezi	Merkezlerle durumu	Diğer merkezlere uzak	
	Materyaller	Basket potası, hulahop, tırmanma merdiveni, minderler, step tahtaları	
	Etkinlikler	Parkur oyunları, kurallı oyunlar, çocuk yogası, spor hareketleri	

Tablo 33. E okulunun E5 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi

1. Bulunan merkezler: Blok, Kitap, Evcilik		**2. Merkez ayrımları:** Var	**3. Birlikte olan merkezler** Fen, Blok ve Evcilik merkezi
Drama merkezi	Merkezlerle durumu	Yakın	
	Materyaller	Kostümler	
	Etkinlikler	Drama etkinlikleri	
Fen merkezi	Merkezlerle durumu	Yakın	
	Materyaller	Görsel materyaller	
	Etkinlikler	Deneyler ve gözlem	
Müzik merkezi	Merkezlerle durumu	Yakın	
	Materyaller	Müzik ve ritim aletleri	

Tablo 34. F okulunun F1 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi

1. Bulunan merkezler: Blok, Kitap, Evcilik, Fen		**2. Merkez ayrımları:** Yok	**3. Birlikte olan merkezler** Var
Blok merkezi	Merkezlerle durumu	Birlikte	
Fen merkezi	Kullanım alanı	Duvarda ağacın altındaki çizgi, etkinliklere göre değişkenlik gösterir	
Kitap merkezi	Kullanım alanı	Duvar köşesinde	
	Etkinlikler	Hikâye ve drama etkinlikleri	
Evcilik merkezi	Merkezlerle durumu	Birlikte	

Tablo 35. F okulunun F2 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi

1. Bulunan merkezler: Kitap, Evcilik, Sanat, Dramatik oyuncak		**2. Merkez ayrımları:** Yok	**3. Birlikte olan merkezler** Kukla ve Evcilik merkezi
Kitap merkezi	Materyaller	Kitaplar	
Fen merkezi	Materyaller	Yaprak ve kozalaklar	
Dramatik oyuncak merkezi	Materyaller	Peluş oyuncak, kukla, bebek	
Sanat merkezi	Materyaller	Yapılan etkinlikler için pano	

Tablo 36. F okulunun F3 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi

1. Bulunan merkezler: Blok, Kitap, Sanat, Dramatik oyun, Fen		**2. Merkez ayrımları:** Kısmen, dolap ile	**3. Birlikte olan merkezler** Var
Fen merkezi	Materyaller	Küpler, akvaryum, kozalak, yapraklar, meşe palamudu	
	Etkinlikler	Deney	
Kitap merkezi	Merkezlerle durumu	Uzak	
	Materyaller	Kitaplar, dergiler	
	Etkinlikler	Dergileri inceleme, kitap okuma	
Dramatik oyun merkezi	Merkezlerle durumu	Blok merkezinin yanında	
	Materyaller	Bebekler, mutfak malzemeleri	
Blok merkezi	Merkezlerle durumu	Dramatik oyun merkezinin yanında	
	Materyaller	Bloklar, Legolar, ahşap materyaller	

Tablo 37. F okulunun F4 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi

<table>
<tr><td colspan="2">Kitap m.
Evcilik m.
Blok m.
Fen m.
Masa oyuncakları m.
 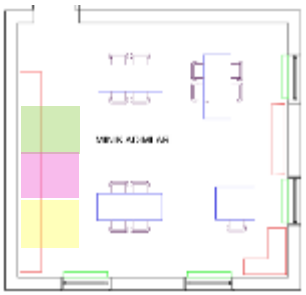 </td><td colspan="2">   </td></tr>
<tr><td colspan="2">1. Bulunan merkezler:
Blok, Fen ve doğa, Eğitici oyuncak, Kitap, Evcilik</td><td>2. Merkez ayrımları:
Kısmen, dolap ve yer farklılığı ile</td><td>3. Birlikte olan merkezler
Blok ve eğitici oyuncak merkezi</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Fen merkezi</td><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="2">Kitap merkezine yakın</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="2">Toprak, taş, yapraklar</td></tr>
<tr><td>Etkinlikler</td><td colspan="2">İnceleme</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Kitap merkezi</td><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="2">Fen merkezine yakın</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="2">Kitaplık ve kitaplar</td></tr>
<tr><td>Etkinlikler</td><td colspan="2">Kitapları inceleme, görsel okuma</td></tr>
<tr><td>Masa oyunları merkezi</td><td>Materyaller</td><td colspan="2">Yapbozlar, Legolar</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Blok merkezi</td><td>Materyaller</td><td colspan="2">Tahta bloklar</td></tr>
<tr><td>Etkinlikler</td><td colspan="2">Kule yapma</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Evcilik merkezi</td><td>Materyaller</td><td colspan="2">Bardak, tabak, kaşık, çatal</td></tr>
<tr><td>Etkinlikler</td><td colspan="2">Oyun oynama</td></tr>
</table>

Tablo 38. F okulunun F5 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi

<table>
<tr>
<td colspan="2">Kitap m.
Dramatik oyun m.
Blok m.
Fen m.
Kukla m.
Evcilik m.
 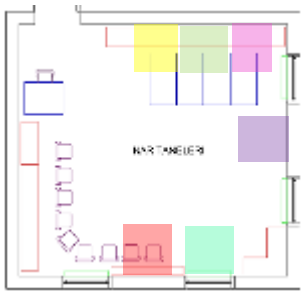 </td>
<td colspan="2">   </td>
</tr>
<tr>
<td colspan="2">1. Bulunan merkezler:
Blok, Fen, Eğitici oyuncak, Kitap, Evcilik, Müzik</td>
<td>2. Merkez ayrımları:
Kısmen, cam önleri merkez olarak kullanılıyor</td>
<td>3. Birlikte olan merkezler:
Blok, eğitici oyuncak ve evcilik merkezi</td>
</tr>
<tr><td rowspan="3">Blok merkezi</td><td>Kullanım alanı</td><td colspan="2">Dar alan</td></tr>
<tr><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="2">Yakın</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="2">Plastik oyuncak</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Evcilik merkezi</td><td>Kullanım alanı</td><td colspan="2">Dar alan</td></tr>
<tr><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="2">Yakın</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="2">Plastik ve ahşap materyal</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Fen merkezi</td><td>Kullanım alanı</td><td colspan="2">Dar alan, cam önü</td></tr>
<tr><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="2">Uzak</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="2">Bitki, hayvan maketi, büyüteç tartı</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Dramatik oyun merkezi</td><td>Kullanım alanı</td><td colspan="2">Dar alan</td></tr>
<tr><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="2">Bebekler, arabalar, evcilik materyalleri</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Kitap merkezi</td><td>Kullanım alanı</td><td colspan="2">Dar alan</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="2">Bilimsel kitaplar</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Kukla merkezi</td><td>Kullanım alanı</td><td colspan="2">Dar alan, cam önü</td></tr>
<tr><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="2">Yakın</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="2">Kumaş, peluş kuklalar</td></tr>
</table>

Tablo 39. F okulunun F6 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi

<table>
<tr><td colspan="2">Kitap m.
Drama m.
Blok m.
Akıl oyunları m.
Fen m.
 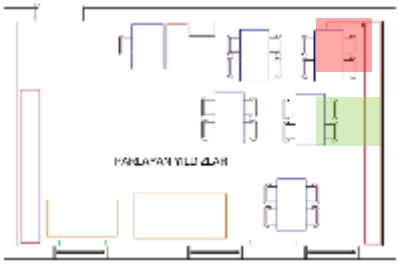 </td><td colspan="2">   </td></tr>
<tr><td colspan="2">1. Bulunan merkezler:
Blok, Fen ve doğa, Akıl oyunları, Kitap, Evcilik, Atatürk</td><td>2. Merkez ayrımları:
Yok</td><td>3. Birlikte olan merkezler
Blok ve Akıl oyunları merkezi</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Blok merkezi</td><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="2">Akıl oyunları merkeziyle birlikte</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="2">Plastik ve ahşap</td></tr>
<tr><td>Etkinlikler</td><td colspan="2">Yapı-inşa</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Drama merkezi</td><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="2">Birlikte ve ayrı</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="2">Keçe, kumaş, pelüş, ahşap</td></tr>
<tr><td>Etkinlikler</td><td colspan="2">Türkçe dil</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Fen merkezi</td><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="2">Yakın</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="2">Ahşap</td></tr>
<tr><td>Etkinlikler</td><td colspan="2">Fen ve doğa</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Akıl oyunları merkezi</td><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="2">Blok merkeziyle birlikte</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="2">Ahşap ve plastik</td></tr>
<tr><td>Etkinlikler</td><td colspan="2">Akıl oyunları</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Kitap merkezi</td><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="2">Blok merkezine yakın</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="2">Ahşap</td></tr>
<tr><td>Etkinlikler</td><td colspan="2">Türkçe dil</td></tr>
</table>

Ortahisar' da bulunan anaokulunun farklı sınıfları (Tablo 34-39) katılımcı formudur. Katılımcılar arasından birkaçının anket görsellerine ulaşılmıştır. Ulaşılan görseller incelendiğinde ve anket verileri sonucunda masa düzeni orta alanda bulunması tercih edilmiştir. Öğrenme merkezleri sağır duvar yüzeyi veya pencere önünde bulunabilmektedir. Merkez ayrımları 3 katılımcıya göre kısmen dolap, yer farklılığı, cam önü ile yapılmaktadır. Diğer 3 katılımcılar merkez ayrımı sorusuna "hayır" yanıtını vermiştir. Birlikte kullanılan merkez bilgisine tüm katılımcılar "evet" yanıtını vermiştir.

Tablo 40. G okulunun G1 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi

<table>
<tr><td colspan="2">Kitap m.
Dramatik oyun m.
Evcilik m.
Masa oyunları m.
Müzik m.
Matematik m.</td><td colspan="2">
</td><td colspan="2">   </td></tr>
<tr><td colspan="2">1. Bulunan merkezler:
Kitap, Masa oyuncakları, Evcilik, Dramatik oyun, Müzik, Matematik</td><td colspan="2">2. Merkez ayrımları:
Kısmen, dolap raflarıyla</td><td>3. Birlikte olan merkezler
Masa oyuncakları ve Hikâye merkezi</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Kitap merkezi</td><td>Kullanım alanı</td><td colspan="3">1 m^2</td></tr>
<tr><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="3">Sınıf içi, yakın</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="3">Hikâye kitapları</td></tr>
<tr><td>Etkinlikler</td><td colspan="3">Kitap okuma, resimleri inceleme anlatma, resim yapma</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Masa oyuncakları merkezi</td><td>Kullanılan alan</td><td colspan="3">1 m^2</td></tr>
<tr><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="3">Dramatik oyun merkezine yakın</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="3">Yapbozlar, tak çıkar oyuncakları</td></tr>
<tr><td>Etkinlikler</td><td colspan="3">İnşa oyunları, yaratıcı çalışmalar</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Evcilik merkezi</td><td>Kullanım alanı</td><td colspan="3">1 m^2</td></tr>
<tr><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="3">Diğer merkezlerle yan yana</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="3">Oyuncak tabak, bardak, çatal, kaşık, meyve sebze ve tencere vs.</td></tr>
<tr><td>Etkinlikler</td><td colspan="3">Misafir ağırlama, yemek yapma, aile nasıl olur etkinlikleri</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Müzik merkezi</td><td>Kullanım alanı</td><td colspan="3">1 m^2</td></tr>
<tr><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="3">Dramatik oyun merkezine yakın</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="3">Def, marakas, üçgen demir</td></tr>
<tr><td>Etkinlikler</td><td colspan="3">Ritim çalışmaları, ses çıkarma ve dinleme, çıkan sesleri tanıma</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Dramatik oyun merkezi</td><td>Kullanım alanı</td><td colspan="3">1 m^2</td></tr>
<tr><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="3">Müzik ve masa oyuncakları merkezine yakın</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="3">Kuklalar</td></tr>
<tr><td>Etkinlikler</td><td colspan="3">Kukla canlandırma, hikâye anlatma vs.</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Matematik merkezi</td><td>Kullanım alanı</td><td colspan="3">1 m^2</td></tr>
<tr><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="3">Sınıf içi, yakın</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="3">Yapbozlar, zekâ geliştirici oyuncaklar</td></tr>
<tr><td>Etkinlikler</td><td colspan="3">Yaratıcılığı tetikleyen, hızlı düşünmeyi etkileyen etkinlikler</td></tr>
</table>

Tablo 41. G okulunun G2 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi

<table>
<tr><td colspan="2">Kitap m.
Dramatik oyun m.
Blok m.
Fen m.
Eğitici oyuncak m.</td><td colspan="2"> </td><td colspan="2">   </td></tr>
<tr><td colspan="2">1. Bulunan merkezler:
Blok, Dramatik oyun</td><td colspan="2">2. Merkez ayrımları:
Yok</td><td>3. Birlikte olan merkezler:
Yok</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Kitap merkezi</td><td>Kullanım alanı</td><td colspan="3">9 m^2</td></tr>
<tr><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="3">Uzak, okulun dışında bir birim</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="3">Kitaplar, kuklalar, kukla köşesi, minder, sandalye</td></tr>
<tr><td>Etkinlikler</td><td colspan="3">Türkçe dil etkinliği</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Blok merkezi</td><td>Kullanım alanı</td><td colspan="3">1 m^2</td></tr>
<tr><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="3">Yakın</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="3">Bloklar, Legolar, arabalar</td></tr>
<tr><td>Etkinlikler</td><td colspan="3">Serbest zaman etkinliği</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Eğitici oyuncak merkezi</td><td>Kullanım alanı</td><td colspan="3">1 m^2</td></tr>
<tr><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="3">Yakın</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="3">Yapbozlar, kutu oyuncakları</td></tr>
<tr><td>Etkinlikler</td><td colspan="3">Grup oyunları, serbest oyunlar</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Fen merkezi</td><td>Kullanım alanı</td><td colspan="3">9 m^2</td></tr>
<tr><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="3">Uzak, okulun dışında bir birim</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="3">Deney tüpleri, vücut maketi, diş maketi</td></tr>
<tr><td>Etkinlikler</td><td colspan="3">Fen- doğa etkinlikleri</td></tr>
</table>

Ortahisar'da bulunan anaokulunun farklı sınıfları (Tablo 40-43) katılımcı formudur. Görseller ve planlar incelendiğinde sınıf mekânında masa düzeni duvar yüzeylerine yakın olması tercih edilmiş ve orta alan boş bırakılmıştır. Merkez ayrımları kısmen dolap, oyuncak dolabı ve rafı ile yapılmaktadır. Birlikte olan merkezler bulunmaktadır. 1 katılımcı merkez ayrımı sorusuna ve birlikte bulunan merkezler sorusuna "hayır" cevabını vermiştir. Diğer 3 katılımcı "evet" cevabını vermiştir.

Tablo 42. G okulunun G3 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi

<table>
<tr>
<td colspan="2">Kitap m.
Oyun m.
Blok m.
Fen m.
Müzik m.
Sanat m.
  </td>
<td colspan="2">
  </td>
</tr>
<tr>
<td colspan="2">1. Bulunan merkezler:
Kitap, Oyun, Müzik, Fen, Blok, Sanat</td>
<td>2. Merkez ayrımları:
Kısmen, dolap</td>
<td>3. Birlikte olan merkezler
Dramatik oyun, Fen dolapları yakın</td>
</tr>
<tr><td rowspan="4">Kitap merkezi</td><td>Kullanılan alan</td><td colspan="2">1 dolabın rafı</td></tr>
<tr><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="2">Blok merkezine yakın</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="2">Kitaplar</td></tr>
<tr><td>Etkinlikler</td><td colspan="2">Her gün yeni bir kitap (günün kitabı)</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Fen merkezi</td><td>Kullanılan alan</td><td colspan="2">1 dolabın yarısı</td></tr>
<tr><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="2">Müzik merkezine yakın</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="2">Hayvanlar diş maketi</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Müzik merkezi</td><td>Kullanılan alan</td><td colspan="2">1 dolabın yarısı</td></tr>
<tr><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="2">Fen merkezine yakın</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="2">Marakaslar, minik müzik oyuncakları</td></tr>
<tr><td>Etkinlikler</td><td colspan="2">Ritim çalışmaları</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Oyun merkezi</td><td>Kullanılan alan</td><td colspan="2">1 dolap ve 1 dolabın yarısı</td></tr>
<tr><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="2">Tüm merkezler yakın</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="2">Arabalar, evcilik oyuncakları, kuklalar, bebekler</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Blok merkezi</td><td>Kullanılan alan</td><td colspan="2">1 dolap ve 1 dolabın yarısı</td></tr>
<tr><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="2">Kitap merkezine yakın</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="2">Yapbozlar, çok parçalı oyuncaklar, blok küpler, ahşap bloklar vb.</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Sanat merkezi</td><td>Kullanılan alan</td><td colspan="2">1 dolap</td></tr>
<tr><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="2">Yakın</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="2">Oyun hamurları, boyalar, kâğıt</td></tr>
<tr><td>Etkinlikler</td><td colspan="2">Çok çeşitli</td></tr>
</table>

Tablo 43. G okulunun G4 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi

<table>
<tr>
<td colspan="2">Kitap m.
Dramatik oyun m.
Blok m.
Fen m.
Müzik m.
  </td>
<td colspan="2">
  </td>
</tr>
<tr>
<td colspan="2">1. Bulunan merkezler:
Kitap, Dramatik oyun, Müzik, Fen, Blok</td>
<td>2. Merkez ayrımları:
Kısmen, Oyuncak dolap gözler ve raflar</td>
<td>3. Birlikte olan merkezler
Dramatik oyun, Fen, Blok</td>
</tr>
<tr><td rowspan="4">Kitap merkezi</td><td>Kullanılan alan</td><td colspan="2">Sınıfta 1 raf, ek binada kütüphane 9 m^2</td></tr>
<tr><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="2">Tüm merkezlere uzak</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="2">Çocuk kitapları, ebeveyn eğitici kitapları, kuklalar, kostümler</td></tr>
<tr><td>Etkinlikler</td><td colspan="2">Türkçe dil etkinlikleri, kukla oynatma ve canlandırma, hikâye okuma</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Fen ve Doğa merkezi</td><td>Kullanılan alan</td><td colspan="2">1 raf</td></tr>
<tr><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="2">Dramatik oyun, Blok ve Eğitici oyuncak merkeziyle yakın</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="2">Hayvan kuklaları</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Müzik merkezi</td><td>Kullanılan alan</td><td colspan="2">1 raf</td></tr>
<tr><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="2">Tüm merkezlere uzak</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="2">Marakaslar, ziller, tefler, çeşitli müzik aletleri</td></tr>
<tr><td>Etkinlikler</td><td colspan="2">Ritim çalışmaları, müzik etkinlikleri</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Blok merkezi</td><td>Kullanılan alan</td><td colspan="2">Oyuncak dolabın 2-3 rafı</td></tr>
<tr><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="2">Dramatik oyun, eğitici oyuncak merkeziyle yakın</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="2">Legolar, yapı-inşa oyuncakları, oyuncak çitler</td></tr>
<tr><td>Etkinlikler</td><td colspan="2">Tasarım oyunları, yapı-inşa oyunları</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Dramatik oyun merkezi</td><td>Kullanılan alan</td><td colspan="2">Oyuncak dolabın 6 rafı</td></tr>
<tr><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="2">Blok merkeziyle yakın</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="2">Oyuncak bebekler, mutfak malzemeleri, pelüş oyuncaklar, kuklalar, ilk yardım ve doktor malzemeleri, arabalar</td></tr>
<tr><td>Etkinlikler</td><td colspan="2">Evcilik oyunları, doktor oyunları, canlandırmalar</td></tr>
</table>

Tablo 44. H okulunun H1 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi

<table>
<tr><td colspan="2">Kitap m.
Dramatik oyun m.
Blok m.
Fen m.
Sanat m.
 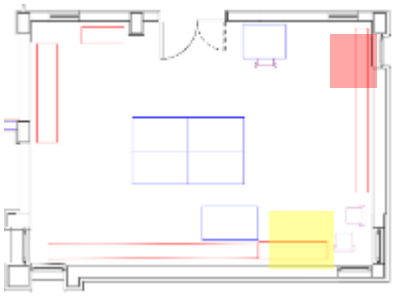 </td><td colspan="2">   </td></tr>
<tr><td colspan="2">1. Bulunan merkezler:
Kitap, Sanat, Evcilik ve Dramatik oyun</td><td>2. Merkez ayrımları:
Kısmen, dolap</td><td>3. Birlikte olan merkezler
Fen ve Blok merkezi</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Kitap merkezi</td><td>Kullanım alanı</td><td colspan="2">1 m^2</td></tr>
<tr><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="2">Dramatik oyun merkezine uzak</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="2">Kitap ve dergi</td></tr>
<tr><td>Etkinlikler</td><td colspan="2">Kitap inceleme, okuma ve anlatma</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Fen merkezi</td><td>Kullanım alanı</td><td colspan="2">1 m^2</td></tr>
<tr><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="2">Blok merkeziyle birlikte</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="2">Çeşitli hayvan figürleri</td></tr>
<tr><td>Etkinlikler</td><td colspan="2">Deney ve gözlem</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Sanat merkezi</td><td>Kullanım alanı</td><td colspan="2">1 m^2</td></tr>
<tr><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="2">2 m^2</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="2">Sulu boya, hamur, yapıştırıcı, eva, kağıt, pastel boya, keçeli kalem</td></tr>
<tr><td>Etkinlikler</td><td colspan="2">Kesme, katlama, yuvarlama, yapıştırma</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Blok merkezi</td><td>Kullanım alanı</td><td colspan="2">2 m^2</td></tr>
<tr><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="2">Fen merkeziyle birlikte</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="2">Legolar, puzzle, kutu oyunları, araba, bloklar</td></tr>
<tr><td>Etkinlikler</td><td colspan="2">Güne başlama zamanında serbest oyunlar</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Dramatik oyun merkezi</td><td>Kullanım alanı</td><td colspan="2">1 m^2</td></tr>
<tr><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="2">Kitap merkezine uzak</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="2">Mutfak dolabı, mutfak malzemeleri, meyve, sebze, pasta malzemeleri</td></tr>
<tr><td>Etkinlikler</td><td colspan="2">Güne başlama zamanında serbest oyunlar</td></tr>
</table>

Ortahisar' da bulunan anaokulunun farklı sınıfları (Tablo 44-46) katılımcı formudur. Görseller ve plan incelendiğinde masa düzeni duvar yüzeylerine yakın veya orta alanda olması tercih edilmiştir. Öğrenme merkezleri sağır duvar ve pencere önü olarak konumlandırılmıştır. Merkez ayrımları kısmen dolap, renk farkı ile yapılmıştır. 1 katılımcı merkez ayrımı sorusuna "hayır" yanıtını vermiştir. 1 katılımcı birlikte olan merkezi bulunmaktadır. 2 katılımcının birlikte olan merkezi bulunmamaktadır.

Tablo 45. H okulunun H2 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi

<table>
<tr><td colspan="2">Kitap m.
Sanat m.
  </td><td colspan="2">   </td></tr>
<tr><td colspan="2">1. Bulunan merkezler:
Kitap, Sanat</td><td>2. Merkez ayrımları:
Yok</td><td>3. Birlikte olan merkezler
Yok</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Kitap merkezi</td><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="2">Yakın</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="2">Kitaplar</td></tr>
<tr><td>Etkinlikler</td><td colspan="2">Okunan kitaplar resmedilmesi, kapak resminin yapılması</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Sanat merkezi</td><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="2">Yakın</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="2">Çeşitli desenler, yapıştırıcı, kâğıt, pastel boya, makas, fon kartonları</td></tr>
<tr><td>Etkinlikler</td><td colspan="2">Çocuklar istediklerini veya yönlendirmeyle etkinlik yapıyorlar</td></tr>
</table>

Tablo 46. H okulunun H3 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi

<table>
<tr><td colspan="2">Kitap m.
Kukla m.
Evcilik m.
  </td><td colspan="2">   </td></tr>
<tr><td colspan="2">1. Bulunan merkezler:
Hikâye, Kukla, Evcilik</td><td>2. Merkez ayrımları:
Kısmen, Hikâye merkezi renk ayrımı ile</td><td>3. Birlikte olan merkezler
Yok</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Hikâye merkezi</td><td>Merkezlerle durumu</td><td colspan="2">Yakın</td></tr>
<tr><td>Materyaller</td><td colspan="2">Kitaplar</td></tr>
<tr><td>Etkinlikler</td><td colspan="2">Hikâye okuma</td></tr>
</table>

Tablo 47. I okulunun I1 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi

1. Bulunan merkezler: Manipülatif oyuncak, Blok, Dramatik oyun, Fen, Müzik		**2. Merkez ayrımları:** Yok	**3. Birlikte olan merkezler** Dramatik oyun ve Müzik merkezi
Blok merkezi	Merkezlerle durumu	Ayrı	
	Materyaller	Ahşap ve plastik bloklar	
	Etkinlikler	Yapı-inşa	
Dramatik oyun merkezi	Merkezlerle durumu	Aynı alan	
	Materyaller	Evcilik malzemeleri, kumaşlar, arabalar, uçaklar, pelüş oyuncaklar	
	Etkinlikler	Kurgulanmış oyunlar	
Müzik merkezi	Merkezlerle durumu	Dramatik oyun merkezi	
	Materyaller	Marakas, ritim çubukları, zil, ksilofon	
	Etkinlikler	Özgün ürün oluşturma, grup ritim çalışmaları	

Tablo 48. I okulunun I2 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi

1. Bulunan merkezler: Blok, Fen, Kitap, Dramatik oyun, Sanat		**2. Merkez ayrımları:** Kısmen, dolap	**3. Birlikte olan merkezler** Oyun ve Blok merkezi
Kitap merkezi	Kullanım alanı	4 m^2	
	Merkezlerle durumu	Uzak	
	Materyaller	Kitap	
	Etkinlikler	Hikâye etkinliği	
Fen merkezi	Merkezlerle durumu	Uzak	
	Materyaller	İnsan organları, dünya küresi, tartı, abaküs	
	Etkinlikler	Deney	
Sanat etkinliği merkezi	Kullanım alanı	1 m^2	
	Merkezlerle durumu	Uzak	
	Materyaller	Sulu boya, hamur, yapıştırıcı, eva, kağıt, pastel boya, keçeli kalem	
	Etkinlikler	Kesme, katlama, yuvarlama, yapıştırma	
Blok merkezi	Kullanım alanı	3 m^2	
	Merkezlerle durumu	Oyun merkeziyle birlikte	
	Materyaller	Legolar, tahta bloklar	
	Etkinlikler	Yapı-inşa	
Dramatik oyun merkezi	Merkezlerle durumu	Yakın	
	Materyaller	Kuklalar	
	Etkinlikler	Drama etkinliği	

Tablo 49. J okulunun J1 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi

1. Bulunan merkezler: Blok, Fen, Kitap, Dramatik oyun, Sanat, Kukla, Müzik, Zekâ oyunları		**2. Merkez ayrımları:** Kısmen, dolap	**3. Birlikte olan merkezler** Kitap köşesi yapboz materyalleri ile
Kitap merkezi	Kullanım alanı	0,5 m^2	
	Merkezlerle durumu	Yapboz ve Kukla merkezine yakın	
	Materyaller	Hikâye kitapları	
	Etkinlikler	Hikâye görsellerinden faydalanarak okuma saati	
Fen merkezi	Kullanım alanı	1 m	
	Merkezlerle durumu	Sanat ve zekâ oyunları merkezine yakın	
	Materyaller	Büyüteç, deneylerin gözlem süreci, matematik materyalleri, hava grafiği, kum saati	
	Etkinlikler	Deney, gözlem inceleme, matematik becerileri geliştirme	
Sanat merkezi	Kullanım alanı	Yarım m^2	
	Merkezlerle durumu	Fen ve drama merkezine yakın	
	Materyaller	Atık fon, eva gibi kâğıtlar, makas, oynar göz, A4 kâğıdı, yapıştırıcılar	
	Etkinlikler	Özgün sanat etkinlikleri	
Blok merkezi	Kullanım alanı	2 m^2	
	Merkezlerle durumu	Birlikte olma durumu yok, Müzik merkezine yakın	
	Materyaller	Yapı oyuncakları, tak çıkar oyuncaklar, tahta ve plastik bloklar	
	Etkinlikler	Yapı-inşa	
Dramatik oyun merkezi	Kullanım alanı	2 m^2	
	Merkezlerle durumu	Sanat merkezine yakın	
	Materyaller	Meslek kostümleri, bebekler, küçük ev, ev eşya materyalleri	
	Etkinlikler	Rol yapma, canlandırma, oyun sergileme	
Kukla merkezi	Kullanım alanı	Yarım m^2	
	Merkezlerle durumu	Kitap merkezine yakın	
	Materyaller	Kuklalar	
	Etkinlikler	Canlandırma	
Müzik merkezi	Kullanım alanı	Yarım m^2	
	Merkezlerle durumu	Blok merkezine yakın	
	Materyaller	Çeşitli ritim ve müzik aletleri	
	Etkinlikler	Ritim ve müzik çalışmaları	

Tablo 50. K okulunun K1 sınıfı öğrenme merkezi bilgisi

1. Bulunan merkezler: Blok, Kitap, Sanat, Müzik		**2. Merkez ayrımları:** Kısmen, sınıf fiziki konum ve çocukların ilgilerine göre	**3. Birlikte olan merkezler** Yok
Kitap merkezi	Kullanım alanı	Dolap içi	
	Merkezlerle durumu	Yakın	
	Materyaller	Kitaplar, kuklalar	
	Etkinlikler	Resimlere bakarak yorumlama	
Sanat merkezi	Kullanım alanı	Dolaplar, masa	
	Merkezlerle durumu	Diğer merkezlere yakındır	
	Materyaller	Farklı artık materyaller, düğmeler, renkli kâğıtlar	
Müzik merkezi	Kullanım alanı	Dolaplar	
	Merkezlerle durumu	Diğer merkezlerden ayrıdır	
	Materyaller	Ritim çubuğu, minik org, zilli tef, ksilofon	
	Etkinlikler	Ritim çalışmaları	
Blok merkezi	Kullanım alanı	Dolap rafı	
	Merkezlerle durumu	Diğer merkezlere yakın	
	Materyaller	Büyük bloklar	
	Etkinlikler	İnşa oyunları	

Ortahisarda bulunan anaokulunun farklı sınıfları (Tablo 47-48) katılımcı formudur. Görsellerine ulaşılamamıştır, dolayısıyla anket verilerinde olan bilgiler sayesinde anliz edilmiştir. 1 katılımcı formu merkez ayrımı bulunmamaktadır. 1 katılımcının merkez ayrımı kısmen, dolap ile yapılmaktadır. Her iki katılımcınında birlikte kullandıkları öğrenme merkezi bulunmaktadır.

Tablo 49. ve Tablo 50. katılımcı farklı anaokullarının birer sınıfıdır. Merkez ayrımları kısmen, dolap ve ya çocukların isteklerine göre fiziksel konuma uygunluk ile ayrılmaktadır. 1 katılımcının birlikte kullandığı merkez bulunmaktadır. 1 katılımcının birlikte kullandığı merkez bulunmamaktadır.

3.2.2. Öğrenme Merkezlerinin Uygulamadaki Durumu: Eğitimci Anketi Verisi

Eğitim sürecinde etkin olarak kullanılan öğrenme merkezleri: Öğretmenlerden derslerde merkezleri kullanımlarına göre sıralaması istenmiştir. En çok kullanılan merkez 1, en az kullanılan merkez 7'nci sırada işaretlenmiştir. Ana kriterlerin değerlendirilmesinde, 7 ile 1 puan aralığında bir değerlendirilme ölçütü kullanılmıştır. Tablo 51' de merkezler ve aldıkları puanlar verilmiştir. Tablo 51'de görüldüğü gibi eğitim sürecinde çocuklar

tarafından en çok tercih edilen merkezler sırasıyla: Blok merkezi (251) , Dramatik oyun merkezi (216), Sanat merkezi (197), en az kullanılan Kukla merkezidir (5). Evcilik merkez oyuncakları ve Kukla merkez oyuncakları, Dramatik oyun merkezi bünyesinde bulunabileceği için Blok merkeziyle birlikte Dramatik oyun merkezi en çok tercih edilen merkezler arasında ilk sıralardadır.

Tablo 51. Değerlendirme ve puanları

Merkezler/Köşeler	**Puanlar**
Blok	251
Dramatik oyun	216
Sanat	197
Kitap	194
Fen	126
Müzik	121
Evcilik	8
Kukla	5
Eğitici Oyun	20

Çocukların ders ve serbest zaman etkinliklerinde tercih ettikleri öğrenme merkezleri: Anket sorularından ders saatinde ve serbest zamanda çocuklar tarafından en çok tercih edilen merkezler ve etkinlikler sorulmuştur. Tablo 52'de görüldüğü gibi katılımcıların ders saatinde en çok tercih ettiği merkezler sırasıyla Sanat merkezi (21) , Blok merkezi (20), Dramatik oyun (16) merkezidir. Çocukların serbest zaman diliminde ise sırasıyla Dramatik oyun merkezi (28), Blok merkezi (23), Sanat merkezini (15) tercih ettiklerini söylemişlerdir. Ders saatinde veya serbest zaman etkinliklerinde en çok tercih edilenler ses ve hareketin olduğu merkezler olmakla birlikte el becerilerin geliştirildiği Sanat merkezide tercih edilenler arasında olmaktadır

Tablo 52. Ders saatinde ve serbest zamanda tercih edilen merkezler

	Ders saatinde hoşlandığı	**Serbest zamanda hoşlandığı**
Blok	20	23
Sanat	21	15
Dramatik oyun	16	28
Fen ve doğa	10	4
Kitap	7	7
Müzik	11	3
Eğitici oyuncak	4	7

Tablo 52'nin devamı

	Ders saatinde hoşlandığı	Serbest zamanda hoşlandığı
Eğitici oyun	5	2
Evcilik	1	5
Etkinlik	1	0
Kukla	1	1
Çizgi	1	0
Matematik	1	1

Öğrenme merkezlerinin birbiri ile olan ilişkisi: Anket sorusunda öğrenme merkezlerinin birbirleriyle olan ilişkileri katılımcıya sorulmuştur. Hareket gerektiren merkezler birbirlerine yakın, sessiz bir çalışma alanı gerektiren merkezler birbirlerine yakın fakat çalışma ortamları farklı olan merkezler birbirlerine uzak konumlandırılması gerekmektedir. Birlikte aynı yerde bulunabilen merkezler noktalı çizgi, birbirlerine yakın olabilen merkezler düz çizgi, birbirlerinden uzak olması gereken merkezler kesikli çizgi ile Şekil 14'te verilmiştir.

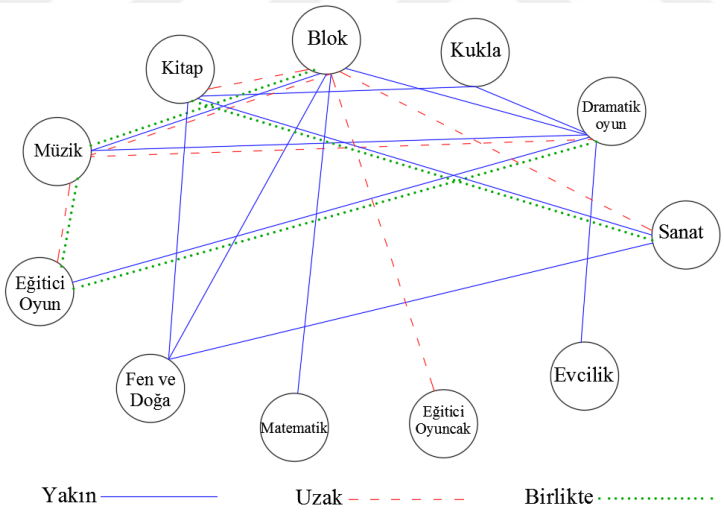

Şekil 14. Öğrenme merkezlerinin birbiri ile ilişkileri

Sanat merkezi: Kitap merkeziyle yakın ve birlikte kullanılabilmektedir. Fen ve doğa merkeziyle yakın, Blok merkezine uzak olabilmektedir.

Fen ve doğa merkezi: Kitap, blok, sanat merkezlerine yakın olabilmektedir.

Dramatik oyun merkezi: Eğitici oyun ile birlikte ve yakın olabilmektedir. Müzik merkeziyle yakın ve uzak olabilmektedir. Kukla, blok, evcilik merkezlerine yakın olabilmektedir.

Blok merkezi: Fen ve doğa, matematik, dramatik oyun merkezleri ile yakın olabilmektedir. Sanat, eğitici oyuncak, kitap merkezleriyle uzak olabilmektedir. Blok merkezinin müzik merkezine göre konu ile ilgili net (yakın, birlikte, uzak) bir ifade belirtilmemiştir.

Kitap merkezi: Kukla, fen ve doğa merkezleriyle yakın olabilmektedir. Sanat merkeziyle yakın ve birlikte kullanılabilmektedir. Blok merkeziyle uzak olabilmektedir.

Müzik merkezi: Blok merkeziyle ile net (yakın, birlikte, uzak) bir ifade yoktur. Dramatik oyun merkeziyle yakın ve uzak olabilmektedir. Eğitici oyun merkeziyle birlikte ve uzak olabilmektedir.

Var olan merkezler dışında önerilen merkezler: anket sorusunda katılımcı eğitmenlere mevcut merkezlerin haricinde önerebileceği merkezler sorulmuştur. Eğitmenler tarafından önerilen merkezler Tablo 53' de verilmiştir. 6 eğitmen duyu merkezini; 3 eğitmen doğal ortam merkezini; toplam 8 eğitmen kodlama, bilim, günlük yaşam beceri, su ve kum merkezlerini; toplam 7 eğitmen uzay, çizim, stem, dil farkındalığı, kostüm, meslekler, hamur merkezlerini öğrenme merkezi olarak önermiştir.

Tablo 53. Var olanların dışında önerilen merkezler

	Önerilen merkezler
Duyu	6
Doğal ortam (meyve dikim)	3
Kodlama; Bilim; Günlük yaşam beceri; Su ve kum havuzu	2
Uzay; Çizim; Stem; Dil farkındalığı; Kostüm; Meslekler; Hamur	1

Anasınıfı ile ilgili memnuniyet durumu: bu başlık altında katılımcıların memnun olma durumu, memnun olunup-olunmayan özellikler ile ilgili görüşleri, sınıf mekanı ile ilgili beklenti ve memnuniyet-beklenti arasındaki ilişkiye yer verilmiştir.

Katılımcıya öncelikle sınıftan memnun olup olmadığı 5' li likert ile sorulmuştur. Sınıf mekanından memnuniyetleri ile ilgili katılımcıların çoğu %45 ile memnun olduğunu, % 30'da memnun olmadığını belirmiştir (Şekil 15).

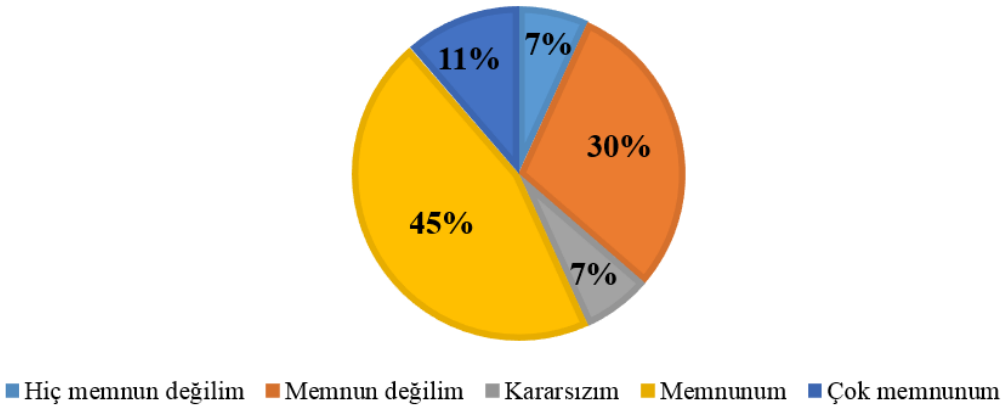

Şekil 15. Değerlendirme ve puanları

Memnuniyet ile ilişkili olumlu-olumsuz durumlar sorulduğunda gelen cevaplar modelde kullanılan 7 kavram çerçevesinde analiz edilmiştir. Buna bağlı olarak (Şekil 16);

Katılımcıların ifadeleri değerlendirildiğinde bölgeleme ile ilgili üç kriter oluşturulmuştur. Bunlar, öğrenme merkezlerinin sınıf içindeki konumları belirli olmalı, öğrenme merkezleri aralarına geçişler olacak şekilde belirgin olarak birbirleriyle ayrılmış olmalı ve öğrenme merkezleri sınıf fiziksel koşullarına göre oluşmalıdır. Katılımcı ifadesi ile kriter ilişkisine bakıldığında;

- Katılımcının "sınıfımın merkez planlamasından dolapların yerleşim düzeninden çok memnun değilim (no24)" ifadesi öğrenme merkezlerinin sınıf içindeki konumları belirli olmalı maddesi ile ilişkilendirilmiştir.
- Katılımcının "merkezler net olarak ayrılmamakta çünkü fiziki imkânlardan dolayı merkezler birbirine çok yakın (no1), merkezlerin belirgin şekilde ayrı olmamasından memnun değilim, sınıf boyutu geniş olmadığı için merkezler birbirine çok yakın (no2), merkezleri ayırmak için yeterli alan yok (no4), sınıfım küçük olduğundan merkezler iç içe (no18)" ifadesi öğrenme merkezleri aralarına geçişler olacak şekilde belirgin olarak birbirleriyle ayrılmış olmalı maddesi altında gruplandırılmıştır.
- Katılımcının " büyüklük ve konum olarak memnunum (no14), fiziksel ölçümü küçük olduğu için merkezlerin kullanım alanları dar (no15), alan çok küçük merkez oluşturamıyorum (no37), merkezlerin oluşturulması yönünde alan yetersiz (no40)" ifadeleri öğrenme merkezleri sınıf fiziksel koşullarına göre oluşmalı maddesi altında toplanmıştır.

Katılımcıların ifadeleri değerlendirildiğinde boşluk ile ilgili üç kriter oluşturulmuştur. Bunlar, sınıf mekânında çocuk özgürce hareket edebileceği boşluk bulundurulmalı, sınıf mekânında eşya yoğunluğu yeterli düzeyde olmalı ve sınıf mekânında donatıların dönüşebilmesi için uygun alan bırakılmış olmalıdır. Katılımcı ifadesi ile kriter ilişkisine bakıldığında;

- Katılımcının "çocukların özgür hareket etmesi kısıtlı (no15), m^2 olarak küçük bir sınıf olduğu için çocukların alanları çok sınırlı (no22), sınıf içerisindeki alan çocukların hareket alanını kısıtlamayan fiziki yapıya sahiptir (no26), sınıfım biraz küçük olmakla birlikte yeterli hareket imkanı yoktur (no39)" ifadeleri sınıf mekanında çocuk özgürce hareket edebileceği boşluk bulundurulmalı maddesi altında gruplandırılmıştır.
- Katılımcının "dolap fazlalığı, masaların çok yer kaplaması olumsuz (no9), yeterli miktarda oyuncak dolapları ve materyaller vardır (no39)" ifadeleri sınıf mekânında eşya yoğunluğu yeterli düzeyde olmalı maddesi ile ilişkilendirilmiştir.
- Katılımcının "ortadaki alan çok fazla olmadığından dolapları çeviremiyorum (no23)" ifadesi sınıf mekânında donatıların dönüşebilmesi için uygun alanın bırakılmış olmalı maddesi altında yer verilmiştir.

Katılımcıların ifadeleri değerlendirildiğinde çeşitlilik ile ilgili bir kriter oluşturulmuştur. Bu kriter, öğrenme merkezlerinde bulunan yeterli sayıda donatı ve malzemeler kullanılarak çeşitlik sağlanmalıdır. Katılımcı ifadesi ile kriter ilişkisine bakıldığında;

- Katılımcının "karartma perdelerimiz, akıllı tahta ve oyuncaklarımız var (no3), merkez dolaplarımın yetersiz olması da bir memnuniyetsizlik (no24), merkez için yeterli alan ve dolap yok (no30), yeterli miktarda oyuncak dolapları oyuncak ve materyaller vardır (no39)" ifadeleri öğrenme merkezlerinde bulunan yeterli sayıda donatı ve malzemeler kullanılarak çeşitlik sağlanmalı maddesi altında gruplandırılmıştır.

Katılımcıların ifadeleri değerlendirildiğinde esneklik ile ilgili iki kriter oluşturulmuştur. Bunlar, sınıf mekânında bulunan donatı ve materyaller çok amaçlı kullanıma uygun olmalı ve sınıf mekân yüzeyleri farklı eylem ihtiyaçlarını karşılayacak esneklikte olmalıdır. Katılımcı ifadesi ile kriter ilişkisine bakıldığında;

- Katılımcının "sınıfta dolap sayısı fazla olup işlevinin az olduğunu düşünüyorum (no1), ortada ağır masalar var o yüzden bazı zorluklar yaşıyorum (no8)" ifadesi

sınıf mekânında bulunan donatı ve materyaller çok amaçlı kullanıma uygun olmalı maddesi altında gruplandırılmıştır.

- Katılımcının "pencerelerin belli aralıklarla çok sık olması çünkü anasınıflarında duvarları çok fazla kullanıyoruz (no12)" ifadesi sınıf mekân yüzeyleri farklı eylem ihtiyaçlarını karşılayacak esneklikte olmalı maddesi ile ilişkilendirilmiştir.

Katılımcıların ifadeleri değerlendirildiğinde estetik ile ilgili iki kriter oluşturulmuştur. Bunlar, sınıfta bulunan öğelerin çocuğun algısına uygun olarak tasarlanmış olmalı ve sınıf mekânın atmosferi uygun olmalıdır. Katılımcı ifadesi ile kriter ilişkisine bakıldığında;

- Katılımcının "sınıf dolapları farklı renklerde ve çok renkli bu da karışık bir görüntüye sebep oluyor (no15)" ifadesi sınıfta bulunan öğelerin çocuğun algısına uygun olarak tasarlanmış olmalı maddesi altında yer almaktadır.
- Katılımcının "olumlu olarak sınıfın sıcak ve ferah olması (no9), alan olarak ferahlığı açısından memnunum sınıfımdan (no24), aydınlık olması (no27)" ifadeleri sınıf mekânın atmosferi uygun olmalı maddesinin altında gruplandırılmıştır.

Katılımcıların ifadeleri değerlendirildiğinde güvenlik ile ilgili bir kriter oluşturulmuştur. Bu kriter, öğrenme merkezlerinin, donatı ve aksesuarları tehlike oluşturmamalıdır. Katılımcı ifadesi ile kriter ilişkisine bakıldığında;

- Katılımcının "masa ve sandalyelerin çocuklar açısından güvenli (no42)" ifadesi öğrenme merkezlerinin, donatı ve aksesuarları tehlike oluşturmamalı maddesi ile ilişkilendirilmiştir.

Katılımcıların ifadeleri değerlendirildiğinde uygunluk ile ilgili iki kriter oluşturulmuştur. Bunlar, öğrenci sayısı ve sınıf fiziksel koşulları ilişkili olmalı ve sınıf ortamını kullanan çocuk için boyutsal koşullar sağlanmalıdır. Katılımcı ifadesi ile kriter ilişkisine bakıldığında;

- Katılımcının "sınıf küçük ve kalabalık (no33), sınıf mevcudu kalabalık (no34), sınıf mevcuduna oranla oldukça küçük olması (no41), sınıf düzeni oluşturmak öğrenci mevcudunun fazla olmasından kaynaklı zor oluyor (no45)" ifadeleri öğrenci sayısı ve sınıf fiziksel koşulları ilişkili olmalı maddesi altında gruplandırılmıştır.
- Katılımcının "materyale ulaşım kolaydır (no25), materyallere ulaşıma olanak sunan fiziki yapıya sahiptir (no26), panolar yüksek ve oyun materyalleri iç içe (no34), yüksek tavanlar ses ve eko yapıyor (no35)" ifadeleri sınıf ortamını kullanan çocuk için boyutsal koşullar sağlanmalı maddesi ile ilişkilendirilmiştir.

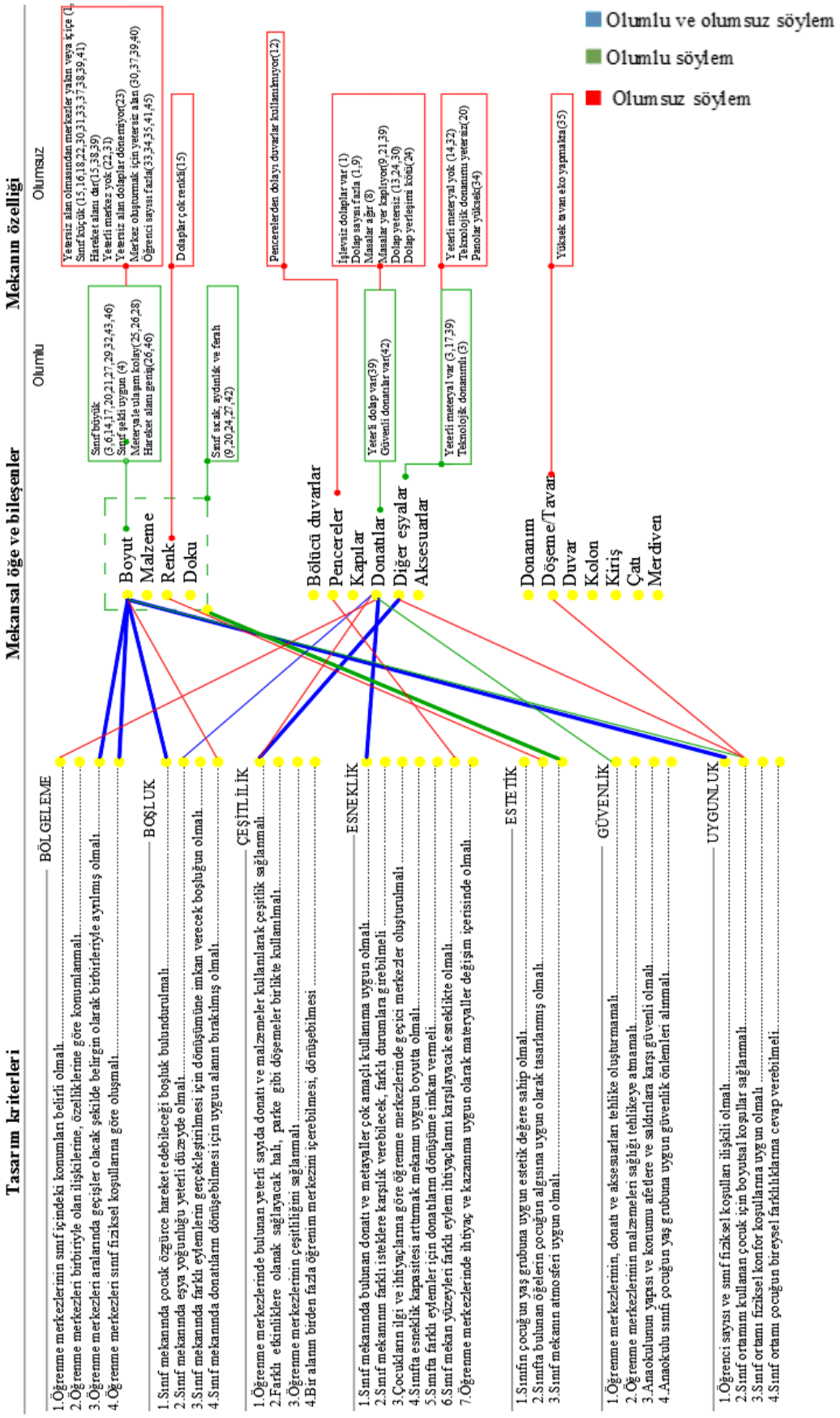

Şekil 16. Sınıf mekanından memnuniyet durumu

Sınıf mekânı ile ilgili beklentileri sorulduğunda gelen cevaplar modelde kullanılan 7 kavram çerçevesinde analiz edilmiştir. Buna bağlı olarak (Şekil 17);

Katılımcıların ifadeleri değerlendirildiğinde bölgeleme ile ilgili üç kriter oluşturulmuştur. Bunlar, öğrenme merkezlerinin sınıf içindeki konumları belirli olmalı, öğrenme merkezleri aralarına geçişler olacak şekilde belirgin olarak birbirleriyle ayrılmış olmalı ve öğrenme merkezleri sınıf fiziksel koşullarına göre oluşmalıdır. Katılımcı ifadesi ile kriter ilişkisine bakıldığında;

- Katılımcının "daha geniş ve her merkezin amacına uygun bir şekilde hazırlanıp konumlandığı (no39)" ifadesi öğrenme merkezlerinin sınıf içindeki konumları belirli olmalı maddesi ile ilişkilendirilmiştir.
- Katılımcıların "bilinen tüm merkezlerin merkezlere uygun büyük bir panoyla ayrıldığı bir sınıf isterdim (no12), merkezlerin daha net ayrıldığı (no17), büyük bir sınıfta her merkezin ayrı aralarında geniş ama sınırları belirgin olabilecek (no22), merkezlerin ayrı olarak bölünmüş olmasını isterdim (no33), daha büyük olmasını tercih ederdim bu sayede merkezler daha belirgin ve rahat olur (no36)" şeklindeki ifadeleri değerlendirildiğinde öğrenme merkezleri aralarına geçişler olacak şekilde belirgin olarak birbirleriyle ayrılmış olmalıdır maddesi altında gruplandırılmıştır.
- Katılımcı "sınıfımın daha geniş olmasını isterim (no2), daha büyük büyün merkezlerin olabileceği bir sınıfımız olsa daha güzel olabilirdi (no4), büyük bir sınıfta her merkezin ayrı alanlarda geniş olması (no22)" şeklinde beklentileri öğrenme merkezleri sınıf fiziksel koşullarına göre oluşmalı maddesi altında yer verilmiştir.

Katılımcıların ifadeleri değerlendirildiğinde boşluk ile ilgili bir kriter oluşturulmuştur. Bu kriter, sınıf mekanında çocuk özgürce hareket edebileceği boşluk bulundurulmalıdır. Katılımcının ifadesi ile kriter ilişkisine bakıldığında;

- Katılımcı "kullanışlı ve çocukların rahat hareket edebileceği nitelikte (no31), rahat hareket edebileceğimiz bir sınıf (no34), geniş oyun alanına sahip bir sınıf olması (no39)" şeklindeki beklentileri sınıf mekânında çocuk özgürce hareket edebileceği boşluk bulundurulmalı maddesi ile ilişkilendirilmiştir.

Katılımcıların ifadeleri değerlendirildiğinde çeşitlilik ile ilgili iki kriter oluşturulmuştur. Bunlar, öğrenme merkezlerinde bulunan yeterli sayıda donatı ve malzemeler kullanılarak çeşitlik sağlanmalı, öğrenme merkezlerinin çeşitliliği sağlanmalıdır. Katılımcıların ifadeleri ile kriterler arasındaki ilişkiye bakıldığında;

- Katılımcı “kullanışlı dolaplar ve daha donanımlı bir materyal ortamı (no9), teknolojik donanımın eksiksiz olmasını (no20), dolapların daha fazla olmasını (no23), depolama alanlarının olduğu bir okulda olmasını (no45)” ifadeleri öğrenme merkezlerinde bulunan yeterli sayıda donatı ve malzemeler kullanılarak çeşitlik sağlanmalı maddesi altında gruplandırılmıştır.
- Katılımcı “tüm merkezleri içinde barındırmasını merkezleri kaldır yap değil de (no6), daha büyük bütün merkezlerin olabileceği bir sınıfımız olması (no4)” şeklindeki ifadeleri öğrenme merkezlerinin çeşitliliğini sağlanmalı maddesi ile ilişkilendirilmiştir.

Katılımcıların ifadeleri değerlendirildiğinde esneklik ile ilgili iki kriter oluşturulmuştur. Bunlar, sınıf mekânında bulunan donatı ve materyaller çok amaçlı kullanıma uygun olmalı, sınıf mekânının farklı isteklere karşılık verebilecek, farklı durumlara girebilmelidir. Katılımcı ifadesi ile kriter ilişkisine bakıldığında;

- Katılımcı “malzemelerin merkezlerde oynamaya uygun olmasını (no8), sınıf mobilyalarının daha kullanışlı yapılandırılmış olması (no20)” şeklinde ifadeleri sınıf mekânında bulunan donatı ve materyaller çok amaçlı kullanıma uygun olmalı maddesi altında bulunmaktadır.
- Katılımcı “kendime ait, dilediğim şekilde dilediğim değişikliği yapabileceğim hatta çocuklarla birlikte dilediğimiz değişikliği yapabildiğimiz bir sınıf ortamı olmasını isterdim (no41)” şeklindeki ifadesi sınıf mekânının farklı isteklere karşılık verebilecek, farklı durumlara girebilmeli maddesi altında yer almaktadır.

Katılımcıların ifadeleri değerlendirildiğinde estetik ile ilgili bir kriter oluşturulmuştur. Bu kriter, sınıfta bulunan öğelerin çocuğun algısına uygun olarak tasarlanmış olmalıdır. Katılımcı ifadesi ile kriter ilişkisine bakıldığında;

- Katılımcı “ahşap materyal ağırlıklı donanımlı (no15), masa-sandalye-dolap gibi malzemelerin ahşap veya açık tonlama olmasını (no21), görsel ve estetik olarak dolapların renk ve dizaynlarının fresh ferah ve uyumlu olması (no24)” şeklindeki beklentileri sınıfta bulunan öğelerin çocuğun algısına uygun olarak tasarlanmış olmalı maddesi altında gruplandırılmıştır.
- Katılımcı “geniş, soft ve ahşap materyal ağırlıklı donanımlı (no15)” şeklindeki ifadesi sınıf mekânın atmosferi uygun olmalı maddesi ile ilişkilendirilmiştir.

Katılımcıların ifadeleri değerlendirildiğinde güvenlik ile ilgili bir kriter oluşturulmuştur. Bu kriter, öğrenme merkezlerinin, donatı ve aksesuarları tehlike oluşturmamalıdır. Katılımcı ifadesi ile kriter ilişkisine bakıldığında;

- Katılımcı "yeterli büyüklükte olması ve dolapların sivri uçlu olmayan yapıda güvenli olması (no38)" şeklindeki ifadesi öğrenme merkezlerinin, donatı ve aksesuarları tehlike oluşturmamalı maddesi altındadır.

Katılımcıların ifadeleri değerlendirildiğinde uygunluk ile ilgili iki kriter oluşturulmuştur. Bunlar; öğrenci sayısı ve sınıf fiziksel koşulları ilişkili olmalı ve sınıf ortamını kullanan çocuk için boyutsal koşullar sağlanmalıdır. Katılımcıların ifadeleri ile kriterler arasındaki ilişkiye bakıldığında;

- Katılımcı "çocuk mevcuduna uygun genişlikte ve kullanışta olmalı (no27), daha kare şeklinde, daha az mevcut ile daha iyi donanım sağlayabilme (no35), masa sayısının öğrenci sayısına uygun olması (no38)" şeklindeki ifadeleri öğrenci sayısı ve sınıf fiziksel koşulları ilişkili olmalı maddesi altında gruplandırılmıştır.
- Katılımcı "sınıfta bir el yıkama lavabosu olmasını isterim (no1), panoların ve dolapların çocukların ulaşımına uygun ve öğretmen dolapların sınıf içerisinde olmadığı (no34), çocukların rahatça ulaşabilecekleri, eğitim gereksinimlerini karşılayabilecekleri (no42)" şeklindeki ifadeleri sınıf ortamını kullanan çocuk için boyutsal koşullar sağlanmalı maddesi altında toplanmıştır.

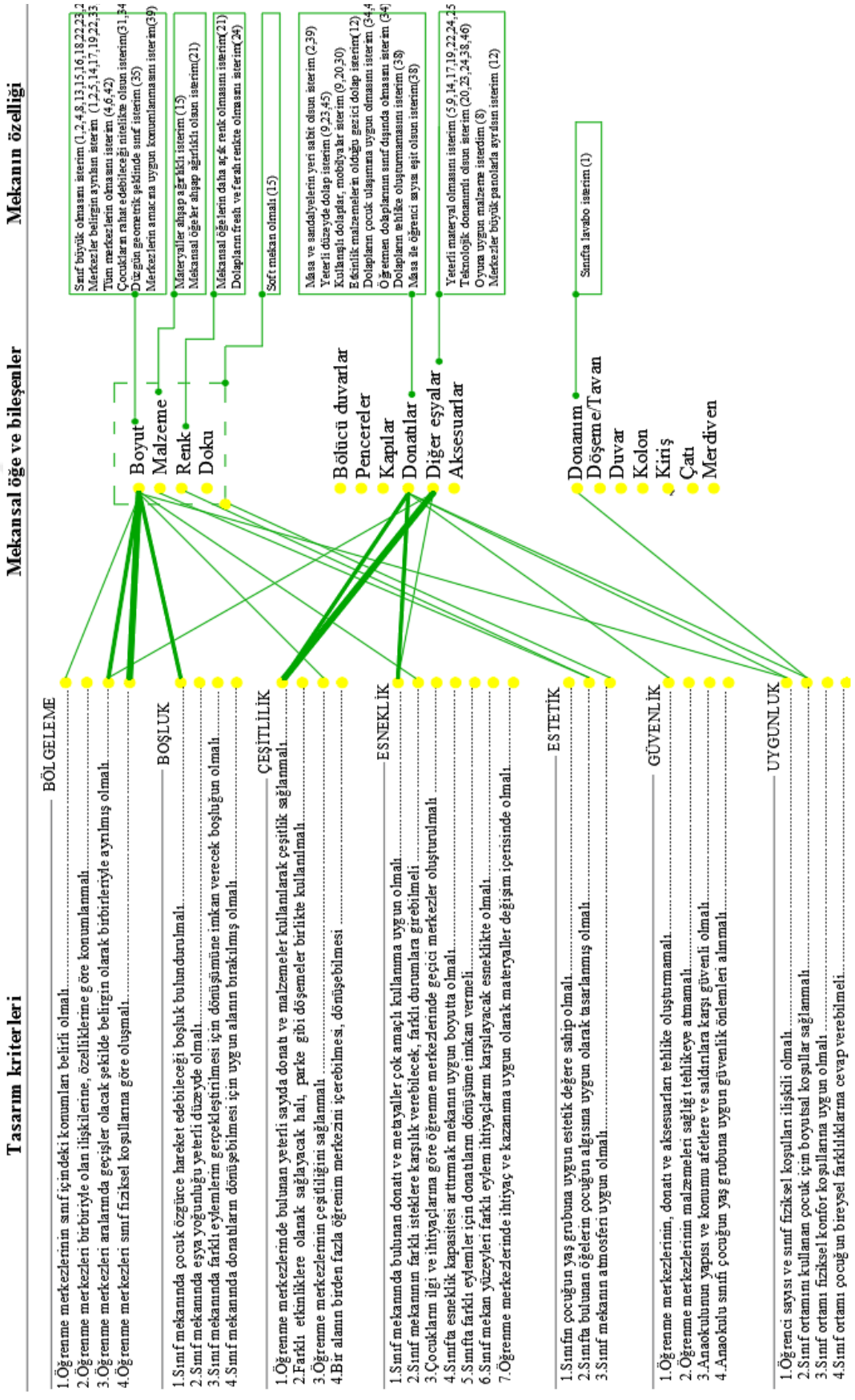

Şekil 17. Sınıf mekanı ile ilgili beklentiler

Sınıf mekânında memnuniyet-beklenti ilişkisi modelde kullanılan 7 kavram çerçevesinde analiz edilmiştir. Buna bağlı olarak (Şekil 18);

Katılımcı, bölgeleme kavramının kriterleri olan öğrenme merkezleri sınıf fiziksel koşullarına göre oluşmalı ve öğrenme merkezleri aralarında geçişler olacak şekilde belirgin olarak birbirleriyle ayrılmış olmalı iki maddesine olumlu-olumsuz durum ve beklentiler çok vurgulanmıştır. Öğrenme merkezleri birbiriyle olan ilişkilerine, özelliklerine göre konumlanmalı maddesi ile ilgili bir durum belirtilmemiştir.

Katılımcı, boşluk kavramının kriteri sınıf mekânında çocuk özgürce hareket edebileceği boşluk bulundurulmalı maddesi ile olumlu-olumsuz durum ve beklentiler çok fazla belirtilmiştir. Sınıf mekânında farklı eylemlerin gerçekleştirilmesi için dönüşümüne imkân verecek boşluğun olmalı maddesi ile ilgili bir durum belirtilmemiştir.

Katılımcı, çeşitlilik kavramının kriteri öğrenme merkezlerinde bulunan yeterli sayıda donatı ve malzemeler kullanılarak çeşitlik sağlanmalı maddesi ile olumlu-olumsuz durum ve beklentiler çok fazla belirtilmiştir. Farklı etkinliklere olanak sağlayacak halı, parke gibi döşemeler birlikte kullanılmalı ve bir alanın birden fazla öğrenim merkezini içerebilmesi, dönüşebilmesi maddeleri ile ilgili bir durum belirtilmemiştir.

Katılımcı, esneklik kavramının kriteri sınıf mekânında bulunan donatı ve materyaller çok amaçlı kullanıma uygun olmalı maddesi ile olumlu-olumsuz durum ve beklentiler çok fazla belirtilmiştir. Sınıf mekân yüzeyleri farklı eylem ihtiyaçlarını karşılayacak esneklikte olmalı maddesi ile ilgili bir katılımcı olumsuz bir durum belirtmiştir. Diğer maddelerine hiçbir durum belirtilmemiştir.

Katılımcı, estetik kavramının kriteri sınıfta bulunan öğelerin çocuğun algısına uygun olarak tasarlanmış olmalı ve sınıf mekânın atmosferi uygun olmalı iki maddesine olumlu-olumsuz durum ve beklentiler çok fazla belirtilmiştir. Sınıfın çocuğun yaş grubuna uygun estetik değere sahip olmalı ile ilgili bir katılımcı olumsuz bir durum belirtmiştir.

Katılımcı, güvenlik kavramının kriteri öğrenme merkezlerinin, donatı ve aksesuarları tehlike oluşturmamalı maddesi ile ilgili iki katılımcı durum belirtmiştir. Diğer maddelerine hiçbir durum belirtilmemiştir.

Katılımcı, uygunluk kavramının kriterleri öğrenci sayısı ve sınıf fiziksel koşulları ilişkili olmalı ve sınıf ortamını kullanan çocuk için boyutsal koşullar sağlanmalı iki maddesine olumlu-olumsuz durum ve beklentiler çok fazla belirtilmiştir. Diğer maddesine hiçbir durum belirtilmemiştir.

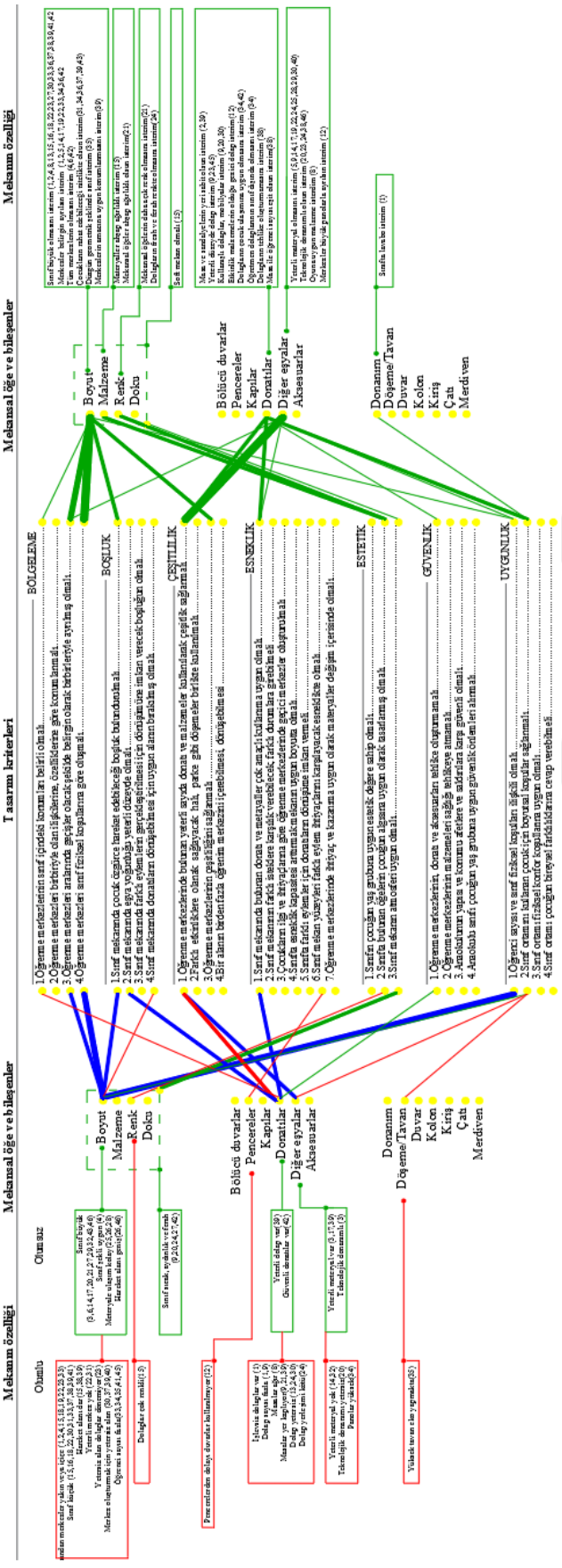

Şekil 18. Sınıf mekanından memnuniyet durumu ve beklenti karşılaştırması

4. SONUÇLAR

Okul öncesi eğitim çocuğun gelişiminin en temel basamaklarından olmaktadır. Vaktinin çoğunu geçirdiği sınıf mekânın niteliği çocuğun öğrenmesi üzerinde önemli bir etkisi bulunmaktadır. Dolayısıyla sınıf mekânının çocuğun nitelikli eğitimi ve gelişimini oldukça etkilemektedir. Okul mekânın tasarımı çocuğun gelişimine ve öğrenmesinde önemli bir rol almaktadır. Bu araştırmada, okul öncesi eğitim döneminde Milli Eğitim Bakanlığı eğitim modeli çerçevesinde öğrenme merkezi temelli ideal sınıf mekân tasarım kriterlerini oluşturmak amaçlanmıştır. Anaokulu sınıf mekânı öğrenme merkezlerinden oluşan belirli alanların bütünüdür. Bu merkezler çocukların farklı gelişim alanlarına hitap eden tanımlı bölgelerdir. 2013 MEB eğitim programı incelendiğinde merkezlerle ilgili 7 ana kavrama vurgu yapıldığı tespit edilmiştir. Bunlar bölgeleme, boşluk, çeşitlilik, estetik, esneklik, güvenlik, uygunluktur. Bu kavramlar ve kavramları destekleyen alt maddeler çerçevesinde ideal sınıf mekân tasarımını ortaya koyan araştırma modeli oluşturulmuştur.

Araştırma modelinin ortaya konulmasında MEB eğitim programının incelemesi, alanyazın ve saha çalışması verileri kullanılmıştır. Alanyazın ve saha çalışması sonucunda kavramları destekleten ideal sınıf tasarım kriterlerine ulaşılmıştır. Alanyazın çalışmasında, kavramlar hakkında tez, makale, kitap gibi yayınlarından kriterler elde edilmiştir. Saha çalışması anket, alan analizi ve görüşmeden oluşmaktadır. Bu bilgiler neticesinde öğrenme merkezi temelli ideal sınıf tasarımı için 7 ana başlık ve alt kriterleri ideal bir okul öncesi sınıfın tasarım kriterlerini oluşturmuştur. Genel olarak elde edilen veriler değerlendirildiğinde;

- Okul öncesi öğretmenlerin ders sürecinde etkin olarak kullandıkları öğrenme merkezleri hareketin ve sesin fazla olduğu blok ve dramatik oyun merkezleridir, çocukların ders saatinde sanat merkezini, serbest zamanda dramatik oyun merkezini tercih ettiklerini belirtmiştirler. Oyun döneminde olan çocuklar sınıf ortamında hareket ve oyuna imkân veren öğrenme merkezlerini tercih ederler.
- Öğrenme merkezlerinin birlikte, yakın, uzak olması durumuyla ilgili olan ilişkisi sessiz merkezler birlikte (kitap ve sanat), ses olan merkezler birlikte (blok, dramatik oyun ve müzik), fen merkezi ise iki çalışma ortamına da yakın olabilmektedir. Mevcut merkezlerin haricinde eğitimcilerin çoğu duyu merkezini önermiştir. Çocukların temas edebileceği farklı dokunsal yüzeylerin olması çocuğun gelişimine

etkisi vardır. Bu yüzden farklı dokunsal yüzeyler ve malzemeler barındıran duyu merkezi önerilmiştir.

- Sınıf tasarımı ile ilgili saha ve alanyazında özellikle sınıfın büyük olması ve merkezlerin belirgin olarak ayrılması, kullanışlı dolaplar ve mobilyalar olması, dolapların çocuk ulaşımına uygun olması, yeterli materyal ve teknolojik donanımlı olmasına vurgu yapılmıştır. Olumsuz olarak boyutsal ve donatılar ile ilgili öne çıkan noktalar; alandan dolayı merkez oluşturulamadığı, oluşan merkezler yakın ve iç içe, hareket alanın kısıtlı olduğu, sınıf boyutuna göre öğrenci sayısı fazla, masaların yer kapladığını ve dolapların boyutunun uygun olmaması durumlarıdır. Bu noktada sınıf mekânın öğrenci sayısına uygun olması, mekân tasarlanırken çocuk odaklı bir tasarım yapılması mekânı kullanan çocuğun eğitimini olumlu etkilemektedir. Sınıf mekânın tasarımında bu durumlara dikkat edilmesi gerekir.
- Okul öncesi sınıf tasarımında bölgeleme kavramı ile ilişkili öne çıkan tasarım kriterleri; a) öğrenme merkezlerinin sınıf içindeki konumları belirli olması, b)öğrenme merkezleri aralarında geçişler olacak şekilde belirgin olarak birbirleriyle ayrılmış olması c) öğrenme merkezleri sınıf fiziksel koşullarına göre oluşmasıdır. Bölgeleme sağlanan sınıf tasarımında çocuk bulunduğu alanın farkında etkinliğini sürdürürken diğer merkezlerin takibini yapabilir.
- Okul öncesi sınıf tasarımında boşluk kavramı ile ilişkili öne çıkan tasarım kriterleri; a) sınıf mekânında çocuk özgürce hareket edebileceği boşluk bulundurulması b) sınıf mekânında eşya yoğunluğu yeterli düzeyde olması c) sınıf mekânında donatıların dönüşebilmesi için uygun alanın bırakılmış olmasıdır. Boşluk kavramı hem çocuk hem de eşyaların hareketi için önemlidir. Yeterli boşluk sağlanması çocuğun hareketlerini özgürce gerçekleştirmesine olanak sağlayacaktır.
- Okul öncesi sınıf tasarımında çeşitlilik kavramı ile ilişkili öne çıkan tasarım kriterleri; a) öğrenme merkezlerinde bulunan yeterli sayıda donatı ve malzemeler kullanılarak çeşitlik sağlanması b) öğrenme merkezlerinin çeşitliliği sağlanmasıdır. Mekândaki çeşitlilik ile çocuğa farklı oyun alanları ve etkinlikler sağlanmalıdır.
- Okul öncesi sınıf tasarımında esneklik kavramı ile ilişkili öne çıkan tasarım kriterleri; a) sınıf mekânında bulunan donatı ve materyaller çok amaçlı kullanıma uygun olması b) sınıf mekân yüzeyleri farklı eylem ihtiyaçlarını karşılayacak esneklikte olmasıdır. Vaktinin çocuğunu geçirdiği sınıf ortamı çocuğa esnek

kullanım sağlaması önemlidir. Esnek bir mekânda çocuk hareketi sınırlanmaz. Bu sayede çocuk kendine farklı eğitim ve oyun ortamı sağlayabilir.

- Okul öncesi sınıf tasarımında estetik kavramı ile ilişkili öne çıkan tasarım kriterleri; a) sınıfta bulunan öğelerin çocuğun algısına uygun olarak tasarlanmış olması b) sınıf mekânın atmosferi uygun olmasıdır. Çocukların eğitimi ve öğrenimi onları keşfetmeye sürükleyen ve yaratıcılıklarını geliştiren mekânlarda olması önemlidir. Böylece çocuk öğrenirken eğlenir, eğlenerek gelişim göstermesi mümkün olur.
- Okul öncesi sınıf tasarımında güvenlik kavramı ile ilişkili öne çıkan tasarım kriteri; a) öğrenme merkezlerinin, donatı ve aksesuarları tehlike oluşturmamasıdır. Çocuğun bulunduğu her mekân güvenli olmalıdır. Güvenli ortamda çocuk çekinmeden hareket edebilir ve mekânı keşfedebilir.
- Okul öncesi sınıf tasarımında uygunluk kavramı ile ilişkili öne çıkan tasarım kriterleri; a) öğrenci sayısı ve sınıf fiziksel koşulları ilişkili olması b) sınıf ortamını kullanan çocuk için boyutsal koşullar sağlanmasıdır. Çocuk sayısı ve sınıf boyutunun uygun olmaması eğitmenin öğretme yetisini kısıtlar. Çocuğun mekânda kaybolmamasını veya fark edilmemesine sebep olur. Hem eğitmenin hem de öğrencinin nitelikli iletişimi için bu durumlardan kaçınmak ve uygun boyutsal koşulların sağlanması önemlidir.

Okul öncesi sınıf tasarımı çocuğun gelişimi ve eğitimi için önemi düşünüldüğünde bu çalışmada öğrenim merkezleri temel alınarak konu araştırılmış ve öneriler geliştirilmiştir. Mekânın çocuk üzerindeki etkisi göz önüne alındığında sınıf mekânıyla ilgili bundan sonraki çalışmalarda sınıf mekânını örgütlenmesi, donatı ve materyal gereksinimleri, tasarım yaklaşımları ile ilgili farklı veri kaynağı (çocuk, eğitimci, ebeveyn) ve teknikler (anket, görüşme, gözlem, katılımcı yaklaşımı vb.) kullanılarak konu ile ilgili bilginin çeşitlendirilmesi ve uygulamaya dönük önerilerin geliştirilmesi önerilmektedir.

5. ÖNERİLER

Mekân örgütlenmesi ve mekân gereksinim ve donatısı ile ilgili tasarım kriterleri için çalışma kapsamında geliştirilen öneriler aşağıda sunulmuştur.

5.1. İdeal Sınıf Mekanına Ait Öğrenme Merkezi Temelli Eylem ve Gereksinimler

Kitap merkezi: Çocukların okumaya karşı tutumlarını geliştirmeyi amaçlamaktadır. Çeşitli okuma kitaplarını, dergi CD gibi gerekli materyalleri koymak için raflı dolap ve kapalı dolap; 3 boyutlu hikâye kahraman materyalleri, poster, afiş ve broşürleri sergilemek için sergi yüzeyi; masa ve zemin yüzeyi ile çocuğa farklı okuma, çalışma alanı sağlamak; sandalye, yer minderi gibi farklı oturma imkânı sağlaması gerekir (Tablo 54-55).

Sanat merkezi: Çocukların kendi fikir ve becerilerini geliştirmeyi amaçlamaktadır. Çeşitli sanat kitapları koymak için raflı dolap; kesme, yapıştırma ve kâğıt gibi materyalleri koymak için kapalı dolap; sanatsal tablo, doğa afişleri, poster ve çocukların yapmış oldukları sanatsal ürünleri sergilemek için sergi yüzeyi; masa ve zemin yüzeyi ile bireysel ve grup çalışması için çeşitli çalışma ortamı sağlama; sandalye ve yer minderiyle farklı oturma imkânı sunması gerekir (Tablo 54-55).

Fen merkezi: Çocukların meraka duygularını dokunarak, gözlemleyerek ve deneyler yaparak öğrenmesini amaçlamaktadır. Çeşitli bilim kitaplarını ve el feneri, kum saati, deney tüplerini koymak için raflı dolap ve kapalı dolap; yapılan deney ve gözlemleri not almak için yazı tahtası; poster, insan, diş, dünya maketini sunmak için sergi yüzeyi; masa, zemin yüzeyi ile çalışma ortamı ve sandalye ile oturma alanı sağlanması gerekir (Tablo 54-55).

Blok merkezi: Çocukların sosyal bir ortam içerisinde çeşitli boyutlardaki blok ve oyuncaklarla oynamalarını ve aralarındaki ilişkilerini öğrenmelerini amaçlamaktadır. Masa oyuncaklarını, araba, hayvan, ahşap ve plastik blokları depolamak için saklama kutuları, raflı dolap veya kapalı dolap; farklı dekoratif oyuncakları sunmak için sergi yüzeyi; kutu oyunlarını oynanması için masa veya yerde oynanabilmesi için zemin yüzeyi; çeşitli boyutlarda blok oyunlarını masada sandalye kullanarak veya zemin yüzeyinde mindere oturarak da yapabilmesi sağlanması gerekir (Tablo 54-55).

Dramatik oyun merkezi: Çocukların farklı rollere girerek canlandırma yapmalarını ve onların düşünmelerini sağlamayı amaçlamaktadır. Kurdele, eldiven, peruk gibi materyalleri koymak için raflı dolap ve kapalı dolap; kostümleri depolamak için askılık; bazı materyalleri göz hizasında sunmak için sergi yüzeyi; drama oyunlarını gerçekleştirmek için zemin yüzeyi ve masa; oyunlarında kullanabilmeleri için yer minderi ve sandalye olması gerekir (Tablo 54-55).

Müzik merkezi: Çocukların erken yaşlarda müzik ile ilgili deneyimlerde bulunmasını amaçlamaktadır. Müzik kitapları ve zil, tef gibi materyalleri depolamak için raflı veya kapalı dolap; farklı müzik aletlerini göz seviyesinde sunmak için sergi yüzeyi; müzik aletini çalmak, şarkı söylemek için masa veya zemin yüzeyi, sandalye olması gerekir (Tablo 54-55).

Tablo 54. Öğrenme merkezi eylem ve gereksinimleri

	Eylem	**Mekansal gereksinim**	**Açıklama**
Kitap merkezi	Okuma- yazma	Masa, sandalye, zemin yüzeyi, yer minderi, depolama	Okuma yazmaya hazırlık çalışması. Kitap, kağıt, farklı renkte kalemler
	Hikaye anlatma-yorumlama	Masa, sandalye, zemin yüzeyi, yer minderi, depolama	Resimlere bakarak kitap okuma ve hikaye anlatma. 2 ve 3 boyutlu farklı boyutta kitaplar
	Kitap-dergi inceleme	Masa, sandalye, zemin yüzeyi, yer minderi, depolama	Kitap inceleme, görsel okuma, kitap dokularını inceleme. Dergi, ansiklopedi, çeşitli kitaplar
	Canlandırma	Masa, sandalye, zemin yüzeyi, yer minderi	Hikayelerde bulunan karakter maketleri kullanarak canlandırma. Çeşitli hikaye kitapları, karakter maketleri
Sanat merkezi	Bireysel-grup çalışması	Masa, sandalye, zemin yüzeyi, yer minderi	Bir veya iki üç kişilik gruplarla el becerili etkinlikler yapma. Sanatsal malzemeler.
	El becerili ürünler yapmak	Masa, sandalye, zemin yüzeyi, yer minderi	Bir ürün ortaya koymak amacı olmadan el becerilerini geliştirme. İki ve üç boyutlu çalışmalar. Sünger, folyo, taşlar, artık metaryeller
	Ürünleri sergileme	Sergi yüzeyi, raflı dolap	Saantsal ürünleri çocukların görebileceği yüzeylerde sergileme. Pano, sergi yüzeyi
	Kesme yapıştırma	Masa, sandalye, depolama	Kolaj yapma, üç boyutlu ürünler tasarlama. Kağıt, karton, makas, yappıştırıcılar, boya
	Resim yapma	Masa, sandalye, depolama	Kağıt ve renkli kalemlerle resim yapma. Kağıt, renkli kalemler
	Hamu oynama	Masa, sandalye, zemin yüzeyi, yer minderi	Dokunarak öğrenme. Renkli hamur, kil
Fen merkezi	Deney yapma	Masa, sandalye	Deney tüplerini kullanarak basit deneyler yapma. Deney tüpleri, su gibi farklı sıvılar
	Gözlem yapma	Masa, sandalye, sergi yüzeyi, raflı dolap	Çiçek veya fasülyenin büyümesini gözlemleme. Bitki, pamuk, canlı balık, toprak, su, saksı
	Farklı malzemeleri inceleme	Masa, sandalye, sergi yüzeyi, raflı dolap	El ve gözleriyle malzemelri inceleme. Büyüteç, mikroskop vb.
	Bitki bakımı	Masa, sandalye, sergi yüzeyi, zemin yüzeyi, raflı dolap	Bitkinin büyüme sürecini gözlemleme ve öğrenme. Çeşitli bitki türleri

Tablo 54'ün devamı

	Eylem	Mekansal gereksinim	Açıklama
Fen merkezi	Balık besleme	Raflı dolap	Günün belelirli günlerinde balığa yem verme, suyunu değiştirme. Balık, fanus, balık yemi
	Diş fırçalama	Sandalye, sergi yüzeyi, raflı dolap	Diş fırçalamayı diş maketi ile öğrenme. Diş maketi, diş fırçası
	Hayvanlarla oynama	Masa, sandalye, zemin yüzeyi, yer minderi, depolama	Maket havyanlarla oyun kurma ve hayvanları tanıma. Oyuncak hayvan maketi, peluş hayvanlar
Blok merkezi	Küçük blokları taşıma-dizme	Masa, sandalye, zemin yüzeyi, yer minderi, depolama, taşıma aracı	Küçük bloklarlar ev, bahçe yapma ve oyun kurma. Plastik ve ahşap bloklar
	Büyük blokları taşıma-dizme	Masa, sandalye, zemin yüzeyi, yer minderi, depolama, taşıma aracı	Hayal güçleriyle birlikte oyun tasarlamak ve oyunu sürdürmek. Bloklarla oturak veya oyun oynma alanı yapmak. Plastik ve ahşap bloklar
	Kutu oyunları oynama	Masa, sandalye, zemin yüzeyi, yer minderi, depolama	Farklı şekillerde bulunan kutu oyuncaklarıyla bireysel veya ortak oyunlar oynamak. Farklı şekil ve dokularda kutu oyuncakları
	Kule yapma	Masa, sandalye, zemin yüzeyi, yer minderi, depolama	Denge kurma becerilerini, ağır ve hafif gibi kavramları öğrenmelerini sağlayacak oyunlar oynama
	Tasarım oyunları	Masa, sandalye, zemin yüzeyi, yer minderi	Çeşitli şekil, renk ve desenlerdeki oyuncak veya bloklarrla uyum becerilerini geliştirmeleri sağlama
Dramatik oyun	Drama etkinliği	Masa, sandalye, zemin yüzeyi, yer minderi, askılık, kapalı dolap	Yaşayarak öğrenmesini sağlama, ısınma, canlandırma ve doğaçlama bölümlerinde çocuk rol yapmaya hazırlanır ve oyun oynama. Kostümler, hikayeler, bebek setleri, mutfak aletleri
	Kukla oynatma	Masa, sandalye, zemin yüzeyi, yer minderi, raflı dolap	Çeşitli hayvan, insan kuklarını kullanarak canlandırma yapma. Çeşitli bez veya maket kukla örnekleri
	Meslek oyunları	Masa, sandalye, zemin yüzeyi, yer minderi, kapalı dolap, raflı dolap	Meslek kostümleri, oyuncakları ile çeşitli meslek gruplarının görevlerini oynarak öğrenme. Tamir aletleri, mutfak araç gereçleri, bankacılık oyunları
Müzik merkezi	Ritim çalışması	Masa, sandalye, zemin yüzeyi, yer minderi, raflı dolap	Çocuğun müziği hisetmesi ve zamanlama yapabilmesini sağlaması. El, kol, baş ve gövde kullanılarak ritim tutması
	Ritim dansları	Zemin yüzeyi	Çocuğun sallanarak, dönerek hareket ederek oyun ile karşılık vermesidir
	Şarkı söyleme	Masa, sandalye, zemin yüzeyi, yer minderi	Çalan bir müziğe eşlik etmesi, tek başına veya grup ile şarkı söylemesi
	Müzik dinleme	Masa, sandalye, zemin yüzeyi, yer minderi	Dinleme becerisinin gelişimi için farklı şarkıları dinlemesi. Müzik aleti
	Beden perküsyonu	Zemin yüzeyi	Elleri dizlerine vurma, parmak şıklatma, ayakları yere vurma. Ritim çalışmalarında bedeni kullanma
	Artık metaryallerden çalgı yapma	Masa, sandalye, zemin yüzeyi, yer minderi, raflı dolap, kapalı dolap	Geri dönüşüme gidecek olan ürünleri kullanarak müzik alatine dönüştürmek ve ses çıkarttırma

Tablo 55. Öğrenme merkezi donatı gereksinimleri

Donatı ve Eylem / Merkezler		Kitap m.	Sanat m.	Fen m.	Blok m.	Dramatik m.	Müzik m.
Depolama eylemi	Saklama kutuları				■		
	Raflı dolap	■	■	■	■	■	■
	Askılık					■	
	Kapalı dolap	■	■	■	■	■	■
Eğitsel sanatsal eylem	Yazı tahtası			■			
	Sergi yüzeyi (poster, maket)	■	■	■	■	■	■
Çalışma eylemi	Zemin yüzeyi	■	■	■	■	■	■
	Masa / tezgah	■	■	■	■	■	■
Oturma eylemi	Yer minderi	■			■	■	
	Sandalye	■	■	■	■	■	■

5.2. Mekân Örgütlenmesi ile İlgili Öneriler

Çalışmadan elde edilen verilere bağlı olarak ideal sınıfın tasarımında temel oluşturacak 7 kavrama ilişkin sınıf mekânın tasarımına yönelik kriter ve öneriler;

Bölgeleme ile ilgili kriter ve öneriler;

- Çocukların hangi merkezde çalıştığını fark edebilmesi için öğrenme merkezleri sınıf içi konumları belirli olmalıdır. Renk, şekil veya görsel ile kodlanan merkezleri çocuk tanır, bulunduğu merkeze uygun tavır alır. Örneğin merkezleri tanımlayan sembol veya renkler olabilir.
- Çocukların kendi merkezlerinde çalışabilmeleri ve diğer merkezlerin takibini yapabilmesi için öğrenme merkezlerinin ayrımı belirli belirsiz halı, yer matı, çizgi, duvar yüzeyi gibi malzemelerle ayrılabilmelidir. Örneğin merkez sınırları zemin kaplaması farklılığı, tavan farklılığı, yüzey farklılığı ile mekânsal olarak merkezlerin sınırlaması yapılabilir. Zemin farklılığıyla benzer merkezler aynı

zeminde, tavan kotuna göre de benzer merkezler yakın alanlarda bulunmaları sağlanabilir.

- Çocukların dikkatlerinin dağılmaması için merkezlerin ilişkisine göre sesli ve hareketli merkezler yakın, sessiz ve hareket gerektirmeyen merkezler yakın fakat birbirleriyle ilişkileri farklı merkezler uzak olmalıdır. Örneğin: kitap ve sanat merkezi yakın, müzik ve blok ve dramatik oyun merkezi yakın olabilir.

Boşluk ile ilgili kriter ve öneriler;

- Sınıf mekânında çocuğun hareketi sınırlandırılmamalıdır. Hareket alanının yetersiz olması merkez oluşumuna ve örgütlenmesini etkilemektedir. Boşluğun yeterli olması öğrenme merkezlerinin bölgeleme oluşumunu sağlamaktadır. Sınıf mekânlarında sınıf içi çocuk başına düşen ortalama alan göz önüne alınarak tasarım önerisi geliştirilebilir.
- Gereksiz donatı yoğunluğu mekânda çocuğun hareketini ve donatının dönüşümünü olumsuz yönde etkilemektedir. Gereksiz malzeme ve donatılar kaldırılarak, sınıfta yeterli boşluk sağlanabilir.
- Farklı eylemlerin gerçekleşebilmesi, mekânda olası bir değişiklik yapılabilmesi için donatıların dönüşebilmesi gerekmektedir. Bunun için donatı hafif esnek bir malzeme olabilir ve mekânda dönüşüme uygun bir alan bulundurulabilir.

Çeşitlilik ile ilgili kriter ve öneriler;

- Çocukların gelişimleri için mekânda farklı dokunsal yüzeylerle temas halinde olması gerekir. Duvar yüzeylerinde ve donatılarda farklı dokunsal malzemeler bulunabilir. Örneğin halı, puf, farklı dokulu yüzeyler kullanılabilir. Materyal seçiminde farklı dokularda materyaller tercih edilebilir. Bölgelemenin oluşabilmesi için zemin kaplamasının çeşitliliği, tavan malzemesinin farklılığı ile öğrenme merkezi bölgeleri de oluşabilir.
- Öğrenme merkezleri çocukların gereksinimleri için yeterli materyal ve teknolojik donanıma sahip olmalıdır. Yeterli sayıda donatının bulunması depolama için oldukça önemlidir. Donatıların yetersiz oluşu materyallerin depolanmasında problem çıkarabilmekte, etkinliğin uygulanma niteliğini olumsuz etkilemektedir. Mekânda, akıllı tahta, fen merkezinde mikroskop gibi teknolojik aletler bulunabilir.

Esneklik ile ilgili kriter ve öneriler;

- Mekân günün önemine göre ya da öğretmenin farklı bir öğrenme merkezi oluşturma isteğine cevap verebilecek nitelikte esnek olmalıdır. Çeşitli merkezlerin olabilmesi

için mekânın yeterli boyutlarda olması gerekmektir. Günün anlam ve önemine uygun farklı geçici merkez oluşturabilecek bir ortam olması gerekir. Örneğin yerli malı haftası için sınıfın bir alanı yerli malı merkezi olarak oluşturulabilir.

- Mekân esnek kullanım için yeterli bir alan ve materyal ortamı sağlanmalıdır. Öğretmenin isteği doğrultusunda çeşitlilik adına geçici merkez oluşturabilmek için esnek kullanıma uygun donatılar kullanılabilir. Sandalyeler, masalar öğrencinin taşıyabileceği hafif malzemeden yapılmalıdır.
- Farklı eylemlerin gerçekleşebilmesi ve mekânda olası bir değişiklik yapılabilmesi için donatılar çocuğun gereksinimine göre değişebilme özelliği taşımalıdır. Bunun için donatının hafif bir malzeme olması ve mekânda dönüşüme uygun alanın yani boşluğun bulunması gerekmektedir. Örneğin, depolama dolaplarının üst kısmı depolama, orta kısımları sergileme ve raf, en alt kısımları ise masa ve oturma birimini veya merkeze ait farklı bir gerekliliği bulundurabilir. Parçanın bir bütünü olan dolap bütününde merkezleri ayırarak bölgeleme kavramına uygun sınırları belirli alanlar oluşturulabilir. Diğer bir örnek, masa gerektiği zaman sandalye, gerektiği zaman dolap rafı olarak kullanılmaktadır. Dolap birimi; depolama, sergi yüzeyi, oyun yüzeyi olarak kullanılabilir.
- Çocuklar bazı oyunlarını farklı mekânsal alanlarda oynamak isteyebilir. Masa oyuncaklarının taşınmasında zorluk yaşanması muhtemelen olduğu durumlarda gezici esnek kullanıma uygun tekerlekli mini bir dolap kullanılabilir. Bu mini dolap, kullanılacak olan merkez dolabının en altında dolabın tasarımına uygun olarak tasarlanabilir.

Estetik ile ilgili kriter ve öneriler;

- Çocuğun yaratıcılığını geliştiren mekânsal öğeler zemin ve duvar yüzeylerinde kullanılmalıdır. Sınıfın çocuğun yaş grubuna uygun estetik değere ve atmosfere sahip olmalıdır. Mekânın çocuğu ev ortamında hissettirecek sıcak ve ferah olması gerekmektedir. Mekânın çocuğu güvendiği ev ortamında hissettiren esnek kullanıma uygun estetik nitelikte tasarlanabilir.
- Sınıf mekânında bulunan öğeler çocukların duyularına hitap etmelidir. Renk doku ve şekil olarak farklı tür materyaller ve donatılar kullanılabilir. Çocuğun ilgisini çekebilen farklı renklerde ve estetik nitelikte materyallerde yeterli düzeyde kullanılmalıdır. Mekânda ahşap ağırlıklı soft materyal, farklı dokularda yumuşak veya sert oturma veya oyun oynama materyalleri ve donatılar tercih edilebilir.

Böylece çocuk farklı dokularda materyallere temas edebilecek ve duyusal gelişimini destekleyecektir.

Güvenlik ile ilgili kriter ve öneriler;

- Mekânın çocuğu ev ortamında hissettirecek sıcak ve ferah estetik değere sahip olması gerekir. Çocuğun kullanacağı eşyalar, pencere, duvar, zemin vb. tüm mekânsal öğeler çocuğun kullanıma uygun, onlara tehlike oluşturmayan, sağlıklarını olumsuz etkilemeyen malzeme ve materyaller olması gerekir. Pencereler çocukların ulaşamayacağı seviyede olabilir. Mekânsal öğeler estetik nitelikte ve sağlığı tehlikeye atmayan malzemeler tercih edilebilir.
- Mekânın inşa kısmında gerekli önlemler alınması, öğrencinin gereksinimi dikkate alınması gerekmektedir. Kullanımında sıkıntı oluşturmayacak ergonomisi uygun bir ıslak hacim olan el yıkama lavabosu sınıf inşa kısmında uygunluk varsa bulundurulabilir.
- Mekânda kullanılan öğelerin her biri çocuğun kullanımına uygun fiziksel ve sağlık olarak tehlike oluşturmayan estetik kaygı barındıran eşyalar olmalıdır. Mekânda donatı kenarları oval, hafif malzeme ve sağlıklı materyaller kullanılabilir. Çocuğun rahatlıkla kaldırıp indirebileceği, oyun oynarken herhangi bir zarara yol açmayan materyal ve donatı ortamı oluşturulabilir.

Uygunluk ile ilgili kriter ve öneriler;

- Sınıf mekânı aşırı yüksek tavanlı bir sınıfta çocuk kendini kötü hissedebilmektedir. Pencereler doğal ışığı içeriye almak için oldukça önemlidir. Fakat okul öncesi çocuk için duvar yüzeyleri sergileme birimi olarak kullanılmaktadır. Çocuklar öğrenme merkezlerinde yapmış oldukları uygulamaları kendi göz seviyelerinde duvar yüzeylerinde veya raflarda görmek isterler. Dolayısıyla duvar yüzeyleri sergileme birimi olarak kullanılması oldukça önemli olmaktadır. Mekânda pencere sayısı tek duvar yüzeyinde ve çocuk yapısına uygun tehlike oluşturmayan bir boyutta olabilir. Duvarlar, sergileme ve oyun yüzeyi olarak kullanıldığı için pencere sayısı tek duvar yüzeyinde düşünülebilir. Çocuğun sergileme birimi olarak kullandığı duvar panolarının boyutları çocuğun görebileceği göz seviyesine hizalanabilir. Öğrenme merkezlerinde yapmış olduğu ürünleri boyutlarına uygun sergileme yüzeylerinde duvardaki manyetik tahta üzerinde, dolap raflarında görebilir. Duvar alanı sergileme ve çocuğun katılım gösterebileceği esnek

kullanıma uygun küçük kas becerilerini geliştirmeye yönelik estetik nitelikte eğlenceli oyun yüzeyleri olarak tasarlanabilir.

- Sınıf ortamını kullanan çocuk için boyutsal koşullar sağlanmalı, çocuk fiziksel boyutlarına uygun sandalye, masa, ıslak hacim, sergi yüzeyleri, depolama birimlerinin tasarlanması gerekir. Çocuğun ulaşımını kısıtlamayan özgür kullanıma uygun olmalıdır. Çocuğun oturması, masayı kullanması, materyale ulaşımına dikkat edilmesi, tehlike oluşturmayan güvenli ve uygun mekânsal öğeler kullanılabilir.
- Veriler sonucunda okul öncesi sınıf tasarımında öğrenme merkezlerinin konumlanması ile ilgili öneri plan geliştirilmiştir (Şekil 19). Bu planda sesli merkezler yakın, sessiz bir ortam gerektiren merkezler yakındır. Fen merkezi ışık alan pencere önüne ve her iki çalışma ortamına yakın konumlandırılmıştır.

Şekil 19. Sınıf mekânlarının merkez dağılım

6. KAYNAKLAR

Acer, D. (2012). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Fiziksel ve Eğitsel Ortamları. Okul Öncesi Eğitime Giriş.* Ankara: Anı Yayıncılık.

Ağır, M. (2005). *Bedensel ve Devinimsel Gelişim, Gelişim ve Öğrenme*. Ankara: Nobel Yayını

Akay, N. (2019). *Okul Öncesi Eğitim Yapılarında, Çocuk Psikolojisine Göre Mekan Gereksinimi: Antalya Örneneği*. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi. Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Burdur.

Aksoy, A. (1995). Okulöncesi eğitim kurumlarında yönetim. Ankara: Bizim Büro Basımevi

Alpaslan, S. & Karun, G. (1994). *Çocuk Gelişimi ve Sağlığı*. Ankara: MEB Devlet Kitapları.

Alqudah, Y. M. M. (2003). *Çocuğun Gelişiminde Oyun Alanlarının Rolü*. Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Semineri, Ankara.

Anon. (1971). *87-88 Yapı Katoloğu. İstanbul: Yapı Endüstiri Merkezi*

Aral, N. 1997. Çocuklarda Dil Gelişimi. *Ka-De-Fe Dergisi*, 21(3): 17-20.

Aral, N., & Gürsoy, N. (2007). *Özel Eğitim Gerektiren Çocuklar ve Özel Eğitime Giriş.* İstanbul: Morpa Kültür Yayınları Ltd. Şti

Aral, N., & Baran, G. (2011). *Çocuk Gelişimi*. İstanbul: YA-PA Yayın A.Ş.

Aral, N., Kandır, A., & Can Yaşar, M. (2002). *Okul Öncesi Eğitim, Okul Öncesi Eğitim Programı*. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.

Arı, M., & Gönen, M. (1988). Dil Gelişimi ve Çocuk Kitapları. Aşama Matbaacılık, Ankara

Arnas, A. Y. (2019). *Çocuk Merkezli Öğrenme Ortamları: Okul Öncesi Çocuklar İçin Bir Okul Tasarla.* Ankara: Pegem akademi.

Ataç, F. (1991). *İnsan Yaşamında Psikolojik Gelişim.* İstanbul: Beta Basım Yayın Dağıtım A.Ş

Atasoy, A. (1973). *Değişen İhtiyaçlar Karşısında Konut Tasarlamasının Mevcut Konutların Değerlendirilmesi Yolu ile Geliştirilmesi*, İTÜ, Mimarlık Fakültesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul.

Avcı, N. (2003). *Gelişimde 0-3 Yaş "Yaşama Merhaba".* İstanbul: Morpa Yayınları.

Aydınlı, S. (1986). *Mekânsal Değerlendirmede Algısal Değerlere Dayalı Bir Model.* İ.T.Ü., Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul.

Aydın, B. (2002). *Gelişimin Doğası. Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi.* Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Aydın, N. (2018). *Çocuk Kullanımına Yönelik Mobilya Tasarım Kriterleri.* İstanbul Ticaret Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Aysu, B., & Aral, N. (2016). *Okul öncesi öğretmenlerinin öğrenme merkezleri hakkındaki görüş ve uygulamalarının incelenmesi.* Kastamonu Eğitim Dergisi, 24(5), 2561-2574.

Ayyıldız, E., & Kahraman, E. (2019). Türkiye'de Okul Öncesi Sınıflarının Fiziksel Özellikleri ve Tasarımları Üzerine Yapılmış Çalışmaların İncelenmesi. *Medeniyet Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 47-60.

Bacanlı, H. (2001). *Gelişim ve Öğrenme.* Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Bala, A. (2022). Okul Öncesi Eğitiminde Materyal Kullanımının Öğretim Sürecine Etkileri. *International Academic Social Resources Journal*, (7)41: 1003-1008

Baran, M., Yılmaz, A., & Yıldırım, M. (2007). Okul Öncesi Eğitimin Önemi ve Okul Öncesi Eğitim Yapılarındaki Kullanıcı Gereksinimleri: Diyarbakır Huzurevleri Anaokulu Örneği. *D.Ü. Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27-44.

Barker, R. (1968). *Ecological Psyhology*. Stanford: Stanford Univer- sity Press.

Başaran, İ. (1996). *Eğitim Psikolojisi*. Ankara: Gül Yayınevi

Baykoç Dönmez, N., Abidoğlu, Ü., Dinçer, Ç., Edemir, N., & Gümüşcü, Ş. (2000). *Okulöncesi Dönemde Dil Gelişimi Etkinlikleri.* İstanbul: Ya-Pa Yayınları.

Bilginer, H. (2002). Down Sendromlu Çocuklarda Dil Gelişimi. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 19(1), 165-179.

Bilge, B. (2011). *İç Mekân Tasarım Kriterlerinin Belirlenmesinde Afet ve Acil Durum Risk Planlamasının Rolü.* Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanatta Yeterlik Tezi, Ankara.

Botsoglou, K., Beazidou, E., Kougioumtzidou, E., & Vlachou, M. (2017). Listening to Children: Using the ECERS-R and Mosaic Approach to İmprove Learning Environments: A Case Study. *Early Child Development and Care*, 189(4), 1-15.

Buluklu, Y. Ç. (2015). *Çocuğun Konut Algısının Sözel ve Görsel Temsiller Üzerinden Değerlendirilmesi.* Dokuz Eylül Üniversitesi, Fen Bilimleri enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İzmir.

Buyurgan, S., & Buyurgan, U. (2018). *Sanat Eğitimi ve Öğretimi.* Ankara: Pegem Akademi

Caples, S. E., (1996). Some Guidelines For Preschool Design. *National Association for the Education of Ypung Children*, 51, 14-21.

Catron, E. C., & Allen, J, (2008). *Early Childhood Curriculum: A Creative-Play Model.* New Jersey: Merill Prentice Hall.

Cevizci, A. (1999). *Felsefe Sözlüğü.* İstanbul: Paradigma Yayınları

Clayton, M., & Forton, M (2001). *Classroom Space That Work.* Greenfield, MA: Northeast Foundation for Children.

Çağdaş, A. (2000). *Okulöncesi Eğitimde Sosyal Gelişimi Ölçmede Gözlem Formları. Selçuk Üniversitesi Anaokulu/Anasınıfı Öğretmeni El Kitabı.* İstanbul: Ya-Pa Yayınları.

Çağdaş, A., & Yıldız, F. Ü. (2000). Deneysel Yaratıcılık Programı'nın 4–5 Yaş Çocuklarının Bilişsel Gelişime Olan Etkileri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7, 315–328.

Çelebi, B. (2010). Hareket *Eğitiminin Okulöncesi Eğitim Kurumlarındaki 5-6 Yaş Grubu Çocuklarda Fiziksel ve Motor Gelişimine Etkisi.* Muğla Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Muğla.

Çelebi Öncü, E. (2017). *Okul öncesi çocuklarının sınıflarında yapılandırdıkları öğrenme merkezlerinin incelenmesi.* Kastamonu Eğitim Dergisi, 25(2), 733-746.

Çelik, M. (2013). Öğrenme Çocuk ile Büyür: Erken Çocukluk Eğitiminde Waldorf Yaklaşımı. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(2), 39-51.

Çelik, N., & Daşkan, Ö. (2019). *Son Değişiklerle Okul Öncesi Eğitim Programı ve Etkinlik Kitabı.* Ankara: Anı Yayıncılık.

Danışman, Ş. (2012). A General Overview of Montessori Approach and Preparing the Educational Environment. *Journal of Policy*, 1(2), 85-113.

Day, B. (1994). *Early Childhood Education: Developmental/Experiential Teaching and Learning.* New York: Macmillan College Publication.

Demiral, Ö. (1996). *Çocuğun Eğitimi (0-1 Yaş Arası).* Ankara: T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları.

Demiriz, S., Karadağ, A., & Ulutaş, I. (2003). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Eğitim Ortamı ve Donanım.* Ankara: Anı Yayıncılık,

Dilmaç, E. S. (2018). *Anaokulları Sınıf Mekânlarında Rengin Çocuk Psikolojisine Etkileri*. Maltepe Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisan Tezi, İstanbul.

Doğan, W. A., Larson, C. Gillman, A., & Sussman, C. (2006). *Designing Early Childhood Facilities, Community Investment Collaborative for Kids*. New York: Local Initiatives Support Corporation.

Dodge, D., Colker, I., & Heroman, C. (2002). *The Creative Curriculum For Preschool.* Washington, D.C.: Teaching Strategies, Inc.

Dotterer, A. M., Burchinal, M., Bryant, D., Early, D., & Pianta, R. C. (2013). Universal and targeted pre-kindergarten programmes: A comparison of classroom characteristics and child outcomes. *Early Child Development and Care*, 183(7), 931–950.

Dündar, S. (2007). *Alternatif Eğitimin Felsefi Temelleri Ve Alternatif Okullardaki Uygulamalar*. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Edwards, C., Gandini, L., & Forman, G., (1993). *The Hundred Languages of Children: The Reggio Emilia Approach to Early Childhood Education.* ABD: Ablex Publishing.

Einifar, A. (2003). Iran Konutlarında Esnekliği Analiz Etme Modeli. *Güzel Sanatlar Dergisi,* 64, 13-77.

Emir, T. (2013). *Ormancılıkta Üretim ve Transport Araçlarından Operatöre İletilen Titreşimlerin Ergonomik Açıdan İncelenmesi.* Bartın Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Bartın.

Erden, M., & Akman, Y. (2006). *Eğitim Psikolojisi. Gelişim-Öğrenme-Öğretme*. Ankara: Arkadaş Yayınevi.

Ergün, M. & Özsüer, S. (2006). Vygotsky' nin Yeniden Değerlendirilmesi. *Afyon Karahisar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (2) 269–292.

Erkan, N. (1996). *Ergonomi Verimlilik, Sağlık ve Güvenlik İçin İnsan Faktörü Mühendisliği.* Ankara: Milli Prodüktivite Merkezi yayınları.

Erten Bilgic, D., & Surur, A. S. (2016). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Uygulanan Eğitim Sistemlerinin Mekân Biçimlenişine Etkisi ve Reggio Emilia Eğitim Sisteminin Mekân Tasarımı Üzerine Denemeler. *Megaron,* 11(1), 162-176.

Fidan, N., & Erden, M. (1998). *Eğitime Giriş.* Ankara: Alkım Yayınevi

Forty, A. (2000). *Words And Buildings- A Vocabulary Of Modern Architecture.* Newyork: Thames & Hudson.

Güler, Ç. (1994). Konut Sağlığı ve Yapay Çevre, Konutta Kalite. *Mesa,* 47-88.

Gallahue, D. L., Ozmun, J. & Goodway, J. (2012). *Motor gelişimi anlamak*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti.

Gander, J. M & Gardiner, W. J. (2004). *Çocuk ve Ergen Gelişimi.* Ankara: İmge Kitabevi.

Gizir, Z. (2002). *Anaokuluna Devam Eden Dört-Beş Yaş Çocuklarında Sosyal Davranışların Gelişimi İle Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.* Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

G.S.A. (2003). *Child Care Center Design Guide*. U.S.: General Services Administration.

Gür, Ş. Ö. (1996). *Mekan Örgütlenmesi.* Trabzon: Gür Yayıncılık.

Gür, Ş. Ö., & Zorlu, T. (2002). *Çocuk Mekanları.* İstanbul: YEM Yayınları.

Gür, Ş. Ö. (2014). *Mimari Güncellemeler.* Ankara: Nobel Yayıncılık.

Gür, Ş. Ö., & Yalçınkaya, Ş. (2022). *Çocuk Dostu Hastane Tasarımı*. Ankara: Nobel Uluslararası Yayıncılık.

G.N.L. (2010). *Completely kindergarten: Kinder-garten curriculum guide.* Canada: Newfoundland and Labrador.

Habraken, N. J. (2008). Design For Flexibility. *Building Research & Information*, 36,3, 290.

Haktanır, G. (2014). *Okul Öncesi Eğitime Giriş*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Hand, J. & Nourot, P. M. (1999). *First Class: A Guide for Early Primary Education. Preschool-Kindergarten-First Grade*. California: California State Dept. of Educatio.

Hertzberger, H. (1991). *Öğrenciler İçin Dersler*. Rotterdam: 010 Publishers.

Hooper, S. P., & Mills, C. L. (2004). *Developmental processes and factors affecting development. Young Children with Special Needs.* New Jersey: Pearson Merrill Prentice Hall.

Isbell, R. (1995). *The Complete Learning Center Book.* Beltsville, MD: Gryphon House.

Isbell, R., & Exelby, B. (2001). Early Learning Environments That Work. Beltsville, MD: Gryphon House Publishers.

İslamoğlu, Ö. (2014). O*kullarda Esneklik Stratejilerinin Belirlenmesi Üzerine Bir Yöntem Önerisi*. K.T.Ü., Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Trabzon.

Kanbur, N. (2012). *Okul Öncesi Eğitim Binasına Dönüştürülmüş Mevcut Yapıların Kısıtlamaları Üzerine Bir İnceleme.* İstanbul Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Kandır, A. (2003). *Gelişimde 3-6 Yaş "Çocuğum Büyüyor".* Ankara: Morpa Yayınları.

Karacan, E. (2000). Bebeklerde ve Çocuklarda Dil Gelişimi. *Klinik Psikiyatri,* 3, 263-268.

Karip, B. (2014). Algıdaki Boşluk ve Mimari. Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisan Tezi, Isparta.

Kıldan, O. (2007). Okul Öncesi Eğitim Ortamları. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15(2), 501-510.

Kızılkan, G., & Canbay Türkyılmaz, Ç. (2021). Sürdürülebilir Mimari Yaklaşım ile Tasarlanmış Okul Öncesi Eğitim Yapılarında Ergonomi Kavramının Bahriye Üçok Ekolojik Anaokulu Örneği Üzerinden İncelenmesi. *Megaron*, 16(1), 53-67.

Kızıltan A. (1967). *Birleşik Amerikada Eğitim ve İlkokul Planlaması Yöntemler ve Eğilimler.* İstanbul: İsmail Akgün Matbaası.

Koç, B. (2012). Çocuklar İçin Tasarlanan Mekanlarda Bilişsel Sınırlar. İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Koçyiğit, S., Kayılı, G. Montessori Eğitimi Alan ve Almayan Anaokulu Öğrencilerinin Sosyal Becerilerinin Karşılaştırılması. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20, 511-516.

Kotaman, H. (2009). Rudolf Steiner ve Waldorf Okulu. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 174-194.

Kubanç, Y. (2014). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Fiziki Durumunun İncelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi,* 7(31), 675-688.

Kurşunlu, E. (2018). *Türkiyede'ki Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Fiziksel Özelliklerinin İncelenmesi*. Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara.

Küçükkaragöz, H. (2002). *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi (Bilişsel Gelişim ve Dil Gelişimi).* Ankara: Pegema Yayıncılık.

Lubomira, D. (2004). Environmental Education At Pre-School. *International Research in Geographical & Environmental Education.* 13(3), 258-263.

Lanfer, E. (2006). *A Resource Guide: Main Streaming A Child With A Hearing Impairment; What Teachers Need to Know.* Washington University, University School of Medicine, Thesis, Washington.

Malaguzzi, L. (1998). The Hundred Languages of Children: The Reggio Emilia Approach Advanced Reflections. London: Bloomsbury Academic

Mallory, T. (1989). *Montessori ve Çocuğunuz, Ana-Babanın El Kitabı*. Ankara: Hatiboğlu Yayınevi.

Mancini, A. F., & Berger, B. (2018). The Rubicon As A Developmental Phenomenon İn Middle Childhood 1. *Research of Steiner Education*. 9(1), 24-4.

Mavi Dervişoğlu, C. (2007). *Okulöncesi Eğitim Kurumlarına Giden Ve Gitmeyen İlkokul Birinci Sınıf Öğrencilerinin Alıcı ve İfade Edici Dil Düzeyleri.* Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Maxwell, L. (1994). *The Physical Environment of a Child Care Center*. New York: Harvard University Press

M.E.B. (2013). *Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitimi Programı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Kültür Yayınları.

M.E.B. (2013a). M*illi Eğitim Bakanlığı Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Erken Çocukluk Eğitim Kurumlarında Fiziksel Özellikler ve Personel.* Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Kültür Yayınları.

M.E.B. (2024). *T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğü Okul Öncesi Eğitim Programı.* Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Kültür Yayınları.

MEGEP, (2009). *Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı Mesleki Eğitim Ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi. Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bilişsel Gelişim.*

Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Kültür Yayınları.Montessori, M. (1912). *The Montessori method: Scientific pedagogy as applied child education in "The Children's Houses", with additions and revisions by the author*. Italy: Frederick A Stokes Company.

Montessori, M. (1982). *Çocuk Eğitimi, Montessori Metodu*. İstanbul: Sander Yayınları.Moore, G. T., & Lackney, J. A. (1994). *Education Facilities Fort The Twenty –First Century: Research Analysis and Design Paterns.* Milwaukee, WI: Center for Architecture and Urban Planning Research, University of Wisconsin.

Mutlu, A. (2009). Türkiye'de Bedensel Engelli Çocukalrın Anaokulu Ortamında Karşılaştırkları Fiziksel Ve Sosyal Engeller. Marmara Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Ogletree, J.E. (1989). The Temperaments And Waldorf Education. *J. Of The Society For Accelerative Learning And Teaching,* 14(4), 14-24.

Oğuzkan, S., & Oral, G. (1987). *Orta Dereceli Kız Teknik Okulları Okul Öncesi Eğitimi.* İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

Oktay, A. (1999). *Yaşamın Sihiri Yılları: Okul Öncesi Dönem*. İstanbul: Epilson Yayınları.

O.M.C.Y.S. (2006). *Planning & Design Guidelines For Child Care Centers.* Canada: Government of Ontario, Ministry of Children and Youth Services.

Oxman, R. M. (1975). Flexibility As A Planing Strategy. *I.T.C.C,* 1(13), 60-64.

Öğdül, R. (2012, Eylül 23). Hiçliğin/Boşluğun Örgütlenmesi. Birgün Gazetesi Yazıları.: http://rahmiogdulbirgun.blogspot.com/2012_11_01_archi.html adresinden alınmıştır.

Ömeroğlu, E., & Ulutaş, İ. (2007). *Çocuk ve Ergen Gelişim.* İstanbul.: Morpa Kültür Yayınları Ltd. Şti.

Özdeş, G. (1974). *Şehir Bölgeleri-Şehirde Zoning Kavramı, Kuramları ve Çalışma Bölgeleri*. İstanbul: İTÜ Mimarlık Fakültesi Baskı Atölyesi.

Özkubat, S. (2013). Okul öncesi kurumlarında eğitim ortamlarının düzenlenmesi ve donanım. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(2), 58-66.

Öztürk, B., & Tayılga, G. (2021). Anaokulu İç Mekân Oyun Alanlarına Yönelik Kavramsal Yaklaşımlar: İç Mimarlık Tasarım Stüdyosu Deneyimi. *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication,* 11(4), 1226-1238.

Parlak, Z., & Özdemir, S. (2011). Esneklik Kavramı ve Emek Piyasalarında Esneklik. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi,* 1(60), 1-60.

Pekdoğan, S. (2012). Reggio Emilia Yaklaşımı Üzerine Bir Çalışma. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 12(2), 237-246.*

Rasmussen, S. E. (2010), *Yaşayan Mimari*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Resmi Gazete. (2014). Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği. 9-10. *Milli Eğitim Bakanlığı Kültür Yayınları*. 29072.

Sabancı, A. (1984). *Tarım Traktörlerinde Titreşim Sorunları ve Sürücü Oturaklarının Yalıtım Özellikleri Üzerine Bir Araştırma.* Ankara: Türkiye Zirai Donatım Kurumu Mesleki Yayınları.

San Bayhan, P., & Artan, İ. (2004). Çocuk Gelişimi ve Eğitimi. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları Ltd. Şti.

Schneider, T. & Till, J., (2005), Flexible Housing: Oppourtunities and Limits, *Architectural Research Quarterly*, 9(02), 157-166.

Senemoğlu, N. (1994). Okulöncesi Eğitim Programı Hangi Yeterlilikleri Kazandırmalıdır?. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,* 10(1994), 21-30.

Senemoğlu, N. (2003). *Gelişim Öğrenme ve Öğretme.* Ankara: Gazi Kitabevi.

Sevimay Özer, D., & Özer, K. (2016). *Çocuklarda Motor Gelişim.* İstanbul: Nobel Yayın.

Steiner, R. (1924). *The kingdom Of chilhood.* New York: Anthroposophic.

Steiner, R. (1980). Allgemeine menschenkunde als grundlage der pädagogik. Dornach: Rudolf Steiner Verlag.

Şahin, F. (1998). *Okul Öncesinde Fen Öğretimi.* Ankara: Beta Yayınları.

Şener, E. A. (2001). *Okul Öncesi Çocuk Eğitim Merkezleri İçin Değişebilir/ Dönüşebilir/ Esnek Bir Fiziksel Çevre Modeli.* İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul.

Şentürer, A. (1995). *Mimaride Estetik Olgusu*. İstanbul: İTÜ Mimarlık Fakültesi Baskı Atelyesi.

Şıvgın, N. (2005). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Uygulanan Eğitim Programına İlişkin Öğretmen Görüşleri (Denizli İli Örneği).* Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Denizli.

Ulutaş, İ. (2007a). *Okul Çocuklarında Psikososyal Gelişim. Çocuk ve Ergen Gelişimi*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları Ltd. Şti.

Ulutaş, İ. (2007b). *Ergenlikte Gelişim. Çocuk ve Ergen Gelişimi.* İstanbul: Morpa Kültür Yayınları Ltd. Şti.

Uysal, F. (2006). *Okul Öncesi Çocuk Eğitim Merkezlerinde İç ve Dış Mekan Organizasyonalrının Eğitim Yaklaşımları Çerçevesinde İnclenmesi.* Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Ünal, M. (2009). Çocuk Gelişiminde Oyun Alanlarının Yeri ve Önemi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,* 10(2), 95-109.

Vogel, N. (2012). Arranging the active learning environment: Setting Up The Pre-school Classroom. *Resource,* 31(1), 11-14.

Vural, B. (2005). *Nitelikli Sınıf ve Stressiz Eğitim Ortamı*. İstanbul: Hayat Yayıncılık.

Yavuzer, H. (1984). *Çocuk Psikolojisi.* İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.

Yavuzer, H. (1999). *Çocuğunuzun ilk 6 yılı.* İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yavuzer, H. (2003). *Çocuk psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yazıcı, S. (2004). *Sosyal ve Kültürel Mekanların Çocuk Gelişimi Üzerindeki Etkileri.* İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Yıldır, N. (1991). *Okul Öncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri.* İstanbul: Ya-Pa Yayınları.

Yıldırım, A. (2019). *Okul Öncesi Eğitim Progrmaları.* Ankara: Vadi Grup Basım A.Ş.

Yılmaz, N. (1991). *Anaokulu Öğretmeninin El Kitabı*. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.

Yılmaz, N. (1999). *Anaokulu Öğretmeninin Rehber Kitabı.* İstanbul: Ya-Pa Yayın Pazarlama San. ve Tic. A.Ş.

Yörükoğlu, A. (1992). *Çocuk Ruh Sağlığı. Çocuğun Kişilik Gelişimi, Yetiştirilmesi ve Ruhsal Sorunları.* İstanbul: Özgür Yayın Dağıtım

Yörükoğlu, A. (2000). *Çocuk Ruh Sağlığı. Çocuk Yetiştirme Sanatı ve Kişilik Gelişimi.* İstanbul: Özgür Yayıncılık.

Yürekli, F. (1983). *Mimari Tasarımda Belirsizlik: Esneklik Uyabilirlik İhtiyacının Kaynakları ve Çözümü Üzerine Bir Araştırma.* İstanbul Teknik Üniversitesi, Doçentlik Tezi, İstanbul.

Tapan, M. (1972). *Prefabrike Elemanlarla Yapımda Esneklik ve Değişkenlik Sorunu*, İstanbul Teknik Üniversitesi, YAK bülteni, İstanbul.

Tavşan, F. (1995), *Trabzon Konutları Örneğinde Çocuk Odaları Mekan ve Donatı Özellikleri Üzerine Bir Araştırma*. K.T.Ü., Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Trabzon.

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı. (1993). *14. Milli Eğitim Şurası.* Ankara

Temel, F. (1994). Montessori'nin Görüşleri ve Eğitime Yaklaşımı. *Okul Öncesi Eğitimi Dergisi*, sayı:47

Tutar, N. (2022). *Waldorf, Montessori Ve MEB Okul Öncesi Eğitim Programlarına Devam Eden 48-60 Aylık Çocukların Yaşam Becerilerinin İncelenmesi.* Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Turan, M. (1974). *A Concept Of Environmental Flexibility: With Special Reference To Squatter Housing İn Turkey. In Man-Environment Interactions: The State Of The Art In Environmental Design Research*. Milwaukee: Proceedings Of The Environmental Design Research Association.

Timur, T. A. (2021). 14 Montessori Metodu. *Alternatif Eğitim Dergisi,* 6(14), 21.

Weinstein, C. S., (1979). The Physical Environment Of The School: A Review Of The Research. *Rewiew Of Educational Research*, 49, 577-610.

Wortham, S. C. (1998). *Early Childhood Curriculum.* New Jersey: Prentice Hall.

URL-1. (2023, Ekim 19). Montessori ve Kaynaştırma Eğitimini Geliştirme Derneği http://www.montessori.org.tr adresinden alınmıştır.

URL-2. (2023, Ekim 19). Sihirli Bahçe Montessori Okulu http://www.sihirlibahce.com.tr/montessori/montessori-yontemi'nde-mekan/ adresinden alınmıştır.

URL-3. (2023, Ocak 15). Sesli Sözlük: https://www.seslisozluk.net/b%C3%B6lgeleme-nedir-ne-demek/ adresinden alınmıştır.

URL-4. (2023, Ocak 15). Sesli Sözlük: https://www.seslisozluk.net/bo%C5%9Fluk-nedir-ne-demek/ adresinden alınmıştır.

URL-5. (2023, Ocak 15). Türk Dil Kurumu: https://sozluk.gov.tr/ adresinden alınmıştır.

URL-6. (2022, Aralık 20). T.C Milli Eğitim Bakanlığı: https://www.meb.gov.tr/baglantilar/okullar/?ILKODU=61&ILCEKODU=19 adresinden alınmıştır.

7. EKLER

Ek 1. Öğretmenlere Uygulanan Anket Formu

OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDE ÖĞRENME MERKEZLERİ VE SINIFDAKİ MEKÂN ÖRGÜTLENMESİ

ANKET

A. KATILIMCIYA AİT BİLGİ:

Yaş:	.....
Cinsiyet:	[ ] kadın [ ] erkek
Mesleki deneyim:	..... yıl
Çalıştığınız kurumun adı:	.....

B. SINIFA AİT BİLGİ:

Okuttuğunuz sınıfın yaş grubu:	.....
Sınıf mevcudu:	.....
Sınıfın metrekaresi (yaklaşık):	.....
Çocuğun okulda geçirdiği toplam zaman:	..... saat
Çocuk sınıfta geçirdiği zaman	..... saat
Sınıfınızda bulunan donatıları yazar mısınız?	.....
.....	
.....	

C. ÖĞRENİM MERKEZLERİNİN KULLANIMI:

Anaokulu sınıflarında eğitimin temelinde sınıflarda Blok Merkezi/ Dramatik Oyun Merkezi/ Sanat Merkezi/ Kitap Merkezi /Fen Merkezi /Müzik Merkezi vb merkezlerin olması öngörülmektedir. Bazı sınıflarda ayrı ayrı bazılarında ise birleştirilerek bu merkezlere yer verilmektedir. Aşağıda yer alan soruları **sınıfınıza** göre cevaplar mısınız?

1. Sınıfınızda hangi öğrenme merkezleri var, adlarını yazar mısınız? (birleşik veya ayrı olabilir)
   .....
   .....
   .....

2. Okul öncesi eğitim sınıflarındaki öğrenme merkezleri birbirinden belirgin bir şekilde ayrılmakta mıdır?
   ( ) Hayır ( ) Evet ( ) Kısmen

   Cevabınız **kısmen ve evet** ise bu ayrım ne ile yapılmaktadır? (örn: renk, çizgi, dolap, halı vb.)
   .....

3. Sınıfta iki veya daha fazla "öğrenme merkezinin" bir arada olduğu durumlar mevcut mu?
   ( ) Hayır ( ) Evet

   Cevabınız **evet** ise hangi öğrenme merkezleri bir arada düşünülmüştür.
   .....

4. Eğitim sürecinde etkin olarak kullandığını öğrenme merkezleri hangileridir. 1 en yüksek 7 en düşük olmak üzere 1 ile 7 arasında merkezlerin etkin kullanım durumunu sıralar mısınız? (Sınıfınızda olmayan merkezleri boş bırakınız)

   ( ) Blok Merkezi
   ( ) Dramatik Oyun Merkezi
   ( ) Sanat Merkezi
   ( ) Kitap Merkezi
   ( ) Fen Merkezi
   ( ) Müzik Merkezi
   ( ) Diğer (lütfen belirtiniz).....

Ek 1'in devamı

5. Sınıfınızda var olan öğrenme merkezleri ile ilgili aşağıda yer alan bilgileri doldurur musunuz?

Merkezler		Özellikler
.... Merkezi	Kullanılan alan/ boyutu	
	Diğer merkezlere yakın/uzaklık /birlikte olma durumu	
	Materyal	
	Yapılan etkinlikler	
.... Merkezi	Kullanılan alan/boyutu	
	Diğer merkezlere yakın/uzaklık /birlikte olma durumu	
	Materyal	
	Yapılan etkinlikler	
.... Merkezi	Kullanılan alan/boyutu	
	Diğer merkezlere yakın/uzaklık /birlikte olma durumu	
	Materyal	
	Yapılan etkinlikler	
.... Merkezi	Kullanılan alan /boyutu	
	Diğer merkezlere yakın/uzaklık /birlikte olma durumu	
	Materyal	
	Yapılan etkinlikler	
.... Merkezi	Kullanılan alan /boyutu	
	Diğer merkezlere yakın/uzaklık /birlikte olma durumu	
	Materyal	
	Yapılan etkinlikler	
.... Merkezi	Kullanılan alan/ boyutu	
	Diğer merkezlere yakın/uzaklık /birlikte olma durumu	
	Materyal	
	Yapılan etkinlikler	
.... Merkezi	Kullanılan alan /boyutu	
	Diğer merkezlere yakın/uzaklık /birlikte olma durumu	
	Materyal	
	Yapılan etkinlikler	

Ek 1'in devamı

6. Çocuklar ders saatinde hangi öğrenme merkezindeki etkinlikleri yapmaktan daha fazla hoşlanıyor?

.....

7. Çocuklar serbest zamanlarında hangi öğrenme merkezindeki etkinlikleri yapmaktan daha fazla hoşlanıyor?

.....

8. Merkezlerin birbiri ile ilişkileri açısından değerlendirdiğinizce, sizce **yakın ve uzak / birlikte** olması gereken merkezler hangileridir? Merkezlerin isimlerini yazıp, gerekçesini belirtir misiniz?

Merkez isimleri	Gerekçe

9. Çocuklar için mevcutta var olanların dışında önerebileceğiniz öğrenme merkezi var mı?

.....

10. Sınıfınızdan mekansal olarak memnun musunuz?

Hiç memnun değilim	Memnun değilim	Karasızım	Memnunum	Çok Memnunum

11. Sınıf mekânından memnun olup-olmadığınız yönleri yazar mısınız?

.....

.....

.....

.....

12. Sınıfınız nasıl olmasını isterdiniz?

.....

.....

.....

.....

Teşekkür ederiz

Ek 2. Etik Kurul Başvurusu

24.10.2022 14:17
E-82554930-050.01.04-302179
03728256

GİZLİ

T.C.
KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Hukuk Müşavirliği

Sayı : E-82554930-050.01.04-302179 -4403
Konu : Doç. Dr. Şengül YALÇINKAYA'nın Etik Kurul Kararı

24.10.2022

İlgi : 21.10.2022 tarihli ve E-26014373-050.01.04-301500 sayılı yazı.

Sn. Doç. Dr. Şengül YALÇINKAYA

KTÜ-Mimarlık Fakültesi İç Mimarlık bölümü öğretim üyelerinden Doç. Dr. Şengül YALÇINKAYA 'nın "**Okul Öncesi Eğitimde Öğrenme Merkezleri ve Sınıf Mekanın Örgütlenmesi**" adlı çalışmada kullanmak için gerekli olan Etik Kurul incelemesi yapılmış ve başvurunuza onay verilmiştir.

Bilgilerinize ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Akif CİNEL
Rektör Yardımcısı

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Doğrulama Kod: A91EEAB3-AE5D-43EA-BEF0-5A76B485E825 GİZLİ Doğrulama Adres: https://www.turkiye.gov.tr/karadeniz-teknik-universitesi-ebys

61080 – Trabzon / TÜRKİYE
Tel: 04623772107
Faks: 04623774399
www.ktu.edu.tr
Ayrıntılı Bilgi İçin İrtibat
Belgin ŞEN
hukukmusavirligi@ktu.edu.tr

GİZLİ

KTÜ 1955

T.C.
KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Fen ve Mühendislik Bilimleri Etik Kurulu

21.10.2022

Sayı : E-26014373-050.01.04-301500
Konu : Doç. Dr. Şengül YALÇINKAYA'nın Etik Kurul Kararı

REKTÖRLÜK MAKAMINA
Hukuk Müşavirliği

İlgi : 14.10.2022 tarihli ve E-35674802-929-5887 sayılı yazı.

Mimarlık Fakültesi İç Mimarlık Bölümü öğretim üyelerinden Doç. Dr. Şengül YALÇINKAYA'nın, "Okul Öncesi Eğitimde Öğrenme Merkezleri ve Sınıf Mekânın Örgütlenmesi" adlı araştırma kapsamında hazırladığı anket çalışması için "Etik Kurul Belgesi" ile ilgili olarak kurulumuza yaptığı başvuru değerlendirilerek etik açısından uygun bulunmuş ve sonucu ekte gönderilmiştir.

İlgili öğretim üyesinin bilgilendirilmesi hususunda gereğini arz ederim.

Prof. Dr. Ahmet BİRİNCİ
Başkan

Ek: Toplantı Tutanağı (2 sayfa)

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
REKTÖRLÜK
KURUL MÜŞAVİRLİĞİ

	24.10.2022
Sayı No	4391
Dosya No	

Ek 4. Etik Kurulu Toplantı Tutanağı

T.C.
KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN VE MÜHENDİSLİK BİLİMLERİ ETİK KURULU
TOPLANTI TUTANAĞI

TARİH: 19.10.2022
SAYI: 28

KATILANLAR
Prof. Dr. Ahmet BİRİNCİ, Başkan
Prof. Dr. Tuncay BAYRAM, Üye
Prof. Dr. Ömer İskender TULUK, Üye
Prof. Dr. Remziye NALÇACIOĞLU, Üye
Prof. Dr. Ömer KARA, Üye

KATILMAYANLAR
Prof. Dr. Mualla YALÇINKAYA, Üye
Prof. Dr. Muhammet BORAN, Üye

GÜNDEM

1. Mimarlık Fakültesi İç Mimarlık Bölümü öğretim üyelerinden Doç. Dr. Şengül YALÇINKAYA'nın etik kurul izin belgesi talebinin görüşülmesi.
2. Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü öğretim üyelerinden Doç. Dr. Derya ELMALI ŞEN'in etik kurul izin belgesi talebinin görüşülmesi.

Toplantı, Etik Kurul Başkanı Prof. Dr. Ahmet BİRİNCİ'nin başkanlığında Rektörlük Senato Toplantı Salonunda saat 14.00'da başladı.

GÜNDEME GEÇİLDİ

1. **Mimarlık Fakültesi İç Mimarlık Bölümü öğretim üyelerinden Doç. Dr. Şengül YALÇINKAYA'nın etik kurul izin belgesi talebi görüşüldü.**

   Mimarlık Fakültesi İç Mimarlık Bölümü öğretim üyelerinden Doç. Dr. Şengül YALÇINKAYA'nın, "Okul Öncesi Eğitimde Öğrenme Merkezleri ve Sınıf Mekânın Örgütlenmesi" adlı araştırma kapsamında hazırladığı anket çalışmasının etik açıdan uygun olduğuna oy birliği ile karar verildi.

Toplantı saat 14.30'da sona erdi.

1 / 2

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Ek 4'ün devamı

19.10.2022 TARİH VE 28 SAYILI FEN VE MÜHENDİSLİK BİLİMLERİ ETİK KURULU TOPLANTI TUTANAĞI

Prof. Dr. Ahmet BİRİNCİ
Başkan (İmza)

Prof. Dr. Tuncay BAYRAM
Üye (İmza)

Prof. Dr. Remziye NALÇACIOĞLU
Üye (İmza)

Prof. Dr. Ömer İskender TULUK
Üye (İmza)

(Katılmadı)
Prof. Dr. Mualla YALÇINKAYA
Üye (İmza)

Prof. Dr. Ömer KARA
Üye (İmza)

(Katılmadı)
Prof. Dr. Muhammet BORAN
Üye (İmza)

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Ek 5. Etik Kurulu Onay Belgesi

14.10.2022 16:25
E-35674802-929-5887
03712049

KTÜ 1955

T.C.
KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Mimarlık Fakültesi Dekanlığı

Sayı : E-35674802-929-5887
Konu : Etik Kurul (Doç. Dr. Şengül YALÇINKAYA)

14.10.2022

REKTÖRLÜK MAKAMINA
(Fen ve Mühendislik Bilimleri Etik Kurulu)

İlgi : 14.10.2022 tarihli ve E-73989185-201.99-5871 sayılı yazı.

Fakültemiz İç Mimarlık Bölümü yüksek lisans öğrencisi Doç. Dr. Şengül YALÇINKAYA'nın yapmış olduğu bir çalışma ile ilgili Üniversitemiz Etik Kurulu'ndan Etik Kurul Onay Belgesi talep etmektedir. İlgiliye ait Bölüm Başkanlığının yazısı ekte sunulmuştur.

Gereğini bilgilerinize arz ederim.

Prof. Dr. Cenap SANCAR
Dekan

Ek: Bölüm Başkanlığının yazısı.

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Doğrulama Kod: 2BDB457D-F7CE-446F-AA67-90CAD08DDC9
Doğrulama Adres: https://www.turkiye.gov.tr/karadeniz-teknik-universitesi-ebys

61080 – Trabzon / TÜRKİYE
Tel: 0462 377 38 23
Faks: 0462 325 55 68
www.ktu.edu.tr
Ayrıntılı Bilgi İçin İrtibat
Halim GÜNGÖR
halim2861@ktu.edu.tr

Sayfa 1 / 1

Ek 6. İzinler

T.C.
ORTAHİSAR KAYMAKAMLIĞI
İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-66306514-605.99-61469716 20/10/2022
Konu : Araştırma ve Anket İzni
(Şengül YALÇINKAYA)

KAYMAKAMLIK MAKAMINA

İlgi : KTÜ Rektörlüğünün 19.10.2022 tarih ve E-44710342-903.99-8869 sayılı yazısı.

Karadeniz Teknik Üniversitesi İç Mimarlık Bölümü Öğretim Üyesi Doç. Dr. Şengül YALÇINKAYA'nın ilçemize bağlı anaokullarında "Anaokullarında Öğrenme Merkezinin Sınıf Mekanının Örgütlenmesi Üzerindeki Etkisi " konulu sınıf ile ilgili anaokulu öğretmenlerinin görüşlerinin alınması hakkındaki çalışması incelenmiştir.

Bahsi geçen çalışmanın eğitim öğretimi aksatmadan, aralık ayı sonuna kadar bitecek şekilde 2022-2023 eğitim öğretim yılında belirtilen çalışma takviminde belirtilen tarih içerisinde tamamlanması gerekmektedir.

Araştırmacının 2020/2 sayılı genelge doğrultusunda hareket etmesi, **izinsiz herhangi bir ses ve görüntü kaydı yapılmasına kesinlikle izin verilmemesi**, katılımcıların gönüllülük esasına göre ve eğitim öğretimi aksatmayacak şekilde belirlenmesi, elde edilen verilerin çalışma kapsamı dışında kullanılmaması, **mühürlü veri toplama araçlarının kullanılması** ve çalışmanın sonucunun bir örneğinin birimimize teslim edilmesi kaydıyla, çalışmanın okul idaresi sorumluluğu ve yetkisinde uygun göreceği zamanlarda ve kontrolünde uygulanması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Emrah KOŞAR
Müdür V.

OLUR

Gürkan DEMİRKALE
Kaymakam

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Adres : Pazarkapı Mah. Kahramanmaraş Cad. NO:100 Kat:2 Ortahisar TRABZON
Telefon No : 0 (462) 202 04 04
E-Posta: ortahisar61@meb.gov.tr
Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr
Belge Doğrulama Adresi : https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys
Bilgi için: E. KOŞAR Şube Müdürü A SAYIN Memur
Unvan : Memur
İnternet Adresi: www.ortahisar.meb.gov.tr Faks:4622020606
Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. https://evraksorgu.meb.gov.tr adresinden d2d3-3fcd-3bd2-87cb-6670 kodu ile teyit edilebilir.

Ek 6'nın devamı

T.C.
ORTAHİSAR KAYMAKAMLIĞI
İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-66306514-605.99-61506367 21.10.2022
Konu : Araştırma ve Anket İzni
(Şengül YALÇINKAYA)

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Personel Daire Başkanlığı)

İlgi : 20.10.2022 tarih ve E-66306514-605.99-61469716 sayılı kaymakamlık olur yazımız.

Karadeniz Teknik Üniversitesi İç Mimarlık Bölümü Öğretim Üyesi Doç. Dr. Şengül YALÇINKAYA'nın ilçemize bağlı anaokullarında "Anaokullarında Öğrenme Merkezinin Sınıf Mekanının Örgütlenmesi Üzerindeki Etkisi " konulu sınıf ile ilgili anaokulu öğretmenlerinin görüşlerinin alınması hakkındaki çalışması için alınan ilgi olur ekte gönderilmiştir. Söz konusu çalışmanın okullara duyurusu yapılmış olup ilgi olur da belirtilen hususlar dikkate alınarak çalışmanın gerçekleştirilmesi hususunda:

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Emrah KOŞAR
Müdür V.

Ek: İlgi olur ve ekleri (7 Sayfa)

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Adres : Pazarkapı Mah. Kahramanmaraş Cad. NO:100 Kat:2 Ortahisar TRABZON
Telefon No : 0 (462) 202 04 04
E-Posta: ortahisar61@meb.gov.tr
Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr
Belge Doğrulama Adresi : https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys
Bilgi için: E. KUŞAR Şube Müdürü A SAYIN Memur
Unvan : Memur
İnternet Adresi: www.ortahisar.meb.gov.tr Tel: 4622030606
Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. https://www.kongre.meb.gov.tr adresinden 5096-9266-3531-8f00-db64 kodu ile teyit edilebilir.

ÖZGEÇMİŞ

İlköğrenimini Erol Güngör İlköğretim Okulu'nda bitirdikten sonra lise eğitimini 2015 yılında İstanbul Şevket Sabancı Lisesi'nde tamamladı. 2015-2019 öğretim yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi İç Mimarlık bölümünde lisans eğitimine başladı. 2019 yılında bu bölümden mezun oldu. 2020 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İç Mimarlık Anabilim dalında tezli yüksek lisans programına başladı. 2020-2023 yılları arasında tasarımı kendine ait olan kütüphane, perde mağazası ve kuaför projesi gerçekleştirmiştir. 2021 yılından itibaren iki ve üç boyutlu tasarım uzman eğitmeni olarak Halk Eğitim Merkezinde çalışmaktadır.